

ሀበቀቴሮቶ
ኒ ሊፍ ካ ሊ ካ ሊ ኔ ቶ
ኮቶ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈՎԲԱՅ

ՄԾԲԵԱՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՑ

ՌՅԺ—1861

ԳԱՅՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՅՆ ՅԱԿՈՎԱՐԱՅ

ԾԵՐՆԱՅ ՀԱՅԲԱԳԵՏԻՆ

Վերանադաշխիւն արտաւարժ
ժամն արբոյն Յափաճբայ, զորս նաեւ
մտադոյնս առցաւք նոր Յիննայ տափս
այնորիկ արտաւաճափ, զոր ուսուցեալ
և ծանուցեալ զվարս արբոյն Յափաճ
բայ, նախանձ ընկալեալ յանձինս
քաղաքաժարեցին և մամաւորեցան
բամնի նորս, և արժանաւորեցան
ընդ նմա տեսանել զՏէր: Եւ ոմանք
հափաւաթին յաւառլին բամա, ոչ ա-
սելով զնա յաղլէն Արշակունեայ,
կամ հորաքեռորդի արբոյն Գրիգորի,
զոր մէք սերս գտեալ և հաւանեալ
'ի գրոյ Ասորայ, և որք աւրատա-
կան՝ փոխարին խրատաւ 'ի նորին
յանձնի առցին. մէք զՃմարփան

ասասցուք , անդատապարտ մնամք
'ի նմանէ . զի և Հրեայքն վասն Քրիս-
տոսի ասացին եթէ որդի Հիւսան է :

Արդ յորժամ այս հոգաբարձու-
թիւնս հոլովեցաւ , և մանուկն Գրի-
գոր 'ի ձեռն դայեկացն գնացեալ
փախստեայ անկանէր յերկիրն Վապ-
պադովկիայ , և զնորին համացեղն
զսուրբն Յակովբ՝ նորին դայեկին
առեալ գնաց ի քաղաքն Վեսարիա :
Եւ անդ սնեալ մինչև յարբուսնս հա-
սեալ երկուց մանկանցն , սուրբն
Գրիգոր գառնայր 'ի սալատն ար-
քունի . անդ հատուցանէր վասն ան-
ուանն Քրիստոսի , զոր յեթեանա-
սուն յերկու ճառսն եմք արտաճա-
ռեալ յերկրորդ հատուածին՝ զքա-
ղաքավարութիւն նորա մինչև յեւս
յաշխարհէ առ Տէր :

Իսկ մանուկն Յակոբ անդէն կա-
ցեալ առ դայեկին բարեպաշտի մին-
չև յարբուսնս հասեալ , այնուհետեւ
աստուածային սպառուիրանացն հոգ-
տարեալ , և հնապատմութեցն կարի
յոյժ հմտացեալ , զոր յիւր գիրսն
խմանի Զգոն կոչեցեալ . զոր յաջորդն

յուսկանէ զնսեմագոյն տառն որ 'ի
 բայան է : Զ'ի մինչև 'ի կատարելու-
 թիւն հասակի հասկալ, որ ինչ ընդ
 հազ անցանէր՝ ոչ եմուտ 'ի բերան
 նորա, այլ ընդդէ և պաղովք շատա-
 նայր, և շնորհոք հոգւոյն որբոյ, և
 նոյնակի բաժնալ գոյր 'ի հասակ ըր-
 մանն : Եւ 'ի Յունաց աշխարհին
 անկալ և լքեալ աստուածային իմաս-
 տիւք, և աղքատիք սուրբ հոգւոյն
 յուզի անկեալ գոյր հազանէր յեր-
 կիրն Սարուոյ՝ մտա 'ի քաղաքն
 Մծրին կոչեցեալ. և անդ հաշակեալ
 վարդ ասպրինաւթեան՝ լնոյր զեր-
 կիրն համբաւ ճգնութեան նորա :
 Եւ եկեալ յարեցաւ 'ի սուրբ պրն
 Մարուգէ կոչեցեալ. և նա էր տե-
 սող և ունէր ոգի մարգարէութեան :
 Եւ ապա երկու եղնամուկոյն ընկալ
 'ի լուծ խաչին Քրիստոսի և առ աս-
 կառ տակաւ արարագրեցին զազգն՝
 որ մտահապ էին և տահմանակիցք :

Եւ հաշակեալ անուն նոցա քաջա-
 մուզ ճգնազանն հանգիսին, և հաս
 մինչև 'ի պաշտան արքային հռոմայ :
 Որ և Պոստանդիանոս հրապարակաւ

խօս էղեալ ասէր 'ի լուր առակի դա-
հակալեալ գրոհիցն • Երեք սիւնք
են 'ի մէջ ընդ երկինս և ընդ երկիր •
Անտոն յԵգիպտոս, Սեղբեասարոս
առ մեզ, և սուրբն Յակովբ 'ի Մծբին
քաղաք յերկրին ասորեստանեայց :

Բայց զտղայական հասակին զինչ
պատմագրեցից, որ անգամ զհրեշ-
տակս զարմացոյց, և մէք զսուրբս
ղայս պարակցեալ (1) առգրեացուք
ընդ մարգարէսն որ յորովայնէ ընտ-
րեցան հրամանաւ սուրբ Հոգւոյն,
և բոց հրոյ արբին : Եւ ահա զսուրբն
Յակովբ 'ի ստեղծմանէ արգանդի
մինչև ցմահ՝ նոյն օրինակի հաւա-
նիմք, և հանապաղ բնակարան
սուրբ Հոգւոյն և խօսակից հրեշտա-
կաց : Եւ վկայ այն որ ասէ յաջորդն
հրեշտակն վասն տապանակի տախ-
տակին և վասն հիմնարկութեան
հաշտարար եկեղեցւոյ նորա առաջի
երևեալ, և խրատ տայր նմա զպատ-
գաման Աստուծոյ : Եւ յայտնի է որ
Տէրն պատուէր տայր Գաբրիէլի թէ
Տէս՝ քո բնական կերպիւղ չերևել
սրբոյ կուսին, զի մի յահէն մեռցի :

Բայց սուրբն Յակոբ կիրթ էր հրեշ-
տակին, զի հանապազ ընդ նմա չբը-
ջէր. զի և սուրբ թագաւորն Կոս-
տանդիանոս ասէր, եթէ սուրբ Յա-
կոբ, ուշիմ կացցես, զի յորմէ հետէ
մտեալ ես առաջի իմ, դողայ անձն
իմ՝ ի քէն սարսափեալ. զի տեսա-
նեմ երկուս հրեշտակս հրացայտ ի
փայլիւն լուսոյ, որ կան քեզ ի սպա-
սու, մինն ընդ աջմէ և միւսն ընդ
ահեկէ: Եւ նա զինչ ասաց բա-
րեպաշտ թագաւորին. Եւ դու իսկ
պատրաստ լեր անձին քում. զի
յորմէ հետէ մտեալ եմ ի պալատս
քո, տեսանեմ ահագին զարմանք ի
ճաճանչ լուսոյ այր արեգնափայլ
ղդեցեալ պճղնաւոր. և կերպ նորա
բերէ զնմանութիւն քահանայու-
թեան. առեալ ի հրացայտ ձեռն
զթագ քո, դնէ առաւօտէ առաւօտ
ի գլուխ քո: Ահա ճշմարտութիւն
պատմութեան հանապազ տեսլեան
հրեշտակին ճշմարտեցաւ, և հաւա-
տացաւ բան երգոյս. և մէք ի պատ-
մութիս ընթացուք, և ամենեքեան
հոգեպէս տեսեալ:

Ա՞՞՞՞՞՞՞ թափանգակեացէ զխառամբե-
 րութիւն առն Աստուծոյ պատմել .
 զի յորժամ 'ի կատարեալ հասակն
 ամբարեցաւ՝ մարմին գոլով անմար-
 մին վարկանի . տեւիչ երեսացնորա
 որպէս հրեշտակի պայծառ և շնոր-
 հալի և ցամաքեալ : Ասան զի ուխտ
 եղեալ էր ծնողացն որպէս Սամուէ-
 լին և զայլ ուխտականացն՝ պահել
 անապթաք . և նա ոչ առ յանձն ճա-
 շակել ինչ որ ընդ հուր անցանէր .
 եւ 'ի վերայ գրաստու ոչ նստել, այլ
 բեկոտն ընդ պողոտայ կենցաղոցս տե-
 ցանէր : Եւ վասն կերակրոյ ոչ էր
 նմա փայթ, այլ խտտաբուռ և պրտ-
 զգ շատանայր . և զայն ոչ լիապէս,
 այլ կարօտութեամբ : Եւ վասն հան-
 գերմից միայն այծէս, և հեր գլխոյ
 նորա թափեալ կային . քանզի ո-
 մանց անծանօթից որպէս 'ի խելաց
 փոխարկեալ երեւիր : Եւ որպէս տն-
 հատ է շող յարեգակնէ, այնպէս
 անյագ սաղմոսէր զտիւ և զգիշեր .
 և միտք նորա գեղերեալ ետրին հա-
 նապաղ ընդ բանակս տերովբեկոյն և
 ակն մտացն անթօթափելի 'ի գի-

մացն Քրիստոսի • և այնչափ անհատական էին խորհուրդք նորա ՅԱտուծոյ, որ և բանակք գիւացն պաշարեալ կային 'ի նմանէ: Եւ որչափ ժամանակ նորա էր՝ տուաւ ոգի մարդարէութեան նմա, և վկայօրէն լիցի վարք նորա: Որ 'ի ժամանակս ձմերայնոյ գերազանցեալ քան զամենայն սրբովք՝ 'ի կատարս լերանց էր բնակութիւն նորա, և 'ի ծերպս նեղագոյն վիմաց • և ուխտ եղեալ էր նորա վասն ձորոյն Եօթն չարեաց 2 յաւուր սառնամանեացն՝ որ անյարկ անցուցանէր:

Եւ ապա տեսեալ Աստուծոյ զահագին ճգնութիւն և զանխնայութի սուրբ մարմնոյն և զչարչարանսն, որ հանապազամեռ մարմնով լինէր, ամպ հովանի առնէր նմա մինչև 'ի դալ հարաւային օդոյն: Եւ յայտանալի երևի որ անթօթափելի կային միտք աչաց նորա յողորմութէն Աստուծոյ • բայց 'ի կարգ աղօթից նորա այսպէս ասէր • Մի Աստուած, ամենալոյս, ամենակալ, մի իշխանութիւն • քանզի զարմանք զարմանա

լեաց է, զի զամենայն զգոյս յոչնչէ
բաղկացուցեր. միթէ գոյ այլ Աս-
տուած բայց 'ի քէն, կամ անսկիզբն
կամ սկսեալ, կամ հզօր, կամ փրբ-
կիչ, կամ ազատարար կամ քաւիչ,
կամ բժշկասլետ կամ անոխակալ,
կամ բարի կամ խնամածու, ոչ
միայն մեղաւորաց, այլ և ամենայն
գոյոյ. կամ ցաւակից, որ և մեռար
վասն մեղաւորաց. և կամ անկա-
րօտ, և բաժակի միոյ ջրոյ կարօ-
տեալ 'ի վերայ խաչին, և ոչ ոք մա-
տոյց. և փոխանակ այնմ պատքե-
լոյն՝ որ դու Ովկիանոս ծովուն արա-
րող ես, լեղի և քացախ մատուցին:
Զի դու անհաս, և ծառայն փանաքի
սպտակեաց. դու անմտանելի արե-
գակն, և ձորձ արկին զանարատ գըլ-
խովք. դու յառաջ քան զբաղկանալ
արարածոցս ճանաչես զբանակս ա-
ռաքելոցն, և խաչահանունքն ասէին.
Մարգարէաց Յիսուս ո՞վ է որ ե-
հարն զքեզ: Դու արձակեցեր զկա-
պեալսն յանիծից, և ոտք քո զոր
ծով ոչ կարացին թանաղ կամ սու-
ղանել, ահաւագիկ բեւեալ յանօ-

րինաց հրէիցն : Դու զկողն յԱդամայ առեալ կին ստեղծեր, և 'ի կողքո խոցումն առեալ, և դարձեալ զխոցողն՝ ԹողուԹեան արժանաւորեցեր : զի ետես 'ի փորուածէն զատուածային զլոյսն որ վարագուրաւ մարմնովն պատեալ էր : Երկինք չէին բաւական աթոռոյ քո տանել, դնաս 'ի վերայ հողմոց՝ զոր աչք առաքելոցն տեսին 'ի համբառնալն : դարձեալ յասուիս պատառիս և պարգևս լինիս որպէս մահապարտ 'ի Պիղատոսէ 'ի քո հողոյն : Դու Աստուած գողով մշանջենաւոր՝ և այնչափ համբերես վասն զմեզ փրկագործելոյ : դու անսրարտականդ մահու, ինձ որ մեղօքս եմ պարտաւորեալ՝ ոչ տաս Թոյլ զանձնս 'ի կատար լերանց սառնամանեօք սպանանել : այլ ողորմիս սպանողի հոգւոյ իմոյ, և ամպ ջերմախառն հովանի առնես : Մի խնայեր, Տէր, զի հակառակ է մարմինս հողւոյս և հանող 'ի քէն, և հակառակ քոյին բարերարութեանդ :

Զայս աղօթս մատուցանէր սուրբն

Յակոբ 'ի կատարս լերանց, մինչև
 յողբս ածէր զղօրս հրեշտակաց . և
 Տէրն և հրեշտակքն ողջագուրէին
 զսուրբ սրարանոցն և այսպէս ա-
 սէին . Ո՛վ երջանիկ, խնայեա, քան-
 զի մարմին է և ոչ ինչ է մեղուցեալ:
 Եւ դարձեալ ասէին հրեշտակքն .
 Ո՛վ սուրբդ Աստուծոյ, աղաչեմք
 վասն քո զՏէր, քանզի ասէ ցմեզ .
 Ահաւասիկ տեսանէք անմարմին
 հրեշտակք զմարմնաւորս որ'ի գութ
 էած զիս ամենայն մարդոյ . և ահա
 խնդրուածք քո կատարուն լինիցին .
 առ իս, որդեակ իմ սիրելի: Եւ ասէ
 սուրբն Յակովբ . Ոչ խնայեցից 'ի
 սարանող մարմինս մինչև ելից . և ոչ
 յագեցայց ջրով յաւուրս իմ . բայց
 չիք զարմանք թէ դու առնես հրաշս
 մեծամեծս, զի Աստուած ես . այն է
 սքանչելիք, թէ մեղուցելոյս ողոր-
 միս: Եւ զայս այսպէս աղօթէր: Ա-
 պա վերանայր Տէրն յերկինս հան-
 դերձ հրեշտակացն գնդիւն . և ասա
 երկուս հրեշտակս պահապանս հրա-
 մայէր կալ սրբոյն Յակոբայ, այն որ
 երևեցաւ Կոստանդիանոսի բարե-

պաշտ թագաւորին Հոռոմոց, զոր և ասաց նմա :

Իսկ սուրբն Յակոբ յարտասոււս եղեալ 'ի կատար լեռինն գոչէր ձայնիւ, մինչև զանբան դագաթն լեռինն 'ի ձայնս ողբոցն անէր. և յահագին ձայնէ ողբոցն՝ դազանք և թռչունք անդ հասեալ՝ պշնական աչօք 'ի սուրբն հայէին : Իսկ նա ձեռօքն հրամայէր դնալ յիւրաքանչիւր տեղիս, և ասէր ցանձն իւր. Վայ քեզ և եղուկ կարգա վանն անասնոցն. նոքա զսահման բնութեանն պահեն, և գու վախորկեալ այլանդակիս ամբարտաւանութեամբ. յոր խաւար երթալոց ես : Եւ այլ ես բազում վատթարութիւն սրբամարտւոր անձինն մատուցանէր, և այսպէս աղերսէր Տեառն. Տէր Յիսուս, օգնեա որդացելոցս, զի գու համբարձար առ Հայր, ո՞վ օգնեսցէ ինձ. զի այժմ լուաւ օձն. Եւայի զմիսթարական բանս քո առ իս և սպասէ ինձ որպէս նախաստեղծացն. զի մարմին ունիմ և բազում զէնս դատնէ 'ի սա կորստեան : Քանզի լուպք

'ի պատմութենց հարցնե՛րս զբաղումն
 'ի արքայն անմահն հանեալ 'ի վաս-
 տակոյն , և գեռ ևս պատերազմի .
 քանզի 'ի ժամ դիւտի խաչին քո քո-
 ջնաց վասն Յուզայի և դանոյ՝ զօճն
 կամակոր զանկենեալն Յուզիմնոս որ
 չարաչար տանջեաց . թկոյ՛ես և ա-
 թին այն յաղկեաց նմա , բայց մե-
 ռաներ . և 'ի արքայ քոց զբաղումն
 որաաց : Եւ արգ , Յէր իմ , զարհու-
 լեալ գողամ 'ի նեւոյց նորա . վասն
 զի տխեալ պահեմ զանձն իմ առ-
 ճար Աստածոյդ իմոյ . և նա վասն
 աւագակեղ զոր օրինակ զԱրամ : Օգ-
 նական լիւր ինձ , Յէր , և առաջես
 զհոգիդ քո սուրբ զոր օրինակ յա-
 ռաքեալն , և եկեալ հրով աստուած
 ծաւննամբդ արքայ զհուրն աստա-
 կիչ տխոյց , և ըստ բանի քում եղին
 յաղթարհէ , զի մեռաւ տխան որ 'ի
 նոսա : Եւ արգ Յէր բարերար , մի զը-
 նացէ հոգիդ քո սուրբ յինէն , մի-
 չե գամ առ քեզ . զի տնախա մի-
 նացէ պատմութեան նոր առագան-
 տին . և ակն օմին թեաւորի մի տնե-
 ցէ զիս . և շնորհեա ինձ զպատուի .

բանս քո յանդ հանել . և պապեա
տուր ինձ զօրութի վասն անուանդ
քո, Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս . և
ապա զարիաուրան (Յ), և զբաժանին
ճիշտական արքից . և անուան
քում փառս մատուցից այժմ և
յաւիտեանս յաւիտենից :

Ապա խոնարհեցուցեալ զերանե-
լի մարմինն, ետանք կրկնեալ և գո-
հանայր զՅեաննի որ քաջ աչք և
տես . և հրեշտակն որ առաւ նմա
պահապան, մատուցեալ քաղցր ձայ-
նիւ ասէր . Երանելիք Յակոբ, պա-
պէս ասէ Տէր, Կատարեալ կայցեն
խնդրուածք աղօթից քոց, և յայտմ
հետէ նշանադարձ լիցիս, և ատցի
քեզ շնորհք առաջնորդական, և կեանք
քո ընդ հրեշտակս, և փառաբանք
դիւանն անհեռ կայիցեն ի քին :
Զայս լուեալ ի հրեշտակին սուրբն
Յակոբ՝ գահաւթիւն մատուցաներ
ամենաառաք Երրորդաւթեանն : Եւ
կայր զժամանակն ձմերույնոցն աղօ-
թումից և անկերտիւր, մինչև ի
գալ կես քաղնաւնային . նմանեալ
մեծի մարգարէին Մովսէսի որ

Ճգնեալ . առնեկալաւ զպատգամս
վասն Յեանն :

Իսկ տալրն Յակոբ ամենայն ազ-
գաց առգրեցաւ պարծանք . և ա-
ռեալ քալլ ոտամբ , որպէս զհրեշ-
տակ Սաաուծոյ դայ իջանէ 'ի ընտէ-
անաի լուսաւորեալ գիմօք որպէս
զՄովսէսն զայն 'ի հնումն : Եւ գեմ'
եղեալ դայ 'ի սահմանս Մծբին քա-
ղաքին առ այր միայնացեալ յայդի
ուրեմն բնակեալ , անուն Մարուգէ .
անդ ուր Ասորիք յորջորջմամբ 'ի վե-
րայ սրբոյն Յակոբայ կարկառեալ .
և նա դեռ ևս չու արարեալ (և) եր-
թայր 'ի խելս գետոյն՝ որ կոչի Սա-
թիթմա : Ձայն տաւեալ որ յայն
կողմ գետոյն այդիս գործեին քաղց-
րալուր բարբառով . Այս այդեգործք ,
ուրանօր ցուցանի խելս գետոյն :
Եւ նոցա տեսեալ զգճուած կեր-
պիկն , այսին արարեալ զնա տակին .
Ճգնաւոր ոմն ևս գու , դնա 'ի վե-
րայ ջուրոյ : Այս առաջին նշանա-
գործութի . և ապա զմեջ . համեալ
զգարանիկն նաւակ արարեալ անոյ 'ի
վերայ գետոյն . և թօթափեալ զգա-

բոնիկն 'ի ցամաքի՝ բուսան 'ի ցրանէ ջուրցն ծառս երկոտասան արմաւենեաց • և տեսողացն յիմարեալ ի ձայնէն՝ ոչ զարմացան : Եւ ել գնաց 'ի վաստակս նոցա, տուեալ ողջոյն նոցա և ասէ • Զինչ է, արք, զոր գործէքդ • և նոցա խաղ կալեալ ասէին ցնա • Փուշ է, նման Խարայէլի սյգւոյն տեառնագրեցաւ : Եւ նա ասէ • Կացցէ փուշ, մինչև գայցէ Տէր սյգւոյդ : Եւ ըստ բանի սրբոյն Յակոբայ փշացեալ կայ մինչև ցայսօր Ժամանակի առանց սլաղոյ • Բայց տերև նորանոյն բնութեամբ սաղարթաւորեալ վասն նշանաց • այսր պատճառաւ գլխաւորեցաւ, զի հաւատարմացի բանն Տեառն որ ասաց 'ի լերինն ցսուրբն Յակոբ, թէ տաց քեզ շնորհս նշանաց, որպէս եղև իսկ • զի երկինք և երկիր անցցէ, և բանք Տեառն ոչ սխալեսցի :

Եւ նորա յուղի անկեալ եհասուր երթալոցն էր • և դիպեալ միայնակեցի Յակոբ կոչեցեալ անուն, զի այր քաջ ճգնող էր, և գաղարեալ առ նմա աւուրս քառասուն : Եւ

գարձեալ թուադարդի սուրբն Յո-
կոր ընդ Յեառն այսպիսւ . գայ ահիւն
'ի հայրական ծայոյն , և առնու մար-
մին 'ի սրբոյ կուսէն , և լուե մինչև
լիուզ հասակ աճման երթաւաարդա-
կանն , որով զՍգամ բաղկացոյց , և
ապա մկրտիլ 'ի Յորգանան . գայ
ձայն հայրական և սուրբ Հոգին , և
գաւանի ամենեցուն անքակ Յրբոր-
դու թիւն աստուածութեանն . և մե-
ռանի օձն թեաւոր : Եւ ապա մարտ
եգեալ անձնական փորձի և 'ի խաչ
բարձրանայ . և պատուական ա-
րեամբն՝ գաշնաւորեալք զհաւատա-
ցեալս նորա գալստեանն , ունեցով
ղնչան խաչին զին 'ի ձեռս , և ճշմա-
րիտ հաւատով ահն ունին փեռացին
անմահի : Եւ Յերն յորժամ զԱ
գամայ հասակն ընոյր , և ապա տեղ
սանկր նշանագործել և բժշկապե-
տել : Նոյնգունակի և սուրբն Յովոր
ծնեալ 'ի մօրե և լուեալ աճեալ զա-
ճումն մարմնոյ մինչև լցաւ հասակ
լրմանն , և ապա ճգնեալ 'ի կատար
լերանց , մինչև գալ Յեառն և անդ
նմա զախորժակս կամայն , և ապա

տանալ 'ի սատանայէ • և ապա այնուհետեւ սկսանի նշանագործել • և 'ի գետն ցուցանէ զհրաշսն • որպէս և Տէրն զայգին Իսրայէլի տայ 'ի ձեռս այլ մշակաց, և սուրբն Յակոբ զայսպանեալսն ծաղու փշաբեր առնէ մինչև ցայսօր ժամանակի : Տէրն 'ի գետն սպանանէ զօձն, և եկեալ զատական գայ վկայ 'ի բարձանց • և սուրբն Յակոբ զղաբողոնն նաւակ արարեալ անցանէ անվթար 'ի վերայ խորոցն, և կացուցանէ ամօթով զայսպանողսն : Տէրն 'ի լերինն բարձր պատերազմի, և սուրբն Յակոբ ըզցօղն որ յաղաբողոնն մարզի՝ բուսոյց ծառս բարձրաբերձս այսպանողացն զնա : Տէրն երկոտասան անգամօքն և աստուածացեալ մարմնովն պատերազմի, և սուրբն Յակոբ երկոտասան ծառս արմաւենեաց բուսուցանէր 'ի ցօղոյ սակաւ ջուրցն :

Եւ ինքն հրաժարեալ ճգնողական անձամբն՝ յուղի անկեալ 'ի նշանախաչ տապանն, զոր աղաչեալ եզնամողին սուրբն Մարութէ՝ յուղարկէ զնա • և չու արարեալ գնաց ուր կայր

տապանն : Բայց զարմանք զքանզն ընաց ունին զիս յայտմ վայրի . մարդարեւ թեան հոգի գայր 'ի նմա . և տաանց հրեշտակացն որ ապառաւորէին նմա՝ ոչ մտանէր 'ի գործ Սատուծոյ , և զիտակ գրաց կարի վարժ . պարտ է յիւր ինքնախազիրան խմանալ և նանաչել , զոր Զգան կոչեն , և կարի հմտագոյն զրոց ներս եղեալ վան լուսաւոր մարգարտացն որ 'ի նմա խորագոյն արամանի . զոր ապա յաջորդն յիւրում կարգին 'ի նաւս արամանսն պարզաբար , և թէ Յէր կամեացի : Եւ միք գարձոյւք 'ի բաննն որ վան տապանին յաւգնան է : Արդ որ այսչափ հրաշագործէր սուրբն Յակոբ , զիարգ անգիտանայր վան տապանին թէ մեր կառուցեալ քայ և Ռմանք 'ի լեանն Կորգուաց սասցին և ոմանք 'ի լեանն Մասիս որ յԱյրարատեան գաւառին . նա աւանդիկ և յոսն Մասեաց աղբիւր բղինալ քայ , և եկեղեցի յիւր անուն կոչեցեալ մինչև ցայսօր ժամանակի : Եւ զսուրբեալ բանախարգն 'ի լեանն Մասիս

կացուցեալ, և պատմութիւն վասն
աղբերն որ ցամաքեցոյց, և զհեր
աղջկանցն 'ի սպիտակութիւն դար-
ձոյց վասն այնպանելոյն զնա՝ յա-
ւան գեօղն որ Արտամեան կոչի, զի
այսպէս հրաշափառեցաւ: Զի էր
աղբիւրն յանցս ճանապարհին, և
անդ հոյճ լուացողացն մերկս և խայ-
տառակս անամաչ մնային, և ոչ պատ-
կառեալ 'ի սրբոյն • և սուրբն անէծ
զաղբիւրն և առժամայն ցամաքե-
ցաւ • և զհեր աղջկանցն փոխեաց 'ի
սպիտակութիւն • որ դեռ ևս կայ
նշանն • զոր և մեր տեսեալ իսկ զնո-
սա: Եւ ասի 'ի պատմութեն զոր յԱ-
սորեաց մեծ ջանիւ գտի, եթէ յոր-
ժամ զհրաշսն արար նշան տապանին
'ի ձեռին իւրում էր • և ասպա բազ-
մութիւն ժողովոյն տեսեալ զսքան-
չելիսն զոր արար՝ անկեալ յոռոս նո-
րա: Եւ նորա հանեալ խաչ՝ բղիւեաց
աղբիւրն • բայց զհեր աղջկանցն ոչ
բժշկեաց 'ի յիշատակ մեղաց նոցա:
Եւ որպէս ջուր ջրհեղեղին ապաւէն
անսուղան եղև տապանն և ապրե-
ցոյց զսերմն աղղի մարդկան, պարտ

էր. ամա որ մասնաւորեցաւ 'ի մեծեմ
Յակոբայ' . հրաշք գործել 'ի վերայ
ջուրց աղբերն : Զի նոյն հաւատման
վարուք և սուրբն Յակովբ ըստ մար-
մնոյ մեռեալ էր. ական , զոր ընկա-
լաւ 'ի լերինն յորժամ յաղժեօվայր .
և Յերն երեւցաւ նմա . և ասոյր նմա
զինգրեղին զանապական : Եւ խնայ-
եաց Յեր 'ի սիրեղին իւր 'ի սուրբն
Յակոբ , արգել զնա եղանել 'ի հա-
տար լերինն' ուր տապանն տառնա-
ւդատ հառուցեալ կայր . հանեալ
հրեշտակն մասն 'ի տապանին' . գնեց
ընդ անարո արդոյն Յակովբայ . ուր
ննջէր : Եւ յարուցեալ արդոյն Յա-
կոբայ գոհանայր զՅեսունէ :

Եւ զի՛նչ է որ հրամայեցաւ նմա
չեղանել 'ի հատար լերինն . բարձ .
զոր առ Մովսէսիւն վարկաւ , որ
շաապէր տեսանել մարգարէն զան-
հաա աստուածութիւնն : Պատաս-
խանի տուեալ ասէր , Թէ Զիք հնար-
եղելոցս տեսանել զիս և ապրել : Եւ
ապա յոյժ կարի սախակաց . հրա-
մայեաց նմա մտանել 'ի փառարս-
լերինն և առնէր նմա Աստուած գե-

բերանն զլինն . և մտնալ Մովսէս
մեռաւ որպէս զհաւատրակաց մահ .
և մատուցեալ Յիւր ձայնեաց Մով-
սիսի . և արի զդիմից նորա կերպ
զհանգերմելոցն . և սրատուիրեաց
նմա . Արատաւած և ասէ . Մովսէս,
իմացեմ 'ի քեզ . և ետաւ քեզ զհան-
գերմելոցն անապական կերպն . զի
տեսցեն ազգ մարդկան և հաւատաւ
ցեն իմոյ դաշտեանն և հանգեր-
մելալ փառացն . քանզի այսպէս
զարգարելոց են արժանաւորքն և
անախատկանքն . զի օն անգր և իա-
րացել ոչ կարէր հացել յերեան
Մովսէսի , այլ քողարկեալ կայ զի
համայն են : Եւ տապանն յանգեաւ
փայտից եր և կարապետ հանգեր-
մելալ աւուրն . ոչ է պարտ մար-
մնով տեսանել կամ հացել 'ի նա .
որպէս կանանցն սաստեաց ջմեր-
մենալ յոտան . փան զի զհանգեր-
մելալ աւուրն զպատկերն առեալ էր
Տէրն : Ահա և արա տեսանի , առ
փափաքումն որդոյն Թադորայ յան-
հնարինն վարկաւ եղանել 'ի Ծայրա-
դոյնան . արդ վասն կուսական ան-

ձինն ոչ տրարեալ անտես , առջր զինգրեք մասն 'ի տապանէն Կերպացեալ 'ի Կերպ խաչի :

Եւ առեալ զնաց խնդալից յերկիրն Ասորաց 'ի քաղաքն Ածրին : Եւ Մարուգէի տեսեալ յոյժ խնդալից եղեալ՝ առեալ զնէր 'ի վերայ աչացն և համբուրեր զնա , և հայցեր փրկիլ 'ի հրեզին գետացն 'ի դաշտ տեսնն Յեռան : Եւ ասեր . Դու կաբապեա ես այնմ դաշտեանն և նաւակ անցուցանելոյ զարգարսն 'ի վերայ ծովացեալ հրեզին գետացն առ Աստուածն բոլորից : Եւ ասա օրհնեաց զարժանին զսուրբն Յակոբ այսպէս ասելով . Տեր ընկալի զառ խառութիւնք քո . և օրհնեալ ես 'ի Յեռանէ Աստուծոյ մերմէ : Եւ եզին պատուով առ սուրբ անդեացն . և փառաւորի Աստուած անգագար սաղմոսերգութեամբ և յերկարաւ ձիգ ազօթիւք առ Տէր : Եւ հրաշտ փառագոյն նշանս գործեցաւ 'ի քաղաքին 'ի ձեռն արդոյն Յակոբոյ և 'ի ձեռն մատինն որ 'ի տապանէն շնորհեցաւ :

Այր թի նախանձ առեալ ընդ
 Մծբին քաղաքին, երթեալ առ
 արքայն Պարսից պառակն և ասէ .
 լինալ է երկիրն Ասորաց, և առաջ
 ոչ պոյ, և զքաւանջսն լնապաւա-
 րութիւնդ արհամարհեն : Եւ նորա
 լսելէ եղև, ժողովեալ զզօրս Պար-
 սից, զայր հասանելք մեծ և ահապին
 զօրք յերկիրն Ասորաց, և զՄծբին
 քաղաք պատեալ թաղում զօրք : Եւ
 առարին Յակոբ 'ի քաղաքին և նշան
 տապանին առ իւր, և յաւաքի կայր
 քաղաքն և շրջանապատյաւ անեալ
 զժողովն քաղաքսն և ժայտեպա-
 լիապ, և ահա մերձ 'ի կործանումն .
 և զօրք քաղաքին երթային անկա-
 նէին առ ռոս սրբոյ հայրապետին
 Յակովբայ և ասին . Յեր, առբող
 Աստաւծոյ, զքնեա մեզ, զի հասաւ
 առ հառաբազ աստաւծումն յանօրէն
 զարայն : Իսկ նորա տեսեալ զահա-
 դին աղէտն և զկերակներս՝ արտա-
 տում և զաղօթան և զհաւատան,
 յարուցեալ առ զմտան որ 'ի տա-
 պանէն, և քաղաքն ամենայն պըռ-
 ցեալ 'ի նա հայէին : Եւ ելեալ կայր 'ի

վերայ արարապին հանգեալ զօրացն ,
 և գնէր ընդգէմ լուսարեր երե-
 սացն զտախտանն որ 'ի տապանէն .
 և գողին բազմամբոխ ժողովոցոյն
 ազայոց և երկառասարգաց փղնկեր
 զսիրտ արդոյն Յակովբայ . և լուս և
 անշարժ շքեամբք հալցէր յԱստու-
 ծոյ փրկիլ յամօրինացն : Եւ ապա
 նշան ահագին երևեալ առ Թագա-
 ւորն՝ տեսանէր զաւերն Յակոբ Թա-
 գաւոր ահագին , և զզօրս երկնից որ
 եկեալ եին յօգնականութիւն , զօրս
 հեծելաց ցաւաւ նմա : Եւ նորա քա-
 չեալ զայրն որ տախտաց զարդացն
 դալ 'ի քաղաքն յայն՝ ասէր . Այր
 դաւ , զքանի խաբեցեր զիս ասելով
 ելմի ոչ գոյ անդ Թագաւոր . ահա
 տեսանեմ անդ Թագաւոր և երկա-
 տառան հազար հեծելաց շարժ զն-
 վաւ , զիս Կամեցոր բառնալ : Եւ
 հրամայեաց արով ապանանել առաջի
 զօրացն :

Թայնեմա՛մ պաշարեալ զելա իրացն
 ոչ գտանեկին . և արդոյն խնայեալ
 զհրաշան որ յԱստուծոյ , խնա-
 յեալ 'ի մարգիկն՝ խնգրեաց զսի-

Ժամիս ձիառատանեաց : և ամենամեծն
հասաւ որպիս հոգի՝ Թանձր , հա-
սեալ 'ի վերայ զորացն՝ զձիա փառքն-
կեց ամենէին և զհեծեալս սուրհան-
դակս կացուցին , մարգարտարծ յեր-
կիր իւրեանց անկանէին : Եւ ամ-
սեալ քաղաքին զանպատում զըս-
քանչեքին՝ տային փառս . Եւսու-
ծոյ . և յայնմ հետի սուրբն Յակոբ
իբրեւ զԱրտուած և զփրկիչ փառա-
ւորէին , և սին հաստատութեան
ունէին 'ի միջի իւրեանց : Եւսե Մա-
րութ ամենք հաւատոյ , հանապա-
ղամեօք ճգնաւորեալք տային քաջա-
լերութիս միմեանց վասն քրիստոսա-
կան կրօնիցն . և անուն քաջութեան
նոցա հոգեակեր ընդ ամենայն երկիր
առ հեռաւորս և առ մերձաւորս :

Եւ ասաւ այնուհետեւ սուրբ ա-
մուշն կային յայրին խառամներու-
թեամբ և կարգաւ հրեշտակաց : Եւ
սուրբն Յակոբ պարապեալ իմաս-
տաւորելոյ զգիրս 'ի հետց պատմու-
թեանց , և անուն նորա Զգոն փոշե-
ցեալ . այսինքն զարթուցիչ առ առ-
տուածասերմն և մերձակայ ամեն

հրեշտակաց : Նախ քան զքահանայանալն որսամնառնաց այսպիսի առարժանաւորան և առ յանդաւորան :

Ի ժամանակին յայնմիկ ննջեաց Եսիակարտան Մծբնայ, և եղև խնդիր 'ի մէջ քաղաքին, եթէ ո՞վ իցէ արժանի ունել զաթոռ հայրապետութեանն : Եւ հին արք հինգ զորս ասին արժանի ընել և եղև հապառակութիւն 'ի քաղաքին յաղաղս այնորիկ, թէ ո՞վ յառաջ մնալցէ յաթոռն : զի ոմն զայս անուն ասիր և ոմն զայն և 'ի տրամնութիւն և զեալ 'ի միարանութիւն ոչ եկին : Յայնժամ զլիաւորք քաղաքին խորհեցան ելանել առ ոսւրբն Մարութ յանապատ նորա, անսանել թէ զինչ որսամնացի վտան խորհրդոյն : Եւ իբրև եկին 'ի գուրա իցին, ոսւրբն Մարութ ըստ ամբարտնի իւրում կայր յազմա և ելեալ աշակերտն ասէ . Գնացէք 'ի գաւիթս եկեղեցւոյն մինչև կատարեացի զազման և եկեացի առ մեզ : Իսկ ոսւրբն Յակոբ եկեալ էր առ նա յառաջ քան զերիս աւուրա և նա

մարդորէութեամբ խօսեցեալ ցնա
ասեր . Այսօր համբարեմ գլեզ
իրեւ զկրօնաւոր և զեղբայր սիրելի .
և զկնի երկոց աւուրց եղեցիս հովիւ և
առաջնորդ հօսին Քրիստոսի : Ասէ
ցնա սուրբն Յակոբ . Եղբայր , չեմ
բաւական այգմ բանի զոր ասեաք :

Եւ եկն սուրբն Մարութեամ ժո-
ղովուքն , և տեսեալ զնա՝ յարեան
ընդ տռաջ նորա . զի էր տեսիլ նո-
րա իրեւ զհրեշտակի : Եւ նա ակ-
նարկէր ամբօխն , զի սակաւ մի
գաղարեացեն զի աղօթեացէ յեկեղե-
ցառն : Եւ յետ աղօթիցն եկին . առ
նա և նա հաստատեալ կայր 'ի գա-
ւազանի 'ի մէջ նոցա . և նոքա երկիր
պաղեալ համբարէին զոտոս նորա և
զձեռս . և հրամայեաց նոցա նստել և
ունկն գնել բանից նորա . և պատ-
մեաց նոցա եթէ զամն էր իրիք ե-
կեալ են : Եւ ոմն զայս ամուսն ար-
ժանի ազկին և ոմն զայն . և էր հա-
կառակութիւն 'ի մէջ նոցա : Եւ նա
սասէ ցնոսա . Լուս ընդ . գիտեմ
զի արամեալ էք ընդ փոխումն ա-
ռաջնորդին ձերոյ . այլ ես ասեմ

ձեզ, յարանցդ զոր ընտրեցիք՝ շինեալ
 արժանի եպիսկոպոսութեան, որոնք
 եղիք յԵրուսաղէմ, զի անդ եմ փոք
 զովք եպիսկոպոսացն և պատրիարքն,
 և յայտնե ձեզ Հոգին սուրբ զայրն՝
 որ հանգերձեալ է նստիլ յամուս
 հայրապետութեան։ Եւ նոցա ըն-
 կալեալ զյանն որպէս 'ի հրեշտակէ
 Աստուծոյ գնացին 'ի քաղաքն իւ-
 րեանց։ Եւ յետ աւուրց ինչ եկին
 'ի ժողով եպիսկոպոսացն, որոնցն
 ետուն կաթողիկոսին. և նոցա նա-
 նուցեալ զխորհուրդս նոցա ասին.
 Զո՞ խնդրէք ձեզ առաջնորդ։ Եւ
 նոքա ասին որպէս առաջ սուրբն
 Մարութ, թէ Հոգին սուրբ ասցէ
 ձեզ առաջնորդ։ Եւ նոցա լուեալ
 ասին ցմեմեանս. Եկաք հսկեցողք
 այսօր և խնդրեացուք յԱստուծոյ
 յայտնել մեզ զարժանն։ Եւ 'ի մեր
 ձեզ գիշերոյն ամենայն քաղնութին
 և կաթողիկոսն սկսան արտաստգ
 աղօթել, սաղմոսիւք և օրհնու-
 թիք, և երգովք հոգեւորք խնդրել
 յԱստուծոյ։ Եւ 'ի հասարակ գիշե-
 րոյն առանձնացոյց զինքն կաթողի-

կոսն յաղօթս, և արտասուօք աղա-
 չէր զԱստուած յայտնել նմա: Այլ
 որ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ՝
 աղօթից նոցա լսէ, արկ ՚ի վերայ
 նորա ամփշութիւն որպէս քուն ինչ
 և անսեալ երիտասարդ մի որ ասէր
 ցնա. Սուրբն Յակոբ է այրն այն.
 և ծանուցանէր նմա զտեղին և զայրն
 յորում բնակեալ էր. զի էր նա
 միայնակեաց սքանչելագործ, և ՚ի
 համբառնալ հրեշտակին յարուցեալ
 կաթողիկոսն՝ գոհանայր զՏեառնէ,
 զի սովորութիւն էր նորա հրեշտա-
 կաց տեսիլ տեսանել. և վաղվաղա-
 կի մտեալ յեկեղեցին՝ կոչեաց զե-
 պիսկոպոսունսն և զԺողովսն ամե-
 նայն, և պատմեաց նոցա զանուն
 սրբոյն և զտեղին, որպէս երևեցոյց
 նմա հրեշտակն:

Եւ յարուցեալ ամենեքին իջին
 ՚ի Մծբին, և գրեցին հրովարտակս
 և առաքեցին առ նա արս հաւատա-
 րիմս, և կոչեն զնա ՚ի Ժողովն, և
 ծանուցին նմա վասն խորհրդոյն:
 Իսկ սուրբն յառաջագոյն ծանու-
 ցեալ զգալ հայրապետացն ՚ի Մլծ-

բին, քանզի Հոգին սուրբ յայտնեալ էր նմա, և պատկառէր ընդդէմ կալ պատուիրանացն Աստուծոյ. զի բազում անգամ լուեալ էր 'ի սրբոյն Մարութէ, թէ հանգնի ձեալ ես ունել զաթոռ առաքելական: Եւ ազգեալ նմա 'ի Հոգւոյն սրբոյ իջանել 'ի Ժողովն. քանզի անդ էր բազմութիւն քաղաքին, և ապաստին գալտեան սրբոյն Յակոբայ. ժամն զի ամենեքեան գիտէին զվարս երանելոյն: Եւ իբրեւ եկին 'ի մէջ հայրապետացն՝ ողջոյն ետուն միմեանց և նստան. և ասէ ցնոսա. Յինչ պէտա կոչեցէք զիս. և նոքա ասեն. ի տեառնէ Աստուծոյ հրամայեցաւ կոչել զքեզ յաթոռ եպիսկոպոսութեան քաղաքիս այսմի: Եւ նա ասէր. Չեմ բաւական այգմ բանիդ: Եւ Ժողովն փութացուցանէին զհայրապետն: Եւ վաղ վաղակի յարուցեալ մօտն յեկեղեցին, և սուրբն Յակոբ ընդ նոսա. և ձեռնադրեցին զնա եպիսկոպոս, և եղև ուրախութիւն մեծ 'ի քաղաքին:

Եւ իբրեւ անցին աւուրք ինչ, ի ջեալ սուրբն Մարուգէ բազում ընկերօք յողջոյն սրբոյն Յակոբայ և օրհնիլ 'ի նմանէ . և իբրեւ ողջունեցին զմիմեանս, սկսաւ սուրբն Մարուգէ օրհնել զԱստուած՝ որ հաստատեաց յեկեղեցի իւր հովիւ զուարթ և զգուշացեալ : Եւ 'ի դաւիթս եկեղեցւոյն անկեալ դնէր անդամալոյծ մի ամաց հնգեասանից, և լուծեալ էին ամենայն անդամք նորա : Եւ տեսեալ զնա սուրբն Մարուգէ աւսէ ցսուրբն Յակոբ . Տէր, եկայք արասցուք աղօթս վասն անդամալուծիս այսորիկ : Յայնժամ հրամայեաց սարկաւազացն դարձուցանել զնա յարևելս . և խոնարհեալ եդին ծունր և ասեն . Տէր Աստուած զօրութեանց, գոհանամք զքէն, զի արժանի եղև քաղաքս այս քարոզել զանուն քո 'ի մէջ հրէից և կռաւորացից, և ծանիցեն թէ դու ես միայն ճշմարիտ Աստուած զօրութեանց, և հաւատասցեն յանուն Որդւոյ քո սիրելւոյ Տէառն մերոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի . և զոր

արարեր 'ի ձեան արքայ քոց արա-
քելոցն, արա և պժմ 'ի ձեան ձա-
ռայիցս քո, զի փառաւորեացի ա-
ւնուն քո սուրբ և բարձրացի ա-
նուն սուրբ խաչի քո, և որպէս յե-
րաւսազեմ հաւար զնշանան յայտնա-
պէս 'ի ձեան արքայ առաքելոցն, և
յորտեմ Հրեպոյքն հծծելին զփականա-
և ասելին, լծէ նշան նոր լինի 'ի քա-
ղաքիս յայտնի և յամեն լինելին, և
պահապարանն Քրիստոսի զաւարձա-
նայր: Եւ արգ, Յէր բարերար,
բռնչեա զանգամալցած զայս և կար-
կեա զքերանս այնոցիկ որ նախա-
տին զկենսատու սուրբ խաչ քո, որ
է պարծանք սուրբ և կեկեցւոյ քում:
Եւ խորե կատարեցին զազման, ա-
սէ անք Յովոր ջաւրին Մարութ:
Մասիբ տեսանագրեա զլուծեալ լան-
դամալցոց: Ասէ սուրբն Մարութ.
Տէր, քեզ պարա է ձեան գնել և ա-
զօթս մատուցանել, զի գաւ պատիւ
եպիսկոպոսութեան տնին: Յայն-
ժամ կացեալ յաջմէ սուրբն Յովոր
և յահեկէ սուրբն Մարութ և բառն
հարեալ կանգնեցին զնա և ասին:

Այր դու, արի կաց յանուն Տեառն
 Յիսուսի Քրիստոսի • և նոյնժամայն
 հաստատեցան անդամք նորա • և յա-
 րեաւ և տարածեաց զձեռս իւր փա-
 ռաւոր առնէր զԱստուած : Եւ ժո-
 ղովուրդն տեսեալ անկանէին 'ի վե-
 րայ երեսաց իւրեանց երկիր պագա-
 նէին, և բարձրանայր անունն Յի-
 սուսի Քրիստոսի • և ասէին • Օրհ-
 նեալ ես դու Քրիստոս, որ յամե-
 նայն ժամ լսես ձայնի յուսացելոցս
 'ի քեզ, և 'ի ձեռն ծաղայից առնես
 սքանչելիս • բարձրացի և փառա-
 ւորեսցի անուն քո սուրբ, զի դու
 միայն ես Աստուած : Յայնժամ ասէ
 սուրբն Մարուգէ ցանգամալոյծն •
 Արի զգեցիր պատմութեան և սկսեա
 զմէջ քո և քարոզեա զանուն Քրիս-
 տոսի և զզօրութիւնն որ 'ի ձեռն ծա-
 ռայից իւրոց եղև քեզ : Եւ հրեայքն
 իբրև լուսն զարմացան վասն սքան-
 չելեացն Աստուծոյ որ եղև 'ի ձեռն
 սրբոյն Յակոբայ • և ոմանք ասէին
 թէ չէր անգամալոյծ :

Յետ այսր ամենայնի երևեցաւ այր
 մի Կեզրոն անուն, որ ունէր զկարգն

Մտրիկանոսի կախարդի, և կայր հակառակ քրիստոնէից, և էր յերկրէն պոնտացւոց, և յայտնի էր առաջի Թագաւորին Վոստանդիանոսի, և եղբայր նորա զինուորեալ մեծին Վոստանդիանոսի. և հաճոյ Թուեալ արքային ասէ ցնա. Տեսիլ երեսոց քոց գեղեցիկ է, և դու յոյժ ուրիտանի 'ի տան իմում. մի ինչ պահաս է 'ի քէն, որ զԱստուած ոչ գիտես, որ արար զերկինս և զերկիր, զծով և զամենայն որ 'ի նոսա արարածք իցեն, զարեգակն և զլուսին և զաստեղս. արդ ծանիր զնա և առ զպատուական կնիքն Քրիստոսի, և լինիցիս երևելի և պատուական, և արարից զքեզ իշխան, և տայ քեզ զպատիւ հիպարքոսութեան, և արձակեցից զքեզ 'ի Միջագետս Ասորւոց 'ի Մծբին քաղաք: Պատասխանի տուեալ ասէ. Հաւատամ յԱստուած ճշմարիտ զոր դու քարոզեցեր և ծանուցեր: Եւ 'ի խնդուութեան եղեալ արքայն Վոստանդիանոս՝ վազվազակի հրամայեաց մկրտել զնա. և պատուեաց զնա մե-

ծաւ պատուով, և առաքեաց զնա՝ ի Մծբին քաղաք մեծաւ սիրով: Եւ եղբայր նորա էր մեծատուն և երևելի՝ ի քաղաքին և պաշտէր զկուռս . և էր տուն նորա կաղմեալ յոսկւոյ և յարծաթոյ և յահանց պատուականաց: Եւ մեծն Կոստանդիանոս բազում անգամ խնդիր արարեալ Կեդրոնի եղբօր եպարքոսին, զի մկրտեսցէ և զնա . և ոչ կամեցաւ, զի խմորեալ էր յաղանդոյ Մարկիա, նոսի ամբարշտին և կախարդի: Եւ կայր խեղորդի Կեդրոնի անգամալոյժ՝ ի ծնէ . և պատատէին ոտք նորա որպէս զփոկ զմիմեամբք . և գօսացեալ էին անգամբ նորա, և անկեալ զնէր՝ ի մահիճս, և էր պատկերօք գեղեցիկ և գանգրահեր և զուարթասեւիլ:

Լուաւ Կեդրոն եթէ անգամալոյժն որ անկեալ զնէր՝ ի մահիճս՝ ողջացաւ ի ձեռն սրբոյ հայրապետին Յակոբայ, առաքեաց և կոչեաց զայրն բժշկեալ զի ի նմանէ ստուգեսցէ զճամարիտն . և իբրեւ եկն՝ ասէ ցնա . Ո՞վ բժշկեաց զքեզ . և նա ասէ .

Հնգէ առաջին ամ եղէ անգամալոյ՝
 զոր գուշ իսկ գիտէք, և բժշկացին
 զին Եանայքն Աստուծոյ տւերան Յա-
 կոբ և Մարութ: Ասէ Կեկրոն. Ոյր
 անուամբ արարին զայդ. և նա ասէ.
 Յիսուսի նազովեցւոյ: Եւ զայն իր-
 րէ լուաւ Մարկիանոս լի եղև սրբա-
 մտութեամբ և ասէ. քանզի մե-
 անդ կայր. Զայդ քրիստոնէսոյքն
 ունուցին քեզ. չէիր անգամալոյ՝,
 անուա ես: Զայն իրրէ լուաւ անգա-
 մալոյն, ի գառնութիւն եղևալ լի
 ցասամբ՝ ասէ. Խաբեբայ և ան-
 րէն, սուա դու ես և աղանդ քո և
 Կախարդութիւն զոր մերձ ընդ մերձ
 խափանեացէ անուն Տեառն մերոյ
 Յիսուսի Քրիստոսի, և հայրն քո մա-
 նանայ յամեն լիցի: Այլ ես ասեմ
 քեզ. եթէ ոչ էին սրբոցն պա-
 տուիրեալ ինձ քարոզել, դու չէիր
 պատասխանւոյ արժանի ամենեին.
 Բայց ես զհրամարեալն ի որբոցն
 պատուիրեմ այնոցիկ՝ որ լսեն և ի
 միտ առնուն: Յայնժամ ասէ ցՄար-
 կիանոս. Ես գիտեմ զի բարի և խմա-
 տուն եղբայր հիօղաբոսին որ ինն-

դրեաց զիս աստ՝ ատուգել կամի
 զբժշկութիւն վասն որդեկին իւրոյ .
 զի յորժամ ճանաչէ զճշմարիտն՝
 թողու զմոլորութիւն խաւարային
 գնացից իւրոց և ընդունի զաւետա-
 րանն Քրիստոսի , որ հանդերձեալ
 է հալածել զմոլորութիւն ձեր 'ի
 քաղաքէս յայսմանէ : Եւ դարձու-
 ցեալ զերեսս իւր 'ի կախարդէն՝ ա-
 սէ ցկեղրոն . Լոր , տէր Կեղրոն .
 զի վասն քո կամացդ կոչեցայ ես
 աստ , և ինձ 'ի տան քում արժան
 է քարոզել զՔրիստոս որ յիս երևե-
 ցաւ . ես ճշմարիտ անդամալոյծ էի
 որպէս տեսանէիք 'ի դաւթին , և
 բժշկեցայ 'ի ձեռն սրբոցն Յակոբայ
 և Մարուգէի : Եւ դու , Կեղրոն , ե-
 թէ հաւատաս յանուն Տեառն մերոյ
 Յիսուսի Քրիստոսի , որ ծնաւ 'ի սրբ-
 բոյ կուսէն Մարիամայ , և երթաս առ
 ծառայսն նորա և լսես զքարոզութի
 աւետարանին , յայնժամ բժշկի որ-
 դին քո 'ի ձեռն սրբոցն աղաչանաց :
 Եւ իբրև լուաւ զայս յանդամալու-
 ծէն՝ սքանչացաւ . և բարի խորհուրդ
 'ի միտ արկեալ 'ի բաց եկաց 'ի Մար-

էնոնէ կախարդէ, և ցանկայր առե-
տաքանին Քրիստոսի: Եւ ասէ 'ի
խորհուրդս իւր. Ե'կ անձն իմ և
ստուգեա զճշմարտութիւնն. զի որ
առնէ զքօշկութիւն որդեկին իմոյ՝
նա է ճշմարիտ Աստուած: Ասէ ցնա
Մարկիանոս. Ընդէր երկնտեցիւր 'ի
հաւատոցդ զոր ունէիր 'ի մանկու-
թենէ. ոչ խօսիս առնդ որ զանուզ
զոյսդ բարբառի: Յայնժամ ծիծա-
ղեցաւ Կեդրոն և քամահեաց զքանա
կախարդին և ասէ. Այսուհետեւ
ստուգել կամիմ զճշմարտութիւնն
և զստութիւնն 'ի բաց թողուլ:

Եւ նոյնժամայն յաքուցեալ գնաց
յեկեղեցին. և մտեալ պատմեցին
սրբոցն Յակովբայ և Մարուգէի, և
ասկն. Կեդրոն եղբայր հիպարքո-
սին առ գուրս կայ և կամի զձեզ տե-
սանել: Յայնժամ հրամայեցին մը-
տանել նմա խաղաղութեամբ. և անդ
էր հիպարքոս եղբայր նորա: Իսկ
եմուտ Կեդրոն առաջի սրբոցն, իւր
նարհեալ ողջունէր զնոսա սիրով.
քանզի հեռացեալ էր սիրտ նոցա
յառաջին մոլորութենէն, և տուեալ

ողջոյն՝ յոսն կայր առաջի նոցա և ա-
սէր բարձր ձայնիւ . Տեարք, ես կար-
ծէի եթէ զճշմարտութիւն ունիմ և
ոչ զմոլորութիւն . զի բազում ան-
գամ զիս 'ի պատուոյ Թագաւորին
արգելի, զի մի մկրտեսցէ զիս Կոս-
տանդիանոս, որպէս զեղբայրդ իմ .
և յերկմիտ եղեալ զուղիղ ճանա-
պարհն ոչ գիտեմ . յոյս ունիմ 'ի
բժշկութիւն անդամալուծիդ, [թէ
որպէս բժշկեցաւ 'ի ձեռն աղօթից
ձերոց, եթէ բժշկեսցի որդեակն իմ՝
միտք իմ հաստատեսցի 'ի հաւատս
ճշմարիտս . և Մարկիանոս որ ասէ՝
[թէ չէ մարմին զգեցեալ Քրիստոս
'ի կուսէն, և [թէ չիք յարութիւն
մեռելոց՝ յամօթ լիցի . և եթէ այն-
պէս է որ ասեն, նազովրեցին ծնեալ
'ի Մարիամայ, խաչեալ և [թաղեալ և
հաստատեալ զյոյս մեռելոց : Եւ ես
այսուհետև տարակուսեալ ոչ ինչ ու-
նիմ հաստատութի հաւատոյ, բայց
միայն զբժշկութիւն որդւոյ իմոյ . և
որ զայն գօսացեալ մարմինն բժշկէ,
նա է ճշմարիտ Աստուած . և զկնի
այնորիկ բժշկի հոգի իմ և մարմին :

Եւ Մարկիանոս լսէր զասացեալսն
'ի Կեդրոնէ . և 'ի ցաման եղեալ ա-
սէ ցԿեդրոն . Մի լսեր գաղիլեա-
ցւոց . զի ոչ զկողս բժշկել Կարեն
և ոչ զանգամաղլոյն առողջացուցա-
նել :

Յայնժամ առն առարն Յակոբ ա-
ռաջի ամենայն ժողովոցեանն . Մէք
անօգուտ բանս ոչ խօսիմք . այլ զոր
խօսիմք յանուն Յեսուս մերոյ Յի-
սուսի Գրիստոսի , որ ծնաւ 'ի օրոց
կուսէն Մարիամայ և չարչարեցաւ
վասն մերոյ փրկութեան . եղ 'ի գե-
րեզման և արար փրկութիւն Արա-
մայ և ծննդոց նորա . խորտակեաց
զմահ և փշեաց զզարութիւն նորա ,
և յերրորդ աւուր յարուցեալ 'ի մե-
ռելոց յարոյց ընդ իւր զբնութիւնս
մեր , և շրջեցաւ ընդ աշակերտսն իւր
աւուրս քառասուն . և առն ցնտա-
նելէ Երթամ և պատրաստեմ ձեզ
տեղի , և պատուէր տայրնոցա յԵրու-
սաղեմ մի մեկնել , մինչև ընդունի-
ցիք զՀոգին առար . և հրամայեաց
նոցա աշակերտել զամենայն հեթա-
նոսս , և ասաց նոցա միմեան յանուն

Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Որ
հաւատայ և մկրտի՝ կեցցէ, և որ ոչն
հաւատայ՝ դատապարտեցի . զի ա-
սաց , որ հաւատայ յիս՝ զնշանսն որ-
պէս զիս առնէ , և յանուն իմ դես
հանցէ : Մէք հաւատամք և հաւա-
տացեալ եմք . և զամենայն զոր ինչ
խնդրեմք՝ տայ մեզ . և անուամբ նո-
րա զգլուխ վնշապին աներկիւղ կո-
խեմք , և զմոլորութիւնդ ձեր սուրբ
խաչիւն խորտակեմք : Եւ դու և
քուրմն ձեր կարդացէք առ աս-
տուածսն ձեր զի բժշկեսցի մանուկդ .
և թէ ոչ լինի ճշմարիտ ասացեալդ
'ի ձէնջ , յայնժամ ասրա հանդիպի
ձեզ որպէս Սիմոնի կախարդի 'ի
Հռոմ : Եւ արդ մէք անկանիմք ա-
ռաջի Աստուծոյ մերոյ և խնդրեմք
զբժշկութիւն մանկանս այսորիկ .
ոչ վասն մեր , այլ վասն ժողովրդ-
դեանդ՝ որ հաւատան յանուն նորա :

Ասէ Մարկիանոս ցած ձայնիւ և
բեկ սրտիւ . Մէք զղա բժշկել ոչ
կարեմք և ոչ դուք : Եւ սուրբն Մա-
րուգէ ծիծաղելով ասէր . Յուսա-
ցեալ եմ յԱստուած . Հայր և յՈրդի

նորա միածին և ի հոգին առաք , և
 խոստովանիմք զՄարիամ աստուած ,
 ծածին և մայր Քրիստոսի , և զոր
 խնդրեմք առնուել : Իմիջանեալ ասե-
 յհայր մանկանն . Յուսացեալ եմ յա-
 նուն Յեանն մերոյ Յիսուսի Քրիս-
 տոսի , զի յորժամ միտե զգա-
 սուրն Յակոբ , բռնեալ եղանկ յա-
 ւաղանէ անտի : Քանզի վատահ էին
 ամուլքն հաւատոյ ի Յէրն իւրեանց ,
 որպէս սուրբ առաքեալքն : Յայն-
 ժամ պատասխանի իւր Կեդրոն և
 ասե . Ի մի ժամ համեմի միտիչ ասմի
 իմով . բայց նախ միտեացի որդեանի
 իմ , և ապա ես և առն իմ : Եւ ասե
 սուրբն Մարուգէ յսուրբն Յակոբ .
 Տէր , հրամայեա միում ի քահանայ-
 իցդ պատրաստել աւաղան : Եւ
 Կեդրոն ոչ կամեցաւ , այլ ասե . մի
 ոք միտեացէ զորդեանի իմ բայց
 միայն սրբութիւնդ մեր : Եւ մա-
 տուցին աւաղան . և յարուցեալ
 սուրբքն եզին ծուր և կային յա-
 ղօթս . և կացեալ մինն յաղմէ կող-
 մանէ և միւսն յահեկէ , ասեն .
 Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս , որ կա

միս ղիւեանս ամենայն մարդկան որ
կարդան առ քեզ, լուր ձայնի աղօ-
թից ծառայից քոց, և բարձրացո
ղանուն քո 'ի մէջ Հրէից և կռա-
պաշտից քաղաքիս այսորիկ, և ծա-
նիցեն զի դու միայն ես Աստուած
զօրութեանց: Եւ կանգնեալ յաղօ-
թիցն հրամայեցին իջուցանել զմա-
նուկն յաւաղանն. և էր նա ամաց
իբրեւ ութից, և մկրտեցին զնա յա-
նուր Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբ-
բոյ. և կոչեցին զանուն նորա Յոհան
նէս: Եւ սուրբն Յակոբ տարածեաց
զձեռան և բաժանեաց զոտս նորա 'ի
միմեանց, և կալեալ զձեռանէ ման-
կանն կանգնեցին զնա և հրամայե-
ցին գնալ:

Եւ ժողովուրդն իբրեւ տեսին զա-
ռողջութիւն մանկանն՝ սկսան փառս
տալ և գոհանալ զԱստուծոյ 'ի վե-
րայ սքանչելեացն որ եղև 'ի ձեռն
սրբոյ հայրապետին. զի Աստուած
զփառաւորիչս իւր փառաւորէ: Եւ
Մարկիանոս և աղանդակիցք իւր
այլափոխեալ զինքեանս՝ ելին և փա-
խեան 'ի քաղաքէ անտի. և հետա-

մուտ եղեալ խնդրել զնոսա և ոչ
գաին : Եւ 'ի վաղիւն մկրտեցին ըզ-
Կեզրոն և զժողովուրդն . և էին որք
մկրտեցան ողիք իբրև երեք հազարք
և հարիւր : Եւ սուրբն Մարութե
գնաց 'ի վանս իւր ուրախութեամբ,
և օրհնէր զԱստուած : Եւ արար
Կեզրոն 'ի տան իւրում ուրախու-
թիւն մեծ, ջահիւք լուցելովք և
բուրմամբ անուշահոտութեմ, փա-
ռաւորէր զԱստուած հանգերձ ա-
մենայն նորակնիք բազմութեամբն :
Եւ յապաշաւ եղև վասն սրբոյն Մա-
րութի գնալոյն . յղեաց և կոչեաց
զնա . և եկեալ սուրբն Մարութե 'ի
տուն Կեզրոնի, ասէ . Բերէք այսր
զգիր կախարդութեան Մարկիանո-
սի : Եւ իբրև բերին հրամայեաց այ-
րել հրով :

Եւ այնուհետև բազումք գային առ
սուրբն աշակերտիլ Յիսուսի . և խոր-
հեցաւ սուրբն շինել եկեղեցի . քան
զի 'ի ժամանակին յայնմիկ ժողո-
վուրդն սակաւ էր և եկեղեցի փոք-
րիկ : Եւ ապա սուրբն Մարութե
կամեցաւ ելանել 'ի վանս իւր . յայն-

ժամատեցնա կեդրոն որ անուանե-
 ցան Պաազոս յեսմիրաութնն. Յէր,
 երբ եկեսցուք 'ի վանա քա և օրհնե-
 ցուք յեղբարցն: Ասէ առբն. Ոչ որ
 տրտնեցա զձեզ. յամենայն ժամ որ
 որ կամ եկեսցէ: Եւ եղև յես ա-
 ւարց տասանց յարուցեալ Պաազոս
 հանգերձ ժառանգեք իւրովք և կնաւ
 իւրովք հոշեցաւ Մարիամ, և որդ-
 ւովն իւրով Յոհաննիսիս, կամեցաւ
 ելանել 'ի վանա սրբոյն Մարուգէի,
 որպէս զի օրհնել 'ի նմանե և յեղ-
 բարցն, և դարձցէ 'ի տուն իւր: Եւ
 յայնմ գիշերի պատահեաց մանկանն
 ցաւ մահապէր, որ յայնմ ժամանա-
 կի անուանեցաւ ցաւն այն Յաւ Յաւ
 հորեան. և իսկոյն հրամայեցին ար-
 կանել զնա 'ի վերայ գրաստու, և
 պատրաստեաց երթալ: Ասէ Պաւ-
 զոս. Գնացէք զուք, և ես և պատա-
 նեակս և մայր սորա կացցուք աս-
 տէն և տեսցուք թէ զինչ լինիցի պա-
 տանեալս: Եւ արարին ծառայքն
 զհրամայեալսն 'ի նմանե. և ցաւն ևս
 քան զես ստատկանայր 'ի վերայ պա-
 տանալոյն: Իսկ Պաւղոս ասէր 'ի մօի

իւրում. Այս մարտ, և հախառախու-
 թիւն գիւտց և, կամի մեղ խափարնեղ
 'ի գնաղց տգ. տաքբան : Եւ տալաւ իւր
 աւալ զպատանին և գ 'ի վերայ դրոսու
 տու. և ինքեանիւ հեծեալ յերկմարտ
 գնացին : Իսկ Պաւղոս իւրիւ կախ
 զպատանին զի մերձ էր 'ի մահ : զու
 հացաւ զԱստուծոյ և ասէ. Եթէ
 կեայ՝ Տեառն կեայ, և եթէ մեռաի՝
 Տեառն մեռաի : Եւ հրամայեալք ծա-
 ալիցն որ ընդ իւր էին՝ երկուք փառ-
 թանկի մինչ չէր մեռեալ մահաւին :
 Եւ իւրիւ եկին մօտ 'ի վանան, մերձե-
 ցաւ փոխիլ 'ի կենացս, և ինդրեաց
 ջուր. քանզի յոյժ հեղձեալ էին
 փոզք նորա. և նոյն ժամայն աւանդ-
 գիաց զհոգին : Էին ամանք որ ա-
 սէին, և թէ 'ի վախարդաց եղի այս
 պատահմունք. և ամանք տակին, և
 թէ գինի արբ 'ի գեշերի և թոյնք
 իժից կաջր 'ի նմա. և եթէ այսպէս
 եղի՝ զճշմարիտն ոչ ունիմ ասել : Եւ
 ծառայքն ունեցով վաղվադակի դատ-
 նալ 'ի քաղաքն՝ զի պահեսցեն զմա-
 նուկն, և նա պսէ ցնոսաւ : Մինչ ոչ
 եմ տեսեալ զպարբն. Մարդոցն և

զեղբարսն , ոչ դարձայց 'ի տուն . և
 իջեալ 'ի դրաստէն գնացին օտիւք
 իւրեանց : Եւ հրամայեաց միում 'ի
 ծառայից իւրոց բառնալ զմանուկն ,
 և տարեալ եգիւն առաջի սրբոյն Մա-
 րութի , և ասեն . Ահա չեղաք ար-
 ժանի ուրախութեամբ գալ առ ձեզ
 հանդերձ որդեկաւս մերով . բայց
 արդ տամ զդա 'ի ձեռս քո սրբու-
 թեանդ . գիտեմ զի զամենայն զոր-
 ինչ հայցես դու յԱստուծոյ՝ տացի
 քեզ : Եւ սրբոյն ոչինչ պատասխա-
 նեալ , քանզի դարձեալ տեղի եգիտ-
 չարն , և դառն աղանդակիցքն Մար-
 կիանոսի զանպիտանն խօսէին :
 Յայնժամ յղեաց սուրբն Մարութ
 առ սուրբն Յակոբ զի եկեսցէ 'ի
 վանս անդր վասն բժշկութեան ման-
 կանն . քանզի նմա իսկ տուեալ էր
 շնորհք բժշկութեան ցաւոյն այնո-
 րիկ :

Իսկ սուրբն Յակոբ իբրև լուաւ
 յարեաւ վաղվաղակի հանդերձ հի-
 պարքոսաւն որ էր եղբայր Պաւղո-
 սի , և այլ մեծամեծօքն , և եկն վասն
 թաղելոյ զմանուկն : Եւ հրամայեաց

Ժամ հարկանել և ժողովել զկրօնա-
 ւորսն ամենայն . և առեալ զմեծ
 նուկն 'ի վերայ բազկացն՝ եգ. զնա
 յաշտինան բեմին . և ինքն խոնարհ
 հեալ եկաց յազօմա և առէ . Յերմի
 Յիսուս Գրիսառա , բծիշի բարեաց
 որ իջեր 'ի բնակաւթիւնն մեռելոց և
 բծիկեցեր զհիւանդացեալ բնութիւն
 մեր , որ անկեալ կայող 'ի մահիւն
 մահու , կանգնեցեր զմեզ 'ի զգործա-
 նէ և խոստացար առ մեզ զկեանս
 անմահականս , զձայն կենդանի , որ
 արձակեցեր բարբառ 'ի գերեզմանն
 և հրամայեցեր մահու դարձուցա-
 նել զՂազար չորեքօրեայ 'ի կենդա-
 նութիւն : Իւր , տեր Աստուած ,
 պաշտօնաց ծառայի քո և դարձ
 'ի կենդանութիւն զպատանիս զայս և
 զոր արարեր 'ի ձեռն Եղիայի և Ե-
 ղիսի , արա այսօր առ մեզ . ոչ թէ
 վասն արժանեաց իմ Յեր , այլ վասն
 անուանք քոյ արդոյ զի փառաւո-
 րեսցի , և զարութիւն փառչի քո մե-
 ծապի ընդ ամենայն ազգս և լո-
 զինս և շեղուս . Ժանիցեն զքեզ ա-
 մենեքեան որք մեղսքեալ են և թիւ .

րեալ և ոչ ճանաչեն զքեզ թէ դու
ես Աստուած ճշմարիտ, որ սպա-
նակես և կեցոպանես, իջուցանես 'ի
գոթիս և հանես 'ի գոթիսց : Եւ 'ի
կատարման աղօթիցն բղիկաց ար-
տասուս յաչաց սրբոյն և եթաց զքե-
տինն առաջի սրբոյ սեղանոյն . և ա-
ռեալ զկան որ յարտասուացն՝ եզ
'ի վերայ փողից մանկանն , և նոյնժա-
մայն շարժեցաւ : Եւ սրբոյն բուռն
հարեալ զձեռանէ մանկանն , ասէ .
Յահաննէս , արիկաց յանուն տեսան
Յիսուսի Քրիստոսի : Եւ նոյնժա-
մայն մանկանն բացեալ զաչան , տե-
տեալ զժողովուրդսն և զսուրբն՝ և
նստաւ 'ի վերայ աշտիճանի բեմին ,
օրհնէր զԱստուած և գոհանայր
զպարգևազէն այնպիսի շնորհաց :

Հիարաբքոսն և ամենայն ժողովն
խորե տեսին զեղեալսն՝ յահի մեծի
եղեալ , պատկառէին 'ի տեսչենէ
սրբոյն . քանզի ոչ տեսանէին զնա
որպէս մարդ , այլ որպէս հրեշտակ
Աստուծոյ . աղաղակեցին միարան
ձայնիւ և ասեն . Սուրբառբ սուրբ
Տէր զբուծեանց , լի են երկինք և

երկիր փառօքքո : Եւ կալեալ զձե-
ռանէ մանկանն՝ ետ զնա ցհայրն և
ցմայրն • և նոքա աղաչէին առ իւր
ունեւ : Իսկ սրբոյն պատասխանի
տուեալ ասէր • Ոչ է սարա թողուլ
զգա առ իս , քանզի տղայ է հաս-
կաւ , ուսցի և ՚ի չափ երիտաւար
դութեան հասցէ : Եւ արարին յա-
ւուր յայնմիկ տօն մեծ , և պահեալ
զօրն ողջոյն՝ ոչինչ ճաշակեցին : Եւ ՚ի
վաղիւն մտեալ յեկեղեցին մատու-
ցանէին պատարագ , և բաշխէին հա-
ւատացելոցն զփրկական խորհուր-
դն • և հրամայեաց աղ և հաց ճաշա-
կել • և ոչ անկանէր ՚ի մտաց նոցա
սքանչելիքն զոր տեսին : Յայնժամ
օրհնեցան ՚ի միայնակեցացն և ՚ի
սրբոյն Մարութէ • և յարուցեալ
սուրբն Յակոբ հանդերձ հիպարքո-
սիւն և ամենայն բազմութիւն՝ զնաց
՚ի քաղաքն իւր • և համբաւ սքան-
չելեացն և յարութիւն պատանւոյն
ընթացաւ ընդ ամենայն կողմանս
գաւառին որ շուրջ զքաղաքաւն , և
որ ՚ի բացեայ լուեալ էին՝ օրհնու-
թի մատուցանէին Աստուծոյ տուո-

զին անապիտ ընորհաց : Եւ 'ի գաղ
նացոյ 'ի քաղաքն՝ ելին ընդ առաջնո-
ցաւս արք. և կանայց , երեսուսարդք և
կուսանք , ծերք և տղայք : բերեին
առնա քաղաքն՝ հիւանդա , և բժշը-
կեաց : զամենեանն 'ի ընորհացն :
'Երե զքաղաքն՝ նշանա և զխառամբե-
րութիւնն , և կարէ պատմել :

Եւ ապա Մանածիրն՝ ոչտունիյա-
ւարի առ զլիճնսն արքայն , և գնեք
զերկոտաւանն ասրկաւտգունն 'ի
բերդին Մանաղկերս կոչեցեալ : Իսկ
նորս հեաամուտ լեալ՝ իբրեւ լուաւ
զհամբաւ գաւթն , եկն եհաս զօ-
րաւն և նահապետին Մանածիրն :
Եւ տեսեալ Մանածիրն՝ անկանեք
յոտս երանելոցն և խնդրէր թողու-
թիւն . և նենգիւ խոտանայր տալ
զքերեալն՝ պայտնն եգեալ առ զա-
ղիւն : Եւ արքայ հայրապետին երկու-
օքնս արարեալ զայ ժուրթանակի ազ-
պայտնն ուխտին խնդրել զապրկա-
ւտգունն : Իսկ անորինն Մանա-
ծիրն՝ առունգանել ոչ տին ամէր
յերանելոցն . ծովասոյց արարեալ
հեղձուցանեք զքերեալն : Իսկ իբրեւ

ետես սուրբն Յովորդ զգործեալ
 նորինին և յարտաժուաւ եղևոյ ընդ
 դանապէս և գոչէր առ Աստուծոյ
 և բացեալ զսարգս և զստեպիկն
 րանն՝ անէծ զՄանանիրն և զերկիւն
 ոչտունեաց : Եւ ծածկեաց զհրա
 կերպ գեղման և գնաց ի ասորմանաց
 անախ հանդերձ իւրացոյքնս :
 Եւ հասեալ ի քաւառն Արմենաց
 հանգէպ գեղջին Բերա Մոջեցեանց և
 անհասանայր ի բնառութենէ երկրն
 ոչտունեաց : ապա հարցեալ յորան
 կերտան , թէ գեռ ևս երեմքաւառն
 ոչտունեաց : և նորա տանն աչ : Ա
 պա խորհուրդ ի միջ առեալ ողոր
 մեցաւ առ յապա ժամանակն : Թա
 ւալեցոյց երկուտասան վեմ և ճի
 մնարկեաց : և ապա տարածեաց
 զհրաշալի բազումն և ընդմեկմեկ
 աղօթէր , և առնայր զինգրեւին որ
 պէս զՄովսէս և զԱննա : Եւ հնա
 զանգեալ ապառաժն վազվազովի
 ջուր քղիւնցոյց : և տեսեալ աշակեր
 տացն՝ պանչացան : և անկեալ յառ
 որն համբուրեին , և ասցին . փառս
 բարերարին : Եւ սակաւ մի զտեղի

տակալն զգաւ արդանն ասանի . արկա-
նէր, և յաւղի անկեալ արքայն՝ գնաց
'ի անդի իւր ։

Արքանդէ պատն շէկիքն, պառաքրն
Արխաարիկէս, հարապտա իւր . բա-
զում պաշտատանս արձակէր, վասն
աշխարհին ոչառանկաց, ըսածանել
'ի կապանացն, և զգիրդն տալ զխըն-
դրեցն, զոր ինքնս իրաւ արարեալ
Զքան կռեցեալ ։

Եւ նորա կացեալ 'ի մարմնի ամ
մի՝ փոխի առ Քրիստոս, որ և զհրեշ-
տակա զարմացոց . զի այսպէս յի-
շատակաւ և ի նա յաշխարհեա ։ Յա-
ւաբ միաշարաթաւ տակ ցեղ թարան .
Այսօր տեսի զհրեշտակն արհրա-
ւիրէր զիս ելանել 'ի մարմնաց և
մտանել առ Աստուած ։ Եւ հրա-
մացեաց հակել զցիշեցն ամիսայն մին
չե 'ի ծագել արեգակոսնն, և մտա-
նէր 'ի մամ արտարագին և կատա-
րիւր զքրիական խորհարդն ։ Եւ տե-
րեաց զհրդին սուրբ պաշտե իս-
ղազութեամբ անցանել ընդ իշխա-
նութիւնսն և ընդ արեւաթիւնսն .
և կատարեալ զանպատա պատարալ

դէն, եղանկը շուսաստեղծ և զուարթ-
 երեսդ: Զոր տեսնել թողմանքն
 յարաատու եղեալ. և հրամայե-
 լանք և ստեղծ մի կերպովոր առեալ
 տեսաւ առեալորանել նոցա-պապէս.
 Արք եղբարք, շուարտք քնձ, յի-
 շեցէք զպատուքն 'ի գնալ նախահօրն,
 որ և Աստուծոյ ջան 4ասաց և արքոց
 նորա, և փոխանակ անախտ գրախ-
 ախն ժառանգեաց զերկիր անխո-
 բեր: Յիշեցէք զհազածանա մարգա-
 բէկցն, որք սպանան յընտանեաց
 իւրեանց: Յիշեցէք զփանայա աման-
 հազածեալս զամն անուամն Զեռան,
 որք զգնաւ աշխարհիս արհամար-
 հեցին, և զսեր աորին որպէս զխաղս
 մանկտուոյ ոչինչ համարեցան. և բա-
 զուժ և մեծամեծ ճգնութեամբ ելին
 յաշխարհէ: Յիշեցէք և զամենայն
 գառս առաքելոց և մարդարեկից և
 սրբոց մարտիրոսաց և զամենայն
 արքոց, որք սապակի և զանազան
 տանջանք զամն Գրիգորոսի զան-
 ձինս 'ի մահ եղեալ փոխեցան 'ի
 Գրիգորոս: Յիշեցէք զնոցն ինքն զՅի-
 վոր Յիսուս Գրիգորոս, զողորմածն,

զբարերարն , զանամահն , և զնորին
 համբերութիւնն վասն մեր մեղաւո-
 րացս 'ի հակառակութենէ անօրի-
 նացն . զանարդանաց և զձաղանաց
 զմահ կրեաց այնչափ այսպանօք . 'ի
 մէնջ ապախտաւորեալ երախտաւորն
 մեր , ոչինչ ըստ արժանեաց փոխա-
 րէն հատուցման ընկալաւ : Բայց
 աղաչեմ մի անտես առնել զերախ-
 տիս բարեացն Քրիստոսի , այլ մնա-
 ցէք 'ի վարս ուղղութեան , քանզի
 կալոց եմք առաջի բեմի նորա առ-
 նուլ վարձս ըստ իւրաքանչիւր վաս-
 տակոց : Արդ ընկեցէք զչարիս յան-
 ձանց ձերոց , և մի խնայէք 'ի մար-
 մինս , զի օտարացուցիչ է Վատու-
 ծոյ : Եւ արդ ես անպարտ եմ յա-
 րենէ ամենեցուն ձեր . զի ոչ դադա-
 րեցի զտիւ և զգիշեր պատմել և ու-
 սուցանել և հաստատել յերկիւղ և
 'ի սէրն Վատուծոյ : Քանզի գալոց են
 յաւուրս ձեր գայլք յափշտակողք և
 սուտապատում վարդապետք , որք
 ոչ խնայեն 'ի հօտն Քրիստոսի : Եւ
 արդ յամենայննեղութիւնս ձեր քո-
 հացող լինիջիք և հաստատուն կա-

ցնք, ամենք ունեւրով զիրօտս ուխտի
խնայ, անգաղար խտկալով 'ի սէր և
յերկիւզն. Աստուծոյ. զի զվարձս
համբերողացն ընկալիցք 'ի Քրիս-
տոսէ Աստուծոյ մերոց, որում վտառք
յաւիտեանս :

Եւ առաջեալ զամենն՝ օրհնեաց
զնոսս և ծանր կրկնեալ երկցս խոս-
տովանելով զամենառօրք զԵրբոր,
դաւթիանն, և հազմեալ աւանդեաց
զհոգին 'ի Քրիստոս և հոս անգլ
բարեաց, և լոյս 'ի վերաւսս նր-
ժեանկո առնել 'ի վերայ առբք նրչ
խաբացն. և բազում ըզլին զինք
ժողովրդացն զի զբկեցան 'ի առբք
հաժտէն : Եւ կատարեալ զկարգ ա-
ղօթիցն, եզին 'ի դերեզմանի 'ի
ներքսագոյն և յանձնանհաս 'ի յա-
փըշտանեալոց, որ կոչմինչև ցայտո :

Եւ զերիս ամս ընդ անխնայք և
կաց երկիրն ուղտունեաց, մարդ և
անասուն անժնունդ, և պաղարեղբն
գոսացեալք, և անչափ դեղնցիւս-
թիւնք խամբացեալք, արարէս ապոյ
ամս 'ի պատմագրացն, ելթէ նախ
քան զանէծան. Յակոբայ՝ Պփան էր

երկիրն ոչտունեաց գրախտին Ագե-
նայ: Եւ ապա խորհուրդ առեալ ռմն
յազգէն Մանածրհի, ոմանք քոյր
ասին և ոմանք հօրեղբորորդի,
քանդի Մանածիրհ ճառակեալէր,
յուզի անկեալ գնաց 'ի խնդիր նըշ-
խորաց, խնդրել զքօշխութիւն ազ-
գին և գաւառին: յոյժ աշխատաբար
զծողնէքն և զերեսն ընդ գետինն
քարշեալ, մինչեքերթեալ լինկր- և
հասեալ 'ի տապանն մնդագոր- ա-
զօթիւք ողբայր զքառասուն օր: Եւ
ապա լուեալ պաղատանաց նորա
սրբոյն Յակովբայ, ողորմեալ պար-
գէէ նմա մասն, որպէս կենդանի,
մատուցեալ զանորտա և զսուրբ աջն
հասեալ, որուեալ նմա զկոն մա-
տինն: Եւ սարսուռքն սքանչա-
ցան, և օրհնեալ 'ի տեղեանն զաշ-
խատութիւն նորա՝ արձակեաց զնա:
Եւ նա ուրախութեամբ հասեալ
'ի գաւառն Աղմեաց՝ 'ի բլուրն
Երկաթահանո՝ աւետիս մատուցա-
նէր գաւառին: Իսկ յորմամ հասաւ
համբաւ աւետեացն, գառն տուեալ
հատանիքն քաղմութիւն մորովցն,

որ փռչի Աստուծոյ բլուրս: զի և ան-
տի ցնային աւետաբերութիւն և գուշակ
գաւնդք զմիմեամբք փարկին, և ան-
կանկին յառա բերային զնշխարան:
Եւ Կոյ մինչև ցայսօր կարկառ մանր
քարանցն, որ ունի զԹիւ համարոյ
եկեւոյ ժաղախդեանն:

Եւ առեալ առնէին զնշխարան զան-
'ի ժայր լերինն յերկիրն ոչառն-
նեաց, և նոյն ժամայն արդեւան
քանզի ոչ հնար եղև ումեք շար-
ժել՝ ոչ գրաստով և ոչ մարգով, և 'ի
զարմացման կային բազմութիւնքն
զերիս աւուրո: Եւ 'ի տեղեանն
հրեշտակ Աստուծոյ երևեալ՝ հրա-
մայեաց իջուցանել 'ի տեղւոջն. և
նկատեալ 'ի ձորակէն տեղի մի բար-
ձրաւանդակ, և անդ հիմնարկու-
թիւն առնէին արդոյ եկեղեցւոյ: Եւ
եղեալ համբաւ սուրբ աջին, և անդր
հրասանէին 'ի մօտաւորաց և 'ի հեռա-
ւորաց ընծայ բերեալ: և առնուին ո-
ղորմութիւն բռնիելով յիւրաքան-
ջիւր ախտից և 'ի հիւանդութեանց:
Եւ սահմանն ուր բնակեցաւ սուրբն
Յակոբ՝ ընդ Թրակացւոյ իշխանու-

Թեամբն էր, որ այժմ կոչի Մոգս։
 Իսկ Թագաւորն Հայոց որ էր յազ-
 գէն արծրունեաց՝ ի Թաւանց Արդի-
 մեւէքայ (Տ) որդւոյ Աննաքերիմայ, որ
 քային ասորեստանեպցապար զանձս
 և գնէր զտեղին, և շինէր փառա-
 զարգ եկեղեցիս, կարգէր քահանայս
 և կրօնաւորս ի փառաբանութիւն
 ամենասուրբ Երրորդութեն. այժմ
 և միշտ և յաւիտեանս։

ՄԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

- 1 Միւս օր • պարագրէալ :
- 2 Միւս օր • լարայ :
- 3 Միւս օր • զբարիպահան :
- 4 Միւս օր • աւլ էդէալ :
- 5 Միւս օր • Աբդէլէսէտ :

ՎԱՐՔ

Ս. Ի ԼԱՐԻՈՆԻ

ՎԱՐՔ ԵՐԱՅԵԼԻՈՅՆ

Ի Լ Ա Ր Ի Ո Ն Ի

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԿՐԾՆԱԻՈՐԻ

ԵՒ ՀՅՐ ՎԱՆԱՑ

Ի Գաղեստին քաղաք իմն է ոչ
նուառաքանքառասուն և հինգ ստա-
դիոն 'ի բաց ունեւոյ՝ 'ի Գաղայէ, որ
մատոյց մեզ զայս զմեծ զանապասի
զսքանչելիս և զբազումս յառաքի-
նութիւն շիշարիոն . ոչ եղեալ 'ի
հարց բարեպաշտից, այլ ըստ բանի
վարդի որ 'ի փշոց, 'ի խրատուց՝ ոչ
անմասն համայն զվարժումն յին-
քեան ծանուցեալ . և զայս առաքէն
ըստ աստուածային ինտմոցն լինե-
լով . զի այսպիսի բնութիւն բարոյ
ինչ և ոչ իրաց բանից մեղանչել :

Արդ առաքեն զնա ծնողքն յԱղեք-
սանդրիա ըստ տաճման իմաստու-

Թեան . իսկ նա յուսումն անկարկէր ընդ մանկանցն՝ մանուկ ևս և ինքն գոլով . իսկ զբնութեան նորա զքաջութիւն , զզարդանան իսկ և զգուշութիւն յայանէր գործն , որպէս նշանադիր ինչ մաքուր որոց 'ի նմանէ գործելոցն բացերևելով . զի զտեսարանս Թէատրոնից նմա , և զձանաձիրնթացից , և զգազանաց գօտածութիւնս , և զշարախառն գրկարկութիւն մանկագունից , և գրեթէ զամենայն ունայն զբաղմունս և ըզպատրանք և զփափուկ անձանց երկրնչոտութիւն առ ոչինչ համարելով . և զայս ոչ վայրասար , այլ վասն առաւել փափաղելոյն յառաքինութիւն . և ունէր 'ի սկզբանէ զնայեցումն ակինն առ խոշոր վարս :

Այնուհետեւ այսպէս վերահանելով , և զայսպիսի ստուգութեան առաքինութի իսկոյն 'ի գրոյն վերերևեցուցանելով առ վարան Անտոնի որ համբաւէրն մեծապայծառ՝ քարշէր անձն Խլարիոնի , և 'ի սէր առնկապէր . և հոգ էր մեծաբար նմա եթէ զիւրդ տեսցէ զԱնտոնիոս .

փութայր գնալ առ նա և գտանել զնորա մեծագոյն առաքինութիւնն որ առ 'ի բաղմաց համբաւէր . թերևս իսկ զայն ոչ հաւաստի մղել համարելով իբրև զբաղումս զճշմարտութիւնն , այլ առաւել գնել դործելոցն միշտ և հրաշափառագոյն :

Եւ տակաւին յայնմ հետէ և աստուածայինն Անտոնիոս յայնժամ զմիասն ազատ և զանճն քաջազան . և ինքն լսելով զմանկանէն , և անդէն 'ի բողբոջէն թէ որպիսի լինիցի տունկն զմտաւ ածեալ , կամ մանաւանդ ներքսային աչօք տեսանելով զկնի երկու աւուրց գալոյ նորա 'ի միայնկեցականն՝ մաքրեաց զնա և կառարելադործեաց կերպիւ . և զի ստէպ գայր ամբոխն անդ Անտոնի վասն , խռովեցուցանել զլուծի զոր փափաքէրն , և մաքուր զնա առնուլ ոչ ներէին . իսկ նա 'ի ներքսագոյն անապատն հեռանալ իմն խորհէր : Իսկ Անտոն զիշարիոն կոչելով ասէր . վերամնա , որդեակ , 'ի բարեպաշտութիւն և 'ի ջանս առաքինութեան մինչև 'ի վախճան , և 'ի համբերու-

Թիւն այսոցիկ է 'ի ժառփկալքաթիւն ,
զի զերկնից արքայութեանն արտա-
խակ է . քաղցրաբոյն զարտուղն կըր-
թեացնն :

Զայս ասելով մաղկիկն ևս արտա-
մուռան նմա և մաշկիկնն արանալ-
վերարկուա , և 'ի յիւր արան հայտն-
նեացն վերաթին գնալ առաջեր զմա
համարձ եղբարիք ոմամբք այց առ-
նել . ապա նա իմն որպէս կը ինք-
նորդէա առնէր , և 'ի ներքադոցն ա-
նապատն մեկնէր և իշարիոն 'ի Պա-
ղեսաին վերաթին երթայր . և գտա-
նէր մեռեալ զծնողն և զգոյնն նմա
Թողլով ոչ չափով իակ ինք աջ վայն-
լուչ համարելով զբազումն , առ 'ի
մեծամեծս տեղանկելով զայնորիկ
անանկաց բաշխէր ' փայթ առնելով
զերկնից գործարանն ասանալ :

Ամբ հասին յորում գործէր զայ-
սորիկ ' էր հնգետասան արգարոյն . և
յետ այսորիկ տենչայր անապատի ,
և գայր 'ի փգըր թիչ պր յիսուն և
երկու ստագիոն 'ի բաց զանկով 'ի
տեղւոյն որ Մարիումայն անուանի ,
ուր աւազակաց գեղերտնք և սովոր

էին անդ ժաղաղել : Աստուծանք 'ի սիրելեաց զնոն աւագակացն 'ի բաց դնալ 'ի յայտն խորհելն : Իսկ իջարիոն զուարթարար ասէր . ցնորա . Ահաբարէ հագւոյ մահ . Իսկ այս որ մարմնոյ է , աչ է դժնդակ ինչ . ուր և առախեցրէք հարանէ դու : ..

Իսկ եր իջարիանի մագիւղինն օրատմածան , և մահիւնք՝ երկիր . և մեղմեն պն Վերադիւ , վերոյ իւր կողով զար 'ի վերադադնալն 'ի Պարեհափնէ որդէս և ասացաք , մեծն Անան հա նմա : Իսկ կերակուր հնգեասան խփազաւ , որ է չոր թուղ , և եր ժամանակ կերակրոյն յորժամ քիւն խոնարհէր : ..

Զայս տեսեալ որ իսկապէս տա տերազմողն է մարգէան , կրճատէր զառամունտն և քնաւ աչ կարէք քառնալ . բաւա աշտարիկ և արեկածս բազումս առ նա ասնելով , բազումս ասնելոյն աւարկէ մակաճկլով զցրթ ժողականան , և 'ի ձեռն ասնելոյն պարտեալ լինէր . և աչ պնալէս 'ի բաց կայր . զի անպարկառ չարաւ թիւնն և առ մարտ ապրքինութեան

յանքուհին է յոյժ և դժուարարգել աննուազ պատերազմ նմա բաղձալով սատրարկանել 'ի ձեռն նախանձոյ արեալ: Ապա դարձեալ արկնանէր և գարձեալ 'ի բաց վաղէր և 'ի ձեռն ցանկութեան հզօրաբար կռուեալ պատերազմէր ընդ նմա, զոր 'ի բնութէ և յանտեղեակ խորհրդոց մակաբերէր: Իսկ նաև դարձեալ ընդ նմա հարկանէր և առ վէմն համբերութեան յենոյր զոտս քաջարան ընդդէմ ջանալով, զի հարկանէր զլանջս իւր Ելարիոն որպէս թէ 'ի չարիս զբօսնու, և անտի դէպ խորհուրդսն փախստական առնէր և գելէր զմարմինն 'ի դահժարանոց և 'ի կարօտութիւն կերակրոյ և յայլ թշուառութիւնս և յաւելազրէր և զամացեալն 'ի Ղաւթէ: Ես 'ի նեղել նոցա քուրձ զգենուի, և պահօք խոնարհեցուցանէի զանձն իմ, թերևս ապա 'ի գոգս աղօթք իւր դառնայր, քանզի աղօթէր և զԱստուած կարդայր 'ի մարտակցութիւն: Միայն բոյսս վայրիս ուտէր, և լայն զերից աւուրբք յառաջ ա-

ծելով, իբր զի մի լուծուան մարմնոյ
կրել: Սաղմոսէր ուժգնաբար, ու
րեմն և սաղարթ ժողովէր յարմա
ւենեաց և սիրայս հիւսէր. որպէս
զի մի յոյլ և ունայն գացէ թշնամին
ղնորա անձն և չար խորհուրդս 'ի
նմա սերմանեացէ, և զմաքուրն զայն
սղտորեացէ զտրամախորհութիւն:

Ապա ամենայն ուստեք տարա
կուսեալ թշնամին, և յայտնի զինքն
առնէր. և զորս նախ էարկ 'ի բաց
հարկանէր զլլարիոնէ, և գայր յայլ
գոթնեայ սրատրանս բազմապաճոյճս:
Մանկունս փափուկս և կանայս և ա
ռիւծ կեղծաւորէր. երբեմն ձայնէր
իբրև զսողայ, և երբեմն որպէս կին
կոծէր և ողբայր, և այլ երբեմն ըստ
նմանութեան սուրիւծոյ մնչէր և զա
տամունսն կափկափէր, և բազում
երևոյթքն և սարսք մեքենայիցն.
սակայն ունայն լինէր առ ճգնա
ւորն:

Իսկ նա ոչ մոռանայր զայն թէ
յուսէ ուսեքէ է և ընդէր. և ոչ իբ
րու յետ դառնայր և վհատէր յե
ղեւոցն. այլ զի ոչինչ այլ մերձ ունէ

լով զդէն որ հակառակ կալոյն ալի-
տոյ էր, ապա զնշանն առեմ զաս-
տուածային խաչին՝ զայն քաջաբար
ընդգէմ նմա արկանէր. ապա ըստ
այնմ գիշերին կարծիս աայր ՚ի կառս
սալիտակ ձիոց տեսանել ՚ի վերայ
գլխոյն մեծամեծ ճայթմունս բամ-
բասանաց ընդգէմ իւր բերելով և իբր
յերկիր կացուցանելով զայն կլա-
նել. և նա ՚ի նոյն զմովսէսեանն եր-
գէր. Երգեսցուք Տեառն զի փառօք
է փառաւորեալ. և զոր ՚ի կարգի
երգոցն : Եւ իսկոյն զվերջին պար-
տութիւնն ընկճեալ, և ոչ այնպէս
սպառնայր զարկուածս նետաձգու-
թեանն, այլ կին նմա ՚ի նինջ քնոյ
ևս խտխտելով առ ՚ի հեշտութիւն
ցուցանէր, և երբեմն կերակրոց զա-
նազանութիւն ցուցանէր. երբեմն
աղօթելով նորա գայլ երևէր մօրն,
չելով և աղուէս. էր և այլ ինչ յոր-
ժամ այլ ինչ ամենայն ուստեք բիւր
դիմօք և կերպիւք կեղծաւորէր. զո-
մանս առ խաղալեօք, և զոմանս առ
երկեցուցանել. զի կամ հիացուցա-
նէր կամ առ ներումն հարթ իջուս-

ցէ լուծանելով զճեպն : Իսկ նորա
բազմաց 'ի դէպ էր զգուշութեանց
նոցին . այլ էր կարծրագոյն մանա-
ւանդ 'ի խստավարութիւն տալով
զինի . արտաքոյ այրին սակաւիկ տա-
ղաւար եհար 'ի լայնութիւն չորս
ոտն , և 'ի բարձրութի երիւթիզս . 'ի
նմա արգելով զինք ինն և տասն ամս
բերելով հասակին մինչև 'ի քսանն
մերձենայր առ 'ի յարևոյ կիզելով ,
և ընդ ձմերայնոյ վայրենութեան
մարտնչելով . զի ոչ 'ի սառամանեացն
յաղթեցաւ , և ոչ 'ի խորշակէն պար-
տեցաւ : Նա իսկ և յամին մի անգամ
զհէր գլխոյն հարթէր . և էր նորա
ժամադիր 'ի գալուստ պաշտելի պա-
սեքին և 'ի պայծառ օր յարութեանն .
'ի մահիճս պիտոյանալով 'ի փայտից
յարմարեալ , և ոչ փոխէր զմազե-
ղէն պատմութեանն զայն , մինչև ան-
ցանէր ժամանակն և բնաւին հերձո-
տէր . որ և ոչ ևս այլ ծածկել զմար-
մին իւր կարող լինէր , այլ և ոչ լուա-
նալ զնա կամ 'ի բաց դնել արժան
առնէր ասելով . Աւելորդ է խնդրելն
մաքուր մազեղէն : Ապա սկսանելով

որպէս ասացաք զճգնու թիւնն, հինգ
և տասն իսխադայս միայն, և զայն
առ երեկոյին յառաջ դալն:

Բայց թշնամին 'ի ձեռն մանկու
թեան մարմնոյ 'ի վերայ նորա յառ-
նելով մինչ գեռ ևս մանուկ էր, և
ոչ գեռ ևս մարմնոյն 'ի ժուժկալու
թիւն լինելով, նա 'ի բաց եհան ըզ-
թիւ չոր թզոցն, և հում բանջարօք
սխտոյանայր, մինչև հասակն 'ի
քսան ամս ելանել, և 'ի կարգի զբո-
լոր չորս ամս թրջեալ ոտքան հազոր
դէր, և զայն 'ի չորս ամսն որչափ
քսեալի միոյ և կիսոյ: Սակայն 'ի
քսան և եօթն ամէն չոր հացի և ա-
ղի սխտոյանայր, և անտի մինչև յե-
րեսուն ամ կենաց իւրոց վայրի բու-
սովք և եղեգան արմատովք միայն
զկենացն պատճառն առնոյր, և ան-
տի մինչև ցհինգ ամս նմա լինելոյն,
իբրու թէ յերեսուն և հինգ լինելոյն՝
հաց դարեղէն էր կերակուր նմա, և
այնպէս 'ի նուկւոյ չափելով և զայս
յայն սակս, վասն զի բազում էր նը-
ւաճումն մարմնոյն, այսպէս և սփա-
ծանելին խոշոր և անարուեստք ա-

մենայն • նմին իրի վնասէր նմա ակն,
 և զաջացաւ ութի մատուցանէր նմա •
 և ոչ միայն այս, այլ և պէտպէս չար-
 չարէր զմարմինն, և ամենայն ուս-
 անք չարաչար նմա վտանգք բերէր,
 յաղաքս այսր սակաւ մի ձիթոյ պի-
 տոցանայր՝ զոր արկեալ 'ի բանջար
 կերակրէր • մինչև արձակեաց զվաթ-
 սուն ամն յոտպն և ուտուլ մրգոց
 և յայլ ոլոռունս կերակուրս և ոչ
 սակաւ մերձենայր • և վաթսուն լի-
 նելով ամաց, և նա յամենայնի ու-
 նել զհաց քսան ամ, մինչև եղև ութ-
 սուն ամաց • յորմէ կերակրէր հաց 'ի
 հինգ գրամակշիւ ընդ ալեւր 'ի
 խառն բանջարոյ :

Տակաւին ոչ գիտեմ որպէս պար-
 զագոյն ունել բանս յաղաքս ժուժ-
 կալութեան փափագելոյ • և ոչ բնաւ
 առնուլ և նախայափշտակեալ ուրեք
 զկատարած նորա • զի ահա դար-
 ձեալ վերակոչէ զմեզ ունել զիրացն
 զհետևումն և զոր 'ի կարգին զուղ-
 զութիւն առն պատմել :

Ութևտասն արդեօք լինելով ամս,
 և զտաղաւարն զոր երանելին ձե-

աամբ իւր կառույց , աւազակէք փաշեալք խնդրեին զնա զբոլոր գիշերն , և իբրեւ թէ ըմբռնել զսուրբն ապագին տանեին , սակայն ունայն լինէր ջանք իրին . քանզի առաջի աչաց տնելով զխնդրելին , և ոչ տեսանէին , Աստուծոյ զծառայն իւր ևս պարփակել արտօժելով , իբրեւ ոչ աներգելի ինչ իցէ և 'ի վերայ գոցա տնել զաստուածապատումն մարգարէին յԵսայեայ . Շօշափեացեն զպարիպս որպէս կոյրս , և իբրեւ ոչ գոչ աչաց շօշափեացեն :

Իբրեւ էանց գիշերն և եկն ամիս , տեսանէին զսուրբն մերձ իւրեանց և առ ինքեանս էապէս , և զարհուրումն կալաւ զնոսա , և տարածիցաք որպէս 'ի ձեռս 'ի ձեռն նոցին գորով զամենայն գիշերն և առաջի աչաց կալով և բնաւին ըմբռնել արտօժելով անտեսանելի էր . ապա 'ի միտ աւին 'ի նոյն աստուածական իմն զարուծիւն լինել զնոցին ազաչել ըզձեռսն և ունայնացուցանել զներգործութիւնսն . ապա իբրեւ առ կատականս նմա և զբարեկամու-

Թեան զոյգ խօսելով՝ եթէ յարիցեն
'ի վերայ աւազակք, զինչ առնէիր
դու, տեղեկանային: Իսկ նա զուար-
թաբար ամենեկին և հեզ՝ ասէ. Մեր-
կոյ զինչ երկիւղ լիցի յաւազակաց:
Եւ նոքա դարձեալ ասեն. Իբրու և
ոչ 'ի մերկս խնայէ սուր: Եւ երա-
նելին պատասխանի ետ և ասէ.
Չառ 'ի մեռանել պատրաստն ապա
և ոչ սուր երկեցուցանէ: Չայսոսիկ
լուեալ աւազակացն և առտուածա-
կան զօրութիւն առաւել լինել կար-
ծեցին զիրան, և իսկոյն ջերմագոյն
եղեն յապաշխարութիւն, և հզօրա-
բար զըջացուցին զսիրոս. ապա և
խոստովանեցան զանօրէնութիւնն,
և բազումս ասելով Յիշեա և զմեզ,
և 'ի նոցանէ աղաղակելով զայս. ո-
րով և առ ոտս դարձեալ անկանէին
որպէս նախ 'ի խաչին՝ առ աշակերտն
Քրիստոսի գթալ յիւրեանս: Սա-
կայն այնպէս հետեւէր և այլ բան որ
հանդերձեալս է 'ի փառս Աստուծոյ.
և Իշարիոն յայտնի առնէ նոցա զիւրն
ընտանութիւն:

Իսկ կին ոմն հնգիտաստն ամս ա-

մեւ զտրով յերեթերոջողեաց մաս-
 ցի առ սուրբն, թերեւ նա յեա որո-
 շերդն յանապատ, զինոջ գէմն ոչ աե-
 տանել բնաւ թոյլ ետ. և բազումս
 կոծէր և արտատուէր հեծեծանկ բե-
 րելով գորովական, որպէս ախատ-
 ցեալ գոչելով վիճարանէր առ 'ի յո-
 ղորմէ իրեւ զի արձակեացէ զամլու-
 թիւն իւր: Իսկ նա մարգարայ-
 կան ահամբ նայեալ 'ի նա, ասէ
 ցնա. Երթ 'ի տուն քո, և ասցէ Տէր
 զհալածա՞ծս որո՞ւ քո: Եւ նա հա-
 ւաթացեալ գայր առ սյր իւր խնդու-
 թեամբ, և ոչ բազում աւուրա 'ի մի-
 ջի և սաղմն առեալ արգանդ կնոջն
 լինի, և մանուկ քաղցրիկ 'ի նմանէ
 տեսանիւր 'ի մայրական պէտա ըն-
 ծայական: Այ՛ մի անցանելով զինի
 ծնանելոյն, ածէ մայրն զմանուկն
 առ իշարիոն. և նա քաղցրիկ նայե-
 ցեալ, և օրհնութեան իբրեւ նորոյ
 պտուղ արժանացուցեալ, որոյ ոչ
 նուազ ինչ ազօթիւք նորա արգանդ
 իւր երկագործեաց, օրպէս անձրե
 պիտանի լինելով յերկիր ծարաւաւ
 առ երկունս իւր յարուցեալ: Ահա

ամբք երեք առ երեսուն էր հասակին
Իլարիոնի , և զհրաշափառ նշանս
զայս եցոյց :

Յետ այսորիկ այլ ոմն կին անուն
Արիստէնէտի 'ի սինկլիտոսաց Էլպի-
տիոսի եպարքոսի ապարանիցն , կին
տուն ամպարշտի բարեպաշտաբար
բնակեցեալ . կինս այս երից ման-
կանց մայր լինելով , համայն զերիմն
գժնգակ ախտ ըմբռնեալ չորեքօրեայ
ջերմամբ և գժնգակ չարչարեալս ,
մայրական աչք անսանէր , քանզի
ձեռք և արուեստք բժշկականիք ան-
գործ մնայր . և 'ի ցաւոցն յաղ-
թեալ յայտնի խոստովանէր կինն 'ի
բնական աղեացն մանաւանդ կամ
մանկունքն յախտիցն բոցակիզէին
հրով . անյուսացեալ յայլ ամենայնէ
առ մեծն Իլարիոն ապաւինէին , և
ողբս համայն և երգմունս և արտա-
սուն շարախառնելով , հաւանեցու-
ցանելով զնա 'ի գազացիսն դարձեալ
գնալ յայցելութիւն մանկանցն իւ-
րոց . նա ևս դրէ զի քաղաքն ամե-
նայն 'ի կռամուղութիւն չարաչար
ախտանայր , և առաւել զի կողմն այն

գծնգակ ախտաժեռեալ . ուստի ոչ նոցա յառաջագոյն 'ի խորանէն և ոչ փոքր մի թոյլ տալ մինչև ելլէ :

Այնուհետև սուրբն յարուցեալ անտի զինի մտիցն արեւու հասանէր 'ի քաղաքն , և ձեռն գնէր 'ի վերայ ախտաժեռելոցն . ապա և զաստուած ծայրն անուան Քրիստոսի կոչելով , զգեսն և զքաւոն անբաւա անյայտ առնէր . նախ իմն զքիրտն չորացուցանէր զջերմացելոցն զմարմնոց 'ի բաց հանէր որպէս Մովսէս 'ի վիմէ ջուր երբեմն . ապա և զմանկունսն արագ բժշկէր , կերակուր ախորժականնոցա կարգէր , նշան տալով զայն անսուտ ողջութեանն . և նոքիմբք զկերակուրն քաղցրութեամբ յառաջ ածեալք , և որպէս 'ի քնոյ գիւրաւ այնպէս վաղվազակի յարուցեալք : Ապա նոքա զյաւերժական զգոհացողութեան Աստուծոյ զհամբաւն ընդ Պաշխատինի համայն և ընդ ամենայն Ասորիս արագաբար անցանէին , և ամենայն ախտաժեռելոց բազմութիւնք յամենայն կողմանց տա նախնեին աննախանձ և անվարձ ըզրժշկութիւնն առնելով :

Այսպիսի իրադրութեամբ իւր զուգ
 րուց և պաշտամանց բազում 'ի հեւ-
 լենացւոց արար, իբրու ոչ միայն փո-
 խադրիլ առ բարեպաշտութիւնն որ
 մեծագոյն գոլով էր բժշկութեան հի-
 ւանդաց, այլ և զմիայնակեցական
 կերպ զգենուլ, թերեւ ոչ արեւք
 վասն ըստ պաղեստինացւոցն, ուր ոչ
 էր յառաջագոյն միայնակեցեաց իս-
 կապէս . նախ աստուածայնոյն իշա-
 րիոնի այսրէն գեգերիլ, և բազմաց
 այնոցիկ ինքնագործ կացոյց պան-
 չելիս . և ոչ անուան վանից էր 'ի Պա-
 լեստինի և ոչ միակեցաց, նա և ոչ
 տափուան առաքինութեան և ոչ ոք
 վերատրուութիւն առ լաւագոյն . վասն
 զի յԵդիպտոս մեծն Անտոնիոս և 'ի
 Պաղեստինի աստուածայինն իշա-
 րիոն կոչելով բացափայլեն . ոմն ըզ-
 ծերական և միւս զմանկութեան ու-
 նելով զծագիկ և զառաքինութեան
 գեղ զվայելչագոյն :

Աստուածայնոյս տյամիկ իշարիոնի
 և այլ ոմն կին յառաջ ածի 'ի Յա-
 պորոն Աուրուրինոսէ, 'ի տասներ-
 րորդ ամի հասակին զըկեալ 'ի լու-

սոյ , որ և զգոյս իւր զամենայն ծա-
խեալ էր առ բժիշկս և ոչ ինչ օգ-
տեալ . և գտեալ զարագ բժիշկն Ի-
լարիոն , և դիւրաբար առեալ լոյս՝
խնդութեամբ ցնաց 'ի տուն իւր :

Յետ այսորիկ և կառավար ոմն
'ի քաղաքէն Գազա 'ի վերայ մահճաց
բերեալ առ նա յուսմամբ , վերջ
դիւական խոցոտեալ այնպէս՝ իբրեւ
ոչ փոքր ինչ տեղի ամբողջ բերելով ,
մինչ զի անշարժ կայր 'ի մահիճոն ,
հեղինացի գորով , սորա միայն զու-
րացութիւն աղանգոյն տուեալ , ըզ-
վերնագնացութիւն բժշկութեանն
փոխանակ առնոյր . և այսպէս ըստ
բանի բժշկութեան հոգւոյ և ողբու-
թիւն մարմնոյն հետեւէր , իբրեւ մե-
ծագոյն ետես զքարին անակնունե-
լի խնդրոյն :

Զինչ ապա որ ըստ երիտասար-
դին այնմիկ որոյ անուն Մէսիկա էր
'ի յագարակացն Երուսաղէմի , այն-
պէս հզօրաբար կապանք երկա-
թեօք 'ի վայրենի գիւէն ըմբռնեալ
էր , իբրեւ զի և ոչ կապանք երկաթոյն
զօրէր զնա ընտանեցուցանել . այլ

բազմաց յանկարծակի պատահելով
 'ի վերայ վազէր, ամանց ունչս և ու-
 մանց զգլթուանս և զոմանց ունին ա-
 տամացի խածանէր, և ձեռք և ոտք
 'ի շղթայիցն ժանտացեալ էր, և բո-
 լոր ամենայն Պաղեստինի ասանջեալ
 լինէր գառնագոյն յերթատաւարդէն,
 և չարաչար անմարանչելի և անըն-
 գել իբրև նաւագարան ինչ և կարծր
 զէն բնակակցեալ գիւին ընդ մարդոյն
 բացերեւելով: Այնպէս հազիւ ու-
 թեմն մեքենայիւք ինչ և արուեստիւք
 ձեռին ըմբռնեալ խատագոյն կապա-
 նօք ածենն առ ամէնիմաստն իշարփոռ:
 Իսկ նա մարդասէր գտլով, առժա-
 մայն ձեռն եգ 'ի վերայ վայրենւոյն
 այնմիկ և ասաց զահաւոր տնուին
 Քրիստոսի՝ վազվազակի զգնե՛ի բաց
 հալածեաց, այնպէս հեշտիւ և գիւ-
 րաւ, իբր զի ոչինչ պիգծ և զազիր
 մնալ նշան. այլ ողջ զերթատաւարդն
 և ազատ յամենայն չարեաց տայր
 յընտանիսն իւր. և այլ ոչ ևս նա
 չար ինչ կրեաց և ոչ յայլս գոր-
 ծեաց:

Նման էր ջուրց գետոց սքանչելիք

ասնա, և զուգահաւասար նոցին
 բղկեր: Երբեմն այր ոմն ակնկէտի,
 կոս Աւրիոնոս անուն 'ի քաղաքէն
 Աքիլէասայ որ կայ առ կարմիր ծո-
 վուն բոլորովմբ կապեալ 'ի գիւղ
 լեզէոնէ, և որքան իցէ սովորութի
 դիւաց գծնգակութեան՝ ասնէին 'ի
 վերայ նորա զբժշկութեանց հնարա-
 և յամենեցուն այսպէս անյոյս մը-
 նայր. ածին առ սուրբն կապանգը,
 և ինքն հնազանգէր ծովեզերէն բե-
 րեալ. իսկ այսրէն սքանչելին գնէր
 եղբարցն զքաղցրութիւն վարդա-
 պետութեան: Իսկ չար Լեզէոնն
 այն կայր ընդ այլոցն յանդուգն 'ի
 չարիս և յառաջ մատչէր սրբոյն
 'ի ձեռն չարչարեցելոյն Աւրիոնոսի
 այնպէս կալով գիւրաւ կապանգը,
 զոր սփածեալ և քարշեալ խլեաց
 'ի յըմբռնողացն 'ի բաց չարժեալ
 զբազմութիւնն. և յանկարծակի ան-
 կաւ առ Իշարիոն գրկարկեալ զնա
 յետուստ և 'ի վերայ գլխոյն ելա-
 նէր: Եւ որ մերձ կային գոչէին
 և ահիւ զի մի ինչ չար արասցէ
 սրբոյն. քանզի 'ի ուսհաց և յայ-

լոյց առաքինութեանց թարշամաւ
էր մարմինն : Իսկ նա ցածիկ ա-
սէր . Թոյլ տուք զննողիմամարտն
դիմել յիս . և հաստեալ զոտն յեր-
կիր հառ զհերաց գլխոյն Աւրիոնո-
սի և փոքր ինչ շարժեաց իրրեւ զտը-
ղայի կամ զայլ ինչ յոյժ ահարի և
դիւրմբունելոյ և հարկ յերկիր . ապա
կնքելով զնա և ազօթս ինչ տակելով
յանկարծակի փախատական առ-
նէր զչար լեզէոնն , և զԱւրիոնոս
զուարթ կացուցանէր քաջախրատ և
իմաստախոհ գոհութիւն տալով Աս-
տուծոյ :

Զկնի այնմ ամբ անցանելոյ եկն
Աւրիոնոս ցուցանել կամելով թէ ոչ
առ անգահացող անձն եղև բարեգոր-
ծութիւնն և կամ թէ ոչ ուսաւ առ-
նել զեկիղքն բարւոյ , տուաւ զկին
և զորդիս և ինչս բազումս որչափ
կարծէր նմա բաւական լինել ՚ի հա-
տուցումն այնպիսի բարեգործու-
թեանց , եկն առ սուրբն ստէպ ար-
դեօք ընդունել զնշխարն՝ թերևս ան
գիտացեալ թէ զայն մատուցանէ
զոր փախչել յայնմանէ ուսաւ իլա-

րիտն 'ի վաղուց հետե : Իսկ նա ոչ ընդամենը զայն , այլ ընդամենէր զբարս մտացն պիտանի , և հրամայէր բաշխել Կարօտեւոց զայն համայն տալով առ յողորմութիւն . բացաւ ապաւորաց յինքեան զօրինակն ցուցանելով , թէ զէն զոր առ Աստուած գնելոյ իւր 'ի վեր չէ պարտ 'ի վայր ընչեց և ոչ այլ իրի . այլ այս ամենայն իղձք փոքրագեաց և խկտալէս փոքու արժան . իբրու թէ ինքն այսպիսեաց էր տենչացող . ոչ ապա և այսպիսի նշանաց արարող երևէր . այսպէս ուսեալ նա և հաւանեալ , և օրհնութեանց հասեալ ընդ կնոջն և մանկանցն գնաց 'ի տուն իւր :

Ի փորձ եկն իսկ այսպիսի դքան շեշեաց և քարահատն որոյ անունն Անանոս , որ 'ի գրացի մօտակայ վանս որբոյն քար հատանէր , և լքաւ յանկարծակի անգամն . ապա ոչ ոտիւքն իւրովք , այլ մանաւանդ 'ի ձեռն այլոց ածաւ առ մեծն . և ձեռաց իւրոց վերագնելով , ո՛վ սքանչելեացն , միայն աղօթիւք արժանացոյց զնա բժշկութեան . և գնաց 'ի տուն

իւր , ոչ ուրաք օգնութեան կարօտեալ . և զարուեստ իւր այսպէս նախագոյն անարգել տոնէր :

Եւ ոչ զգինուորագլուխն Իսաակի կոս քաղաքին . Գաղայ այնպէս պիղծ ասելով ընդգէժ պահչելի տուն , և այսպէս մանաւանդ , որ և քրիստոնեայ էր և քրիստոնէից բաժնոյն , և կատարէր նա զսովորութիւն ձիւնթացիկ իրաց քաղաքին ըստ գրինին ունելով : Զինուոր էր և այլ ոմն առնուն Մարնան 'ի կողմանէ ամբարըշտացն ջանս և ինքն ունելով 'ի կառմովութիւն , և 'ի ձեռն պիղծ գործոց կախարդութեանն յիւսկանի զաղփումն լինէր ուժգին ձիոյն Իսաաքիկոսի զկառավարականն անգործ կատարել . և Մաւրնան ունէր զյաղթութիւնն և հաբարտանայր . և զգոռաղութիւնն ոչ բերելով Իսաաքիկոսս և ոչ զյաղթիլն ժոյցն , այլ և զհայհոյանան նորա և զայսպանել հելլենացոցն հանապաղ , և լսելն թէ մեր է օգնութիւն Աստուծոյն քո Քրիստոսի , առ սուրբն ապաւինէր : Իսկ սուրբն պարկեշ-

տաբար քմծղրեալ ասէ . Ընդէր ոչ
տաս զձիան 'ի սպաստ ազգատաց աս-
նել զիրան . այլ այսպէս բաղուամ' ա-
մօթով ունիս և զտրամեղան նախա-
տող : Ասէ Իսաալիկս . Ոչ համա-
ռանեմ զայն , և ոչ է իրքն մտգք մե-
րովք . այլ հարկ հրապարակին և օ-
րէնք թագաւորական առ վշտագնաւ-
թիւն , երկնչիմք զի մի պահանջեա-
լեն 'ի մենջ զայն . այլ ազաչեմք
հայցել 'ի յարքունեաց գաղարեցու-
ցանել : Մեծն ասէ . Յուշտեմ վասն
նորա ազաչել և ոչ վայելուչ է հա-
մարելով առ Աստուած լինել : Այլ
քանզի իրքդ հայհոյութեան պատ-
ճառ է առ ինք լինել , և այլ իրքե-
որոց մերձ կան ազաչելով , պարտ է
և զնոցայն ոչ անտես առնել այնպէս
ուենել զխտալիկոսն , լուանալ հրա-
մայէր զբաժակն ջրով որ առաջի
իւր ըստ սովորութեանն էր . քանզի
խեցեղէն էր , և գնել 'ի ձեռն Իսա-
լիկոսին : Զայն նորա առեալ ջրովն
մաքուր սրսկեալ 'ի ձին և ձիավարն
ընդ զինուցն և կառացն , զի ամենե-
քեան կապեալք են գիւթութեամբ

հաճառակացն : Զայն տեսեալ և խոստովանեալ շնորհս Աստուծոյ և Իշարիոնի , առ ժամայն գնայր 'ի տուն իւր , առեալ զժուրն զայն որ 'ի բաժակն ետես ձիս կապեալս ապականել զամենայն . ապա և պաշտելի նշանաւ խաչին կնքէր և 'ի նմանէ փօխելանէր 'ի վերայ Խաւրիկոս յազլթեալն և 'ի յետին ամօթ պրկանէր զհակառակամարանն , և բազմաց փրկութեան պատճառ եղև իրքն :

Ապաքէն բաւական բարեաց Իշարիոնի և այսպիսի եթէ ոչ զոր 'ի կարգին յաւելագրեցից , այլ երկընչիմ մի յանյագութենէ գրոյն փախելով 'ի յանցանս հեղգարար անկաց . մանաւանդ առ 'ի յայսպիսի լսողաց . զորս 'ի պատմութիւն բարեաց այսպէս առաւել գիտեմ չափոյ . այլ զբազմաց զանց առնելով . և զոր ասեմս բարիոք և աւանդեմ ձեզ պատուել 'ի յագ զնորա բարիսն :

Կուսի ումնմն կրօնաւորի վաժաշտ մանուկ տուփեալ , իրրև ոչ և

հաս առփանացն, զինչ բերեր առ
 'ի գորովոյ մոլեգնութեանն. մոգա-
 կան արուեստի տայր զինքն այնպի-
 տի առփանդք անպատուեալ ոչ խը-
 նայելով առ ներումն. ուզիմի թիթ-
 զըներ լինի և կերպարանէ զոմննա'ի
 դիւաց 'ի ձեռն գրոշածի և բարակ
 գերձնով կապեաց. տալա և բանս
 ոմանս մոգականս նշանադրեալ սիւ-
 փազողականս որպէս ինք կարծիք
 առնել, թէպէտ ամենայնիւ ասելի
 ինչ և աննուէր, առ շեմիւք տան կու-
 սին փորեալ գազա եգ. և առժա-
 մայն ժաղեաց 'ի դիւաց ոյք զախտա-
 սիրութիւն բորբոքէին համայն քար-
 շէր առ առփումն մանկան, և չարա-
 բար 'ի նմանէ ունելով և թշուառա-
 բար կորնչէր հետեէր և մնայր յայտ-
 նապէս. գարձուցանէր զգեմս կրճը-
 տէր զատամուծն, գալով առ երեսն
 յտտուկ և 'ի թիկունս անզարդ
 զարգարելոյն նստէր և զանուն տը-
 փողին խստաբար գոչելով: Իսկ մի-
 ձակայքն զգացին զչարէն, և ըզ-
 ծանրութիւն նորա և զմոլեգնութե-
 թիւն տեսեալ հարցունեն. և զամե-

նայն յոչինչ համարեալ՝ ասեն աս
 սուրբն զիցյան օգնութիւն գտանել
 ընդդէմ ասելի փափագմանն : Հայր
 սեփհական , ասեն , աստեա իբրեւ
 լեզէոնին երբեմն փրկելով զերիտա-
 ւարդն : Եւ նորա սաստեալ գիւին
 ելանել , և գեն գոչեր . Ա՛՛՛՛ թռնու-
 թեանս , սրբան չարչարեալ անիրա-
 ւիմ . հրամայեա ինձ ելանել , ծառայ
 Աստուծոյ . սակայն այլ ոչ զգար
 իմ կապիլ ի գերման թիթղանն յեր-
 կիր ընդ սեմօքն թաղելով եթէ ոչ
 որ կապեաց զիս մանուկն արձակեա-
 ցէ : Շարժէր այս աս ծաղր զերա-
 նելին և ասէ . Իսկապէս մեծ և ան-
 մարանչելիդ , դու զգօրութիւն թիթ-
 ջանն և անօր գերձնին ըմբռնեալ
 ես . ընդհր նախ քան յըմբռնելն մը-
 տանել զքեզ մանաւանդ . այլ այն-
 պէս զողջախոհ կոյան անարգեցեր
 զարդուք : Իսկ գեն թաղուցանել կա-
 մելով համայն տկամայ խոտտովանի
 գործ լուսոյ առնելով որ յոյժ խա-
 ւարեալ էր , և տայ չար գործոյ ճիշ-
 մարիտ . և լաւագոյն պատառիտանի .
 ասէ . Եւ ոչ մի ինչ իմ պէտք առ

նա կաշկեցյ , զոր ունէր այլ դե գը-
 ժուարակիր բազում դժնգապագայն
 իմ զգարգանս : Զայս ասեցով չա-
 րին , սաստեաց նմա Ելարիոն եգեազ
 ձեռն 'ի վերայ գլխոյ կուսին , տհա-
 ւոր տանջանս ոմանս երեւցան դի-
 ւին , խեղոյն հալածեալ փախտա-
 կան ընէր . խեղ կոյսն 'ի բռնութենէն
 տրձակէր , և զտրգուք մերձ կացեալ
 ստգտանէր զնա 'ի յայն սուրբն ըզ-
 պարան , իբրեւ պատճառ ինք ընալ
 մտից գիւին . տպա կուսին ողջախոհ
 ընալ և ողջացեալ յուղարկէր առ-
 ժամայն ընդ բերողսն և ասէր . Եւ
 ոչ մի ինչ ընդ մեզ ունեւ իշխանու-
 թիւն չար գիւաց , եթէ ոչ միք յա-
 ռաջագոյն տաճք զպատճառ . և ոչ
 անբան անասնոց թէ ոչ թոյլ տա-
 լով Աստուծոյ . քանզի և առ անաս-
 նոցն Յորայ հայցեալ էառ . և զոր
 ըստ խոգիցն յայտնէ աւետարանն '
 ձեզ մանաւանդ ըստ զօրութեան
 տուաւ առ 'ի Քրիստոսէ տուքս վասն
 նորա կոխել մեզ 'ի վերայ օմից և
 կարճաց և զամենայն զօրութի Թըշ-
 նամոյն :

Արդ ունէր իմն այս այսպէս, և այնպէս տիեզերք ամենայն առնուին զառն սքանչելիսն . և հաս իսկ համբաւ նորա մինչև ցեփագաւորս . մարթէր այս և առաւել ընդ կողմ երկրի 'ի սակաւ ժամս անցանել և յայտնի լինէր և հոգակեր եթէ չար և եթէ բարի . թէպէտև դր թագաւոցանել կամէր զայն, այլ նա 'ի բերանս բազմաց երգել առնէր : Քանզի յասացելոցն Աանգիտատոն ոմն որ մանաւանդ ծանօթ էր և մերձակայ թագաւորին, 'ի մանկութեան հասակէ ևս դեռնելով և զազա խռովեցուցանէր զնա . և զցիշերն ազազակէր համայն և հառաչեր և կրճտել առամանցն առնէր, այսպէս առանձինն գայր առ թագաւորն Առաքանգիտն և յայտնէր զախտն և զնենգութիւն պիպծ դիւին, ապա և զբժիշկն զորս պիսի գուշակէր : Արդ տինարկութեամբ թագաւորին 'ի Քալեստին առ առարն գայր . իսկ 'ի նա 'ի յաչաց . Աանգիտատոսին տեսանելով յորմէ գայ, և ում վասն՝ առժամայն ծանեաւ . և չար դէն զգալատեանն

զսրբոյն ոչ բերելով, յատուկ 'ի
 սասանումն լինէր. և ինքն համբե-
 րելով և խփոյն բարձրացուցանէր
 զայրն և օգիցն տայր ոտիցն ոչ բնաւ
 յերկիր կաշով: Զարմացոյց զմեր.
 ձափայան ոչ այս միայն, այլ զի և ա-
 նուսումն գտլով այրն այլոց լեզուաց
 զի ոչ զփռագացւոց միայն և խառա-
 ցւոց պատասխանէր քաջահամնճար
 զհարցմունս սրբոյն, այլ զգաւա-
 ռին պաշխատինացւոց զլեզուն խօսե-
 լով գէւն խոստովանէր 'ի ձեռն այն-
 միկ լեզուի որպէս խփզբան որ ե-
 մուտ 'ի ներքս ինքն. և քանզի ան-
 ազգ էր տասցեալն զինուորացն որ
 մերձն կային Կանդիտտաին և ման-
 կանց նորա, երանելին զի և նոցա
 առնէր քաջայայտ՝ լեզուաւ հեղի-
 նականաւ սկսանէր զհարցանելն.
 և գէն զհեա հեղինական պատաս-
 խանէր նմա, որ գիւթական չար
 արուեստիւ զոր առ ինքն ընտանու-
 թիւն առնէ: Երանելին 'ի լեզուէն
 յայնմանէ ոչ ամենեին համբերեալ
 'ի բաց գնալ զԿանդիտտատան, այլ
 կօչէր զանուն Քրիստոսի. և հրա-

ման տայր փախչել 'ի բաց չար դի-
ւին : Իսկ նա թէ և տկամայ՝ հրամա-
նացն ադառաւորէր, և առժամայն 'ի
բաց հաշածէր . և այրն ազատէր 'ի
փառսից նորին . և ինքն իսկ Կանգի-
տատոսն իբր շնորհմ բարեգործու-
թեանցն ոսկի բարեմտարար սրբոյն
մատուցանէր : Իսկ սրբոյն հաց ձե-
ռօք իւր ցուցեալ, Այսպիսեալ,
ասէ, կերակրիմ . և եր հացն ասոյք
գարեղէն . և զոսկի որ 'ի ձէնջ պա-
տուի՝ հաւասար կաւոյ համարիմ :
Ասաց և իսկոյն և օրհնութիւն նմա
փոխատրեալ, արագ զոսկին հրամայ-
եաց յետս գարձուցանել . ոչ միայն
զքէն փարտառեալ, այլ և զոսկին ան-
պատուել ուսոյց . իրք ոչ նուաղ
պիղծ դիւին ընչաթիրութիւն խռովե-
ցուցանել :

Ապա այսպէս հասարակ ամենե-
ցուն գանձարան բարեաց առաջի ե-
դեալ կայր, և այսպէս ոչք չարաչար
չարչարելին, առ 'ի նմանէ անվարձ
և գիւրաւ առնուին զբժշկութիւն .
վասն զի ոչ միայն առ մարդիկ զըս-
քանչելիսն կացուցանէր, այլ ևս

բազմաց յանբան կենդանեաց զխջա-
նէր բարեախրաբար՝ որք կիրա ունէին
և կարօտէին վերակացութեան, իբ-
րու թէ ուզա յոյժ մեծ և բաւական
'ի յազմ մարմնոյ, զտեսողսն 'ի հիա-
ցումն շարժեալ գիւաց բնակութեան
լինել 'ի նմա. և բանութեամբ զնա
առ 'ի բազմաց ձեռաց հազիւ ա-
ծեալ ընկելով զտշտ և փրփրելով. և
զայլսն զորս գիւահարք յինքեանս
առնեն, հեշտիւ այրն Առտուծոյբը-
ժըշկեաց:

Այսոքիկ հասանէր և առ Անտո-
նիոս մեծն, և ցնծայր հոգւով ընդ
այրն հոգևորաբար. և որպէս 'ի վե-
րայ մանկան հայր, այնպէս յեղեալ
կալով էր. և բարի համբաւով նորա
փափկանայր. խաւան և անպղերդ ա-
նուանէ զիւլարիոն, և սիրելական
գրսով ողջունէր. և զորս յԱսորւոց
առ ինքն գային յորոց և ոմանք բժըշ-
կութեան հասանէին՝ ազադանք Ան-
տոնիոս զհեռագոյն զայն թշուառութեանն,
և թէ զբժիշկն մերձ ունիք,
և գուք զարտուղի այլուր խնդրէք:
Լնայր ապա ամենայն Պաղեստինի

այսպէս առեալ զէջարիոն 'ի Լեւու-
ռաբիսս որոյ և զնորին քաղցրութիւն
իբրեւ և վանորեայս ամենայն ուրիշ
կառուցին, գործեալ 'ի նստ և զմիա-
կեացս զգետ ընդ առաքինութեան
մտանել և այլոց ստուգութեանց .
մնայ մատչել և հայցեալ տալ իւ-
րաքանջիւրոցն և վանորայիցն իւր
յոտս անկեալ երանելոյն այնմիկ
տեսանել . իբրեւ զի օրինակ 'ի նմանէ
առնուլ յեզանակի կրօնաւորաց :
Իսկ նա 'ի գալ ժամանակի ամսոյ
նախ կ'թոցն, իսկոյն 'ի վանորայիցն
յիւրաքանջիւրոյ մատչել և կանոն և
օրինակ պարկեշտ քաղաքավարու-
թեանց, զոմանս ասէր և զոմանս
առնէր, մանաւանդ աւանդեալ . ա-
պա և բաւականս առնուլ յառաքի-
նութիւն բացափոխէր :

Գնայր իսկ երբեմն յանապատն
Կապէս, որպէս զի տեսցէ զոմանս
յաշակերտացն որ անդ և ոմանք հա-
մայն բազմութիւն այլոց աշակեր-
տացն յը հանգերժեալ էին գալ
Ճանապարհաւ 'ի քաղաքին Լուղիս .
ըստ այնմ աւուր յորում ամէնամ-

բոխ առնի ոչ միայն բաղնալժեանց
 քաղաքին, այլ և շուրջ ամենայն դաւ
 լաւացն կատարելին առն ողջ զյն Արեւ
 թափաի: Եւս այնուհետեւ այսպէս
 'ի քաղաքն մտնալ բանք որդոյն, աւ
 մննեցուն պարգեւի թէ հանգեր
 մեալ է իշարին գալ 'ի քաղաքն. և
 քաղաքն ամենայն քաղաք յաւառ
 ներային և աշխարհային տեսանել
 ամենեքեան գէմս իշարինի միայն:
 Արդ իբրեւ ել 'ի սահմանս քաղաքին,
 անդրէն բաղնալժիւն ամենայն հա
 տակաց ամենեքեան յանկարծակի
 որպէս հասանս հեղեալ գետաց 'ի
 նախահանգիպումն իշարինի, և աւ
 մննեցունց յերկիր անկեալք գողկին
 Ասորուց բարբառովն, Տէր օրհնեաւ,
 իբրեւ 'ի միոյ լեզուէ գոցելով: Այս
 պէս պատուական ինչ և առաքինաւ
 թիւն և պատկառելի, ոչ որոց միա
 վաքեն նմա միայն, այլ և որոց ոչ
 ինչ առ նա ունին և ոչ առաջիւե
 գեալ: Այնուհետեւ երջանիկն իշա
 րին զնրմալժիւն նոցա և զբարան
 մասաց ընդունելով, ճառէ և յաղաղս
 ճշմարիտ հաւատացն քրիստոնէից:

և իբրև բարի ինչ երկիր դառալ և աջադակ ընդունել զսերմ ճշմարտութեան, արկանէ 'ի նսաս զսերմ բարեպաշտութեան . և հանգերձ արտասուլք ազաչեալ զԱստուած վասն նոցա 'ի բաց կալ նոցա 'ի պատրանացն, և որքան օրէնք քրիստոնէից խորհրդածէ . և 'ի մաքուր բարեպաշտութեան պաշտօնս ընծայեալ : Իսկ նոքա ջերմագոյնք իմն, և այլս էապէս առ տախալին և այժմ յաստուածապաշտեալ սկսանելով, առաւել յարշաւանս գտացեալք . վասն զի և ընդթ Զերմագոյնք մարդիկ յազագս իբայն սկզբմանց . իբրու յագումն ըստ փոքու և զսովորութիւնս շացուցանէ զյոյժ եկեալն որք և ասեին ոչ Թողուլ զնա 'ի բաց գնալ 'ի քաղաքէն . և ոչ նա 'ի բաց գնայր 'ի քաղաքէն մինչև նշանագրեացն նոցա եկեղեցի . և զառապան ինքն մեկնեացէ նախ, և զընդունալոյն կերպ բացանշանեացէ :

Այսքանի եղև փոփոխումն նոցա, և այսպէս յազմեցան 'ի քաղաքացոյն նորա շեղուէն . իբրու և ինքն նոցին

քուրժ որպէս զի որ զնոցին անաթա-
տուութեն զոհողն պատմիր 'ի վերայ
գլխոյ պսակ գնել . քանզի ոտվոր էր
պսակելով զայն գնել ձեռամբ երա-
նելոյս այսմիկ 'ի ճակատն որքան
ունէր խոստանայր իսկոյն , և կնքել
կնքան Քրիստոսի և կատարել 'ի
ձեռն միրտութեն . Զայն անտեսալ քա-
ղաքն միրտեցան ամենեքեան նոքա
և լուսաւորեցան անձամբ . 'ի յանցա-
նել ամին եպիսկոպոսարան զուգա-
հաւասարեցին և դարձեալ եղբարց
վանս . 'ի վանս իմն ոմանք այդի ու-
նէին , որոց պատուէր եզ ուրբն
զնախապատուզն բերել Աստուծոյ և
զճիւ նմին ճառքազ ոչ առնել . այլ
թողուլ այլոց , և զայլս 'ի յայն հան-
գանակել . և պատուիրանօք զայս
հաստատեալ և որպէս յառաքինու-
թիւն նոցա եղեալ . և մի այնպէս
ճշգումն անարուեստ 'ի նոսա գոա-
նելով . և նոցա յոյժ ինչք և ազա-
հութեան տուփումն յազմեալ , իբ-
րու զի գիւրաւ մատնել զհոգւոյն և
սակաւ տալ յընչիցն ունել 'ի պէտս
և ոչ տեսութեան վանիցն ինքն և ոչ

այլոյ օգտութեանց արժանացուցանել ներեաց . որպէս յառաւելութիւն ճշտցն իւրոյ , և 'ի փոխադրութիւն ամենայն յամենայնի անյուսացեալ և 'ի յայնքան մարգատեցութիւն և 'ի խտտութիւն եկն նա , իբրեւ զի և Իշարիոն ընդ եղբարսն անցանէր , խտտագոյն պահապանս եզեալ այգւոյն . իբրեւ ոչ գալ մերձ կամ ճիւղանալի առնուլ 'ի սակաւ մոխրութիւն աշխատանաց ճանապարհին : Սոքա իմն հետեին ուրեմն յօժարութեան ճշգոգս առնել . և ոչ հետ տին 'ի յոյգին կարկ , սակայն այն ամենայն իրք 'ի հակառակն եղև , որպէս և բանս որ զինի սակաւոյ յայտնէ . քանզի պարտ էր յառաջագոյն բարի և օտարասէր ունել զանձն . և փոխանակ այնմիկ 'ի բաց կալ 'ի ճշգրտութենէ և 'ի փոքրոգի լինելոյ :

Իսկ աստուածայինն Իշարիոն անտի անցեալ գնաց 'ի վանսն որ Իրա կոչեցեալ էր , և ընկալեալ զնա առաջնորդ վանիցն այնմիկ ամենայն հեշտամտութեամբ . հոնգերձ եղբարդն , և ամենակատար 'ի հեշտու

Թեան ընեւելով, և կրթութիւնն ան-
 ձանցն նոցա յառաջ նոցա զհետ ըն-
 նել: Սակա այնմիկ առաջնորդն զեղ-
 բարան յայդի իւր անցանել աղաչեք
 փափկանալ յայդ յողիւսդոցն: Իսկ
 և նոքա իբրեւ երեք հազար հաւասար
 գողով համայն և ՚ի պատուականն ու-
 մեմնէ ատփաքցաւ, և նեղեալ տաւրքն
 եկն ՚ի յայդին և օրհնեաց զնա. մտին
 և ամենեքին ընդ նմա և կերան յագ-
 իբրեւ ոչ յինքեանց մանաւանդ թէ
 հպարտութեան մտաց կոչողին շնոր-
 հելով հայեաց ինձ գործ արժանի
 հատուցման յԱստուծոյ արգար գա-
 տասանացն. զի յօրհնութենէ ե-
 րանելոյն յառաջագոյն ուրեմն ըզ-
 չափ հարիւր փարչից այդին գործե-
 լով, յայնժամ թերեւս առ ՚ի բազ-
 մաց բերանոյ այնպէս կերեալ, և
 րեքպատիկ զգինին բացակատա-
 րեաց: Իսկ ճշգողին ՚ի սովորակա-
 նէն բազումն նուազեաց, և այն քա-
 ցախ եւ՝ ոչ ուրախ առնելով զսիրտս,
 այլ քեցեալ և ըստ միմեանց պարար-
 տութեան հակառակ ունել զանձն
 տեառն. և զի ՚ի պտղոյ գնացից իւ-

րոյ Գնարեալ, ասէր աստուածայինն
զնոյն զանպաղութիւն զայն կ'ընայ :

Իսկ երբեմն սրբոյն և վասն այս-
միկ նմա յեղբարոյն պատմեցաւ վասն
ուսմանն իբրեւ պարտեղ ունեւով ան-
ձին, և ոչ սակաւ ինչ 'ի բանջարաց
որ 'ի նմա տալ ուսմէք ունել յեղ-
բարոյն : Իսկ նա իբրեւ ուսաւ ճշմա-
րիտ լինել զսասցեալն, առ գէտն լի
նել ասներ և զայլս կոչէր մերձ և ոչ
նմանել ասէր անտէր բարուցն . այլ
ասել զանգթութիւն նորա և զնա
յանդիմանեաց . այսպէս լինելով
կրօնաւորն ոչ գաղտնէր ազաչել զեղ-
բարան և առաւել քան զայլսն՝ զԻսկ
քիտս կոչելով . զի նա հանգիպէր
սրբոյն այնպէս 'ի պէտան սպասա-
ւորել . զնա 'ի գէղ համարեալ առ
'ի մաղթել զնա առ հաշտութիւն .
և երբեմն զալար մատոյց նմա սի-
սեռն . իսկ նա խնայտուն գտնով և
խորհեալ պատճառս զայս առ բա-
րեխտութիւն առնուլ, եզեալ 'ի սե-
զանն օրհնել ազաչէր զԻջարիոն,
կէս ամսոյ ինչ որ զայն մատոյց . այլ
նա մերձ գտնով և սիրտ նորա խօսէր

որ ստեղծ առանձին զսիրտս մեր .
զի ոչ եթող բնաւ զեղեալն յանգի-
տութիւն :

Զայստիկ ստամբակարար ըմբռն-
նեալ Իսիքիոս , Եւ ոչ սգաս , ասէր ,
Թէ որքան հոտեալ է այս անցա-
գութ : Եւ նա ընդգէմ ասէր հարթ .
Ոյք անյագութիւնք հոտոց սխաւ-
նէ ունիցին : Սուրբն հաստատեղով
դարձեալ զասացեալն , Դիւր զգա
մերձ եզինն և ընեա . զի ոչ բնաւ
մերձեացի 'ի դա : Եւ մերձ գնէր ա-
պա Իսիքիոս , և ըստ նախատացու-
թեան սրբոյն եզն իբր 'ի քար նայ-
եալ ոչ բնաւ կամեցաւ մերձեցու-
ցանել 'ի նա զբերանն : Էր ինչ խկ
և այսպիսի երջանիկն ձշարիոն . զի
համայն ինչ նմա մերձեալ որպէս և
զայս 'ի մարմնոյ առնոյր հոտ . սոյն
խկ և հանգերձից շօշափեղոյ յայտ
նմա եզե՝ լինէր , որ է ամառ որ մատ-
չէր յառաջ զօրանայր :

Ապա զամս վաթսուն և երեք վա-
րելով մեծին Իշարիոնի , նեղէր 'ի
բազմութենէ մատուցեղոցն . վասն
զի յուրով էին որք գային առ նա . մա-

նաւանդ որք ակառածեալեալ 'էին , առ բժշկութիւն գիմէին , յորմէ փառս մարդկային պատուոյ համարէր լինել աւերան և գծաւարանայր յիշելով զառաջին լռութիւնն , և ըզբազում անգամ արտապուէր առանձինն : Իսկ եղբարցն հարցեալ ըզպատճառս արամուծեանն , և նա ասէր . Դարձեալ յաշխարհգարձոյ , որդեակք . զի զփառս և զվարձս այսրէն ունիմ զիմ . որպէս տեսանէքդ՝ ամենայն Պաշեստինի և որք շուրջ զգովաւ ագարակք՝ փառաւորեն զիս . և գուք իսկ հաւատար , և տեսնեալան ընծայէք ինձ պատիւ : Ձայստակի լուեալք քաղցրիկ այնոքիկ եղբայրութիւնքն խմացան եթէ գաղտ զփախուստ խորհի , բազում յաղաքս նորա զպահպանութիւն զգուշանային և աննինջ աչօք գիտէին , զի մի գաղտ հոգիւն իւրեանց 'ի միջոյ հօտին փախիցէ , և մանաւանդ քան զայլան իսիջեոս , զի յոյժ սիրեցեալ էր 'ի հօրէն , և որպէս մտերիմ մանուկ հոգւոյ նորին զնորա շուրջափակէր :

Ի յայդբանիս մերձ էր գեղ նա-
րա, և գարձեալ էր Արիստէնէտի
զոր նախ առեալ բանա ծանոյց ընդ
մանկանն եթէ և որպէս Իլարիոն
զնոսա ախտացեալ մերձ 'ի մահ'
բռնեաց: Արդ աղբա մետուցեալ
աղաչէին աղօթից հասանել, իբրու
առ մեծն Անտոնիոս գնալ հանգեր:
ձեալ: Իսկ սուրբն յաղագս հոգեա-
րանիս իրի ճառեալ նախադոյն, ա-
պա ասէ թէ նա յերկրէ փոխադրե-
ցաւ, և հաստատէր զասացեալն.
զինի ստիպւոյ պատմէր յատուկ բե-
րելով զԱնտոնի գնշանակ զոր առ
Աստուած արտագնալոյն: Իսկ զբան-
չելին Իլարիոն և ոչ սակաւ թուլա-
նայր առ զսիրելին զԱռաքելնն առ-
նուլ. այլ մանաւանդ 'ի նա ամբաս-
նալ խորհէր և գծուարանայր ընդ
եկեղոցն ամբոխումն. և որպէս աս-
տուածային ինչ քաղցրութիւն և
փոփկութիւն և անճառելի լուսոյ
աղբիւր ծանուցեալ զնա՝ յոյժ ծա-
րաւէր. մանաւանդ քաջալերէր զեղ-
բարսն կցորդել բարուցն և յաւա-
նակ պատրաստել. զի ծեր էր և վառ.

տարեկալ 'ի բազում ժուժկալութե-
նէն . և ջանք առաքինութեանն սա-
կաւիկ նմա զանճեպութիւն կարօտ
գորութեանն :

Արդ իբրեւ ելանել կամէր 'ի յա-
ւանալն , արագ ընդ ամենեւեան ել
զբոյցն անապատանալոյն 'ի հովուէն .
և առժամայն բազմութիւն մարդ-
կանն իբրեւ երկուց բիւրուց զոյգ հե-
ղեալ իբրեւ վտակի և շրջապատեալք
զնովաւ իբրու ոչ լինել գիւրաւ գը-
նալ , յաւանակին զանցս ճանապար-
հին , ազաչելով խառնելով ընդ պա-
ղատանս ջերմ արատառուս ոչ 'ի բաց
հեռանալ անտի , և ոչ թողուլ միայն
զինքեանս յախտս նեղութեանց ան-
օգնական և 'ի վտանգս և անբժիշկ՝
զոր բոլոր Քաղեստինէ յոյս անձին
էր ստացեալ .

Եւ զաւուրս եօթն անցեալ և
սուրբն մնայր 'ի նոցանէ այնպէս ան-
սուազ անմեղեմար , և ոչ սուազ կե-
րակուր ինչ գնել ներելով և հակա-
ռակելով և զայնպիսի անջատումն
ոչ բերելով . այլ ազեխարչ գոչելով
և ուժգնակի հեծեծելով , համայն

բազմալո՛վ անկիրս ոչ համբերելն զբաժանումն նորա, այլ զճերմագոյն իզձքն Թեպէտ յոյժ գլխայր 'ի նոսա սուրբն, և զմերձ լինելն Յիսուսի զոր տեսանել ունէր իբրեւ ընդ հայելի 'ի ձեռն ըստ-թեան, ուժգին հարկանէր զնա և հաւանեցաւ ցանկը բերել քաջանձն զբարիոք հօտին զճարտութիւն:

Ապա քառասուն յեղբարցն զսոց աննելով ընդ ինք յուղարկէր 'ի նոցունց և յեօթն աւուրս հասանէր 'ի լեւոն Պիլուսիոն, այց աննել որոց 'ի մօտակայ անապատն բնակեալ եղբարցն: Եւ հասեալ առ խոստովանողն Դրակոնտիոս որ վասն Գրիգորոսի խոստովանութենն արձակեցաւ 'ի յիւրոյ եպիսկոպոսութենէն և աջսորեալ դեգերէր 'ի քաղաքն Տաւատոն: Արդ օրհնեաց զնա, և դարձեալ 'ի նմանէ օրհնեցաւ, և 'ի բաց գնաց 'ի Բարեւոն եպիսկոպոսոց, ուր ետես զՓիլոնա եպիսկոպոսն որ և ինք յաքօտրս դատաւարտեցաւ վասն ուղղափառ հաւատոյ և վասն զԱրիստի յանդիմանելոյ զնորաձայնու-

Թիւնն, ապա և յաւուրս երկու հա-
սանէր 'ի յԱթրոգիտոն քաղաք, յա-
րում ետես զԲաախանոս ասորկա-
ւազն. իսկ Բաախանոսս այս գործ-
ունէր, վարձել ուզտա և նովաւ ջուր
բերել առ լինել յարքումն որոյ 'ի
վանան աստուածայնոյն Անտոնի. զի
բնաւին անապատ էր այն ճանա-
պարհ, և ոչ իւիք գնացս ջրոյ ունել:
Ուրեմն յարուցեալ և յԱթրոգի-
տաւ քաղաքէն մեծն Իլարիոն, և որ
'ի միջի զամենայն անապատն և
զանջրդիսն անցեալ զերիս աւուրս՝
հասանէր 'ի վանս մեծին Անտոնի.
յորս երկուց ոմանց կրօնաւորաց
յաջակերտաց նորա հասանէր, միոյն
Իսահակ և միւսոյն Պփախանոս կո-
չեալ անուն. ոյք տեսեալք զաս-
տուածայինն Իլարիոն՝ լցան ամե-
նայն խնդուծեամբ և դւրախուծք:
Իսկ էր վանս 'ի լեառն իմն՝ մօնա-
ւանդ խաչոր և ևս տաւել թարձր
որ շինեալ էր, և ոչ ջուրոց կամ
ուղտու ելա լինել անդ. և գոյր ջուր
բարետեսակ և քաղաք 'ի ճաշակել,
և յազրեբացն դետս լինէր, յորոյ ի-

Զանէր 'ի գեղ ուրեմն աւազուած և ար-
բուցանէր զարօրածիգան. տնկեալ
կայր և առ շուրթն գետոյն արմա-
ւենիս երկայնաձիգս՝ պտուղ բա-
զումս տալով. որ և ամենայն ուս-
տեք ծածկէր հովանոցօք և ամենայ-
նիւ քաջակազմ՝ առնելով զգեղն և
զգեղեցիկ և անպատմելի 'ի հեշտու-
թիւն աչաց տեսանելոյ :

Արդ առեալ աշակերտն Անտո-
նիոսի մեծին զիմաստուն Իլարիոն
չքնապատէր զբոլորն գեղն զայն և
փափագանօք ցուցանէր. և 'ի յասա-
ցեալ տեղին հայրն մեր սաղմոսէր
'անդ, և կայր լռեալ 'ի հիւսուած
զամբեղացն ճգնելով. իսկ 'ի սովո-
րական իւրոյ աշխատանացն փոքր
ինչ հանգչել նստէր յայնմիկ. զի ա-
սէր թէ Այս ծառոցն զոր ինքն Ան-
տոն տնկեաց, և զկանաչս զայս ձե-
ռօք իւրովք վաստակեցաւ 'ի պարտի-
զիս, և աւազանս ջրոյ յորմէ ար-
բուցանէր զպարտէզն, որով աջ-
ղակ գործն այն բազում Զանիւք և
:քրտամբք լինելով :

Զայսոսիկ նա քաղցրիկ պատմէր,

և Իլարիոն նոյնպէս լսէր, և եկեալք
 'ի տեղին յորում սովոր էր Անտո-
 նիոս ննջել, հաստի 'ի նմա ծերն,
 ապա փափագանօք և երկիւղիւ համ-
 բուրէր զերկիրն . և մտեալ 'ի պար-
 տէզն ցուցանէր նմա ծառս արգա-
 ւանդս պէտպէս պտղօք, զոր ասէր
 ոչ նախ քան զերիս ամս անկեալ ե-
 րանելոյն . յաւելագրեաց ապա և
 զպատմութիս զայս հանգերձ սքան-
 ջելեօք հեշտութիւնս ունել:

Զոկք վայրի կենդանեաց բւր էին
 'ի ոկզբանէ զպատճառ դալոյ 'ի
 ջուրն և չարաչար առնէին պարտի-
 զին, և զվաստակք Անտոնի անա-
 րուհստիւք ժանտացուցանէին: Արդ
 երբեմն սովորութեանն պատմելոյ
 զջոկն 'ի կարգի առնէր կալ . ապա
 դաւազան 'ի ձեռս առնու և հեղիկ
 'ի կողս նոցա հարկանէր և ասէր .
 Ընդէր անիրաւէք զիս՝ ոչ ինչ անի-
 րաւեալ յինէն, և ընդէր ժանտա-
 ցուցանէք զպատուին զոր գուք ոչինչ
 աշխատեցայք: Զայս առելով պա-
 տուիրեաց մի ևս բնաւ եղանել 'ի
 պարտէզն . և նոցա զպատուէրսն

զգուշաբար պահելով, միայն գային և ըմպէին 'ի ջրոյն, և բնաւին ոչ բան, ջարոյն և ոչ այլ իրի հպէին 'ի պարս տիգի:

Զայս լուեալ Իշարիոնի ազաւեր զնա 'ի բաւոր անձնէ ցուցանել զտեղին տւր կայր մարմին երջանէին Անտոնիոսի: Իսկ նոցա ոչ ախորժելով յանշտողութեան արամեցուցանել զծերն, իմաստասիրեն զպատճառն սոյսպէս. և առեալ զնա յածէին շուրջ՝ ազիտութիւն և մոռացումն կերպարանելով զան պատուիրանաց հօրն. քանզի պատուէր տրուեալ էր նոցա երանելին ոչ բնաւ յայտնել զԱնտոնէ. և ոչ յայտ առնել զտեղին: Եւ պատճառեալ ըզպատուէր պերգամացոյ ումնին առն, ոչ միայն ընչիւք, այլ և հաւատով հարուստ ամենայնիւ բարեկամ Անտոնի, ևս շուրջանակի նորա տաճար շինել 'ի հիմանէ իրրու. ըզքահանայական մարմին նորա թաղել 'ի նմա, և զտաճարն յորջորջեալ յանուռ սրբոյն: Իսկ նա իմն զառժամայս ամենայն անաեւ առնէ:

լով և զմարդկան պատիւն նուազա-
տագոյն ոմանս լինել աստուածայ-
նոյն ընտանութեան, համարելով օ-
տարութիւն առ Աստուած այց առ-
նէ զայս ոչ լինել. վասն որոյ աշա-
կերաքն զարհուրեալք, զի մի յեղա-
նակաւ իւրք և պերդամացոյն յայտ
լիցի տեղին, և իմաստնոյն Իշարիոնի
ձանուցին նորա առնել յայտ :

Այնուհետեւ հասեալ Իշարիոն
տենչանացն, դարձեալ եկն 'ի քա-
ղաքն Ափրոդիտի առ օտրկաւագն
Վաստն. և անտի զամենեւեան զորս
ընդ նմա էին 'ի Պալեստինի յու-
ղարկէր, երկուս միայն յեղբարցն
ըմբռնելով յանապատն ժուժկա-
լէր, որ մերձ քաղաքին Ափրոդիտի
որպէս քաջազան ոմն յազթութիս
շարախառնել յազթութեանց, և
զյառաջագոյն ճգնութեանց հան-
դէս 'ի մեծագոյնս յաւելադրեալ ար-
կանելով զինք 'ի ժուժկալութի: Ան-
դանօր և առատագոյն պտուղս առ 'ի
բազմաց բարիոք առաքինութեանց
սերմանց կթէր, կամ մանաւանդ
'ի դէպ էր կթել զպտուղն այլոց,

որոյ զվաստակս ինք համբերեաց ,
քանզի մեծին Անտոնի առ Աստուած
փոխադրեալ , երաշտութիւն ահա
զբոլոր երեք ամս կալաւ շուրջ զգա-
ւառան այնմիկ . ապա և օտվ օտա-
տիկ զժգ լինելով , և չարաչար զկնի
գալով , տրամութիւն և վհատու-
թիւն և հառաչանս դժնգակ ըմբռ-
նէր զամենեանս . որպէս թէ լինէր
յամենեցունց թէ զմահն Անտոնի
ոչ միայն մարգիկ , այլ և ամենայն
ստեղծուածք ողբան :

Եւ զի այնպէս կորնչէին ամենե-
քեան անատուհք և մարգիկ , ու-
սեալք 'ի դրակցացն եթէ ուր դե-
գերի աշակերտն նորին , և հաւատ-
տի յառաջնորդն առաքինութեանն
լեալ Իլարիոն , արագ ամենայն հա-
սակ առ նա ընթանայր , և զտառտ-
պանս երկանց ողբային , և գագարե-
ցուցանել զայն պաղատէին : Ուրեմն
խոնարհեալ 'ի մաղթանս նոցա ,
քանզի և ինքն մարգասիրութեան
ոգւով վարէր , և զձեռս առ Աս-
տուած ամբարձեալ , և համայն ընդ
աղօթելն և անձրեք 'ի բաւականս

բերեալ լինէր , և երաշտութիւնն լուծանէր , և չարութիւն սովոյն գազարէր :

Ոչ ևս այսմիկ մտապտուժն ունել թշուառութեանց , դարձեալ բազմութիւնք սողնոց 'ի ծոցոյ երկրէ 'ի վեր առեալք հարուածէր թիւնից դառնութեամբ զբազումս ժանտոցուցանել (1) այս վերք ևս առաւել այնմ անձին և աղետաց հատանէր և արտմութեան նեախք զսիրտն խոցոտէր :

Զի՛նչ ապա ախտակից և մարդասիրագոյն անձն լուծումն տայ և այնմիկ չարեացն . ոչ բժիշկս կոչել , ոչ առ դեղս և 'ի բուսոց և յայլոց նիւթից տալ օգնականութիւն , այլ ձիթով օծէր և զանուէն Գրիստոսի կոչէր , զանխթանք ախտն բժշկէր , և ամենեցուն ընթացեալք կթէին զբարիսն առնլով իբրեւ յաղբիւրէ աննախանձ :

Սակայն նա յամբոխէն փախչէր և 'ի փառաց որ 'ի մարդկանէ 'ի բաց

(1) Պակասէ կէս տող :

գնելով . 'ի գեղ ինչ որ մերձ էր Ս. զեքսանդրիայի՝ բնակի , որոյ անունը գեղն Վ. բուշինն . բայց և ոչ անդ եւ գիտ այնպէս զբաւթիւն որպէս սիւրհրն . անսեալ որոյ անդ եղբարցն մատուցանէին յոլով նմա զպատիւ , իսկ նա այնպէս տրամէր առ աղատիւն , իբրեւ ոչ այլ ոք 'ի փառասիրաց առ անպատուութիւն : Բաւարի խոկայր 'ի բաց գնալ 'ի գիշերի . իսկ եղբարքն 'ի սգայութիւն իրին եւ կեալք՝ շրջապատէին յայնժամ հզորաբար և մնալ առ ինքեանս բռնագատէին , կամ մանաւանդ 'ի յիշարիոնէ որպէս անսուտ փող ունէին ինքեանք զհեղութիւն նորա և զհանգարատութիւն և զվայելուչ սովորոյթն ազատութեան որ զամենեւեան որպէս փողով կոչէր առ ինք : Իբրեւ մնալ ոչ անտայր բերել առ օգուտս անձին՝ ընդ անտպաան երթեալ հասանէր 'ի Նափաստան :

Քանզի Կոստանդոս Թողոյր զիշխանութիւն և զկենցաղ , և Յուլիանոս ապականէր զաթոռ Թագաւորութեն անսրբաբար . որ վերջ 'ի

նոյն Աստուծոյ և հրօնք բարեպաշտութեան, զոր նա չարաչար բռնաւորեաց գողացւոցն որք Արիանոսացն եւ պատաւելով, և զհնչենացւոցն շարժելով մեծամեծ ցասմամբ ամբարտաւանեալ ընդդէմ սրբոյն, և յուզարկելը զոմանս 'ի համախոհիցն առ խեղդումն իբրու. թէ 'ի վերջին չարիս արկանել զնա: Իսկ նոցա երթեալ գայլք եին ըստ բանի. աւանդն կորուսանել. դարձեալ սրբոյն զնենս գութիւնն յառաջագիտացեալ, և առ Աբասան որպէս ծանեաք արդ երթեալ էր:

Իսկ նոքա զամօթն ոչ բերելով 'ի մեծագոյն մոլորումն բորբոքէին, և վերագարձան յետս բարկացոսցին զանուզաց թագաւորն յատակել մինչ ցհիմունս զվանս նորա, և զկրօնաւորսն հալածել: Իսկ զիւրաքիտն զյախքոս ուր և գացեն ծանրագոյն տանջանքք կտանային, ապա և մահու զնոսա մատնեացեն. մոռացեալ զբանն՝ հալածել զարծիւ 'ի յամպսկամ ըստ աստուածայնոյն Քաւղոսի՝ զօգոս բախել կամ նետաձիգ լինել:

յոցա և նախ լինելոյն այնմիկ Իլարիոնի զամենայն ստոյգ գիտացեալ, և 'ի յԱբասան զքուլոր ամն անցուցեալ, ապա և առ կղզի իմն խոկայ նստել:

Եւ յայսմիկ մտալի ոմն յաշակեր, առց իւրոց 'ի Պալեստինի Ագրիանոս անուն, և պատմէր սատակել զապրատամբ արքայն, և թաղաւորել քրիստոնէից անսուտ բարեկամ ուղղափառութեան. վասն որոյ և դարձեալ գալ նմա 'ի Պալեստինի աղաչէր. իսկ նա ոչ ներէր, 'ի տեղի ինչ ծովեղերոն անապատի չուեաց 'ի քաղաքին Լիբիայի:

Իսկ աշակերտն Ագրիանոս գառձեալ տափմամբ արծաթոիրութեան ըմբռնեալ էր, և զոր 'ի ձեռն իւր առաքեցաւ յաշակերտացն Իլարիոնի գողացաւ, և ինք չար լինի վասն վարդապետին, և զի ծերն ոչ անսաց՝ ինքն վերստին եկն 'ի Պալեստինի, և ոչ գաղարէր պիղծն բամբասել և ամբաստանել զճշմարիտ սուրբն. ուստի համարարոյ մտաց Յուդայի արծաթոիրութեանն նմանաբարմա

հացաւ հետեւեալ. զի գծնգաղ տիւ
տիւ ըմբռնեալ, և բոլոր մարմինն
զազրուծեամբ գղցեալ հերձառե-
ցաւ, և ժահահոտութիւն որպէս
նեխութեան անտի արտաքս ելանել՝
զհոգին. թշուառաբար արձակեաց
եղիւելին :

Իսկ երջանիկն Իլարիոն մի ոմն ա-
ռեալ յաշակերտացն. Զանառն ա-
նուն, նաւէ անտի 'ի Վլառան սիկի-
լիացւոց կղզին : Իսկ նա ոչինչ ունե-
լով տալ վարձս նաւուն՝ զաւետա-
րանն զոր ունէր 'ի ձեռս կամեցաւ
վաճառել, այլ Աստուած զտնարա-
կոյսն լուծանէր՝ արուեստիւք տալ
ունել այսպէս : Դե ունէր մանուկ
նաւապետին և առժամայն առ նոյն
կորնչել. և գեղ չարեացն միայն ա-
ղօթք արբոյն լինէր նմա. և այն բա-
ւազան լինէր նմա 'ի վարձ նաւա-
պետին պատուասիրաբար արկեալ.
և անտի սուրբն դարձեալ ելանէ 'ի
Մեսսզէոն յորում թաքուցեալ գե-
գերէր փայտ ժողովեալ և տայր ծա-
խել զայն Զանարոսի, և այնպէս
կերակրէին :

Ստեփանն է ոչ այսրէն զհաւատաւ-
րիմ ծառայն իւր Թադչել Թադու-
բարի Յէրն : Այր ոմն անուան Սկու-
սարիոս գիւտկան տանջանես ունե-
լով, ինք բարբառէր գին 'ի ձեռն
ընդուի նորա տկամայ, և տկամայ
զսուրբն յայտնէր : Արդ ահա յա-
րեւելոյ 'ի Սիկիլիա եկեալ Իլարիոն
խեղճէ զիս, և իբրեւ Թագուցեալ
կայ 'ի դմա, որ և հանգերձեալ է
զկնի սակաւու 'ի նաւ ուրեմն ելա-
նել 'ի յայրս անապատի գնալ : Զայ-
սուսկ ասէր գին, և այրն Սկուսա-
րիոս որոնեալ ընդ ամենայն խնդրէր
զԻլարիոն, և իբրեւ եզիտ նա՝ ծա-
նեաւ Թէ ո՞վ էր, անկանի առժա-
մայն յոտս նորա ընթացեալ, որով
և ոչ բազում ազաչանայ ուկտս եզե-
այլ խեղոյն հալածեալ ելանէր գին
'ի խոնարհամտութեն որպէս բարձ-
րամիտ : Յայսցանէ գարձեալ հե-
ղուին առ նա բազմութիւնքն որպէս
գեառ՝ յոր ինչ և զիշտս ըմբռնեալ
էին . և ոչ ոք էր որ գառնայր ալը-
տում, այլ ամենեքեան ուրախու-
թեամբ գնային 'ի յարկս իւրեանց :

Իսկ աշակերտն մտերիմ խփքոս՝
 ահա՛ ի կարգ գայ մեզ պատմու-
 լեւանց ՚ի բազումն խնդրելով զի-
 լարիտն անցանելով նմա զերիս ամա՝
 պատահի հրեի միայ զճանապար-
 հան որ գուշակեր ՚ի Սիկիլիա մար-
 գարե մեծ քրիստոնեից լինել։ Իբ-
 րե լուսւ խփքոս՝ որքան ունեթ
 փայլե՛ նոյն ժամայն, ՚ի Սիկիլիա ըն-
 թանայր և գտանեթ անդ զսուրբն։

Ստեփանն և անդ բազմութիւն եկո-
 ղաց առ իլարիտն։ Գարձեալ տխրեթ
 յաստուածայնոյն զոր յառաջագոյնն
 սոյնպէս ունել։ և փախուցեալ յամ
 բոխէն նաւեաց երկու աշակերտաքն
 զնաց ՚ի Դաւթն գաղմատացւոց։
 Տակաւին և անդ բուրումն շնորհացն
 որ ՚ի նմա անուշահոտութիւնա բա-
 զումն հնչելով։ յայտ առնեթ զնա տ-
 մենեցուն որոց ՚ի գաղմացիս։ և
 զոյգ ընթացեալք ազաշէին զայրն ՚ի
 դժնգակ գրացւոյն փարատել։ զի
 միշտպ ինչ ՚ի նշանս ակառոյցից սողա-
 լով ընդ ամենայն գաղմացւոյն, գո-
 չեթ ՚ի յանդերդս նոցին, և կլանեթ
 զեղինան մեծագոյն քան զեղն գուով։

և այլս բազումս 'ի մարգկանէ ու,
տէր . և եր սով 'ի քաղաքին և տան,
ջանք ահաւոր սատակմանց : Այնու
հետեւ ոգորմեալ . Ելարիոն Թշուա
ռութեանց նոցին 'ի չարագրացւոցն,
և հրամայէր փայտ ժողովել և դեղ
'ի մեծագոյն բոց լինել : Եւ առժա
մայն 'ի հաւաքումն փայտիցն նոքա
փութային և սուրբն յաղօթս կայր,
և ահա դայր վիշապն իբրեւ յուսկէ
ուռկանեալ . և նա հուր արկեալ 'ի
փայտն՝ քարշեաց զգազանն 'ի մէջ
հնոցին , և խաղառ այրեաց . և այն
պէս օրհնութի Աստուծոյ և շնորհ
Ելարիոնի երգէր 'ի Դավիթս :

Ի բաց գնալ և անտի հանդերձեալ
էր ոսուրն . քանզի փախչէր յառա
քինութեան փառաց , ամենեկին ուժ
գին զնա հաղածելով . այսպէս մեծ
ըստ քաղաքին գլորդեաց Աստուած ,
իբրու զի զծով յիւրն տեսանել
ծփանս արտաքս ելանել 'ի սահմա
նէն և վիհս ահաւոր լինել , իբրեւ
ահեղ ցուցանել զխորս յայնքանիս
բարձրանալ ալեաց , իբրեւ թէ այլ
իմն ընկղմումն լինել զայն ջրհեղե-

դի, և զտապանակ խկոյն վերախընդ-
րել, և զի զՆոյի ասէ Տէրն երկայ-
նամտեալ և մեծ զգորութիւն իւր,
և զանապատս ոչ պարտաւորէ Տէր
'ի կատարածի, և շարժմամբ ճանա-
պարհ իւր, և ամպ և փռլի յոտս
նորա, աստէ ծովու և չորացուցա-
նէ զնա, և ամենայն գետք յանա-
պատ, վասն այնորիկ ապաւինին
դարձեալ ընդ կանանց և որդեաց 'ի
խոստովանելն օգնութիւն, և մաղ-
թեն զիշարիոն այց առնել ինքեանց
'ի քարկութենէ Տեառն, մի բնաւին
հեղուլ զայս վերջին միուր. այլ 'ի
քարկութիւն զողորմութիւն յիշել
զբարւոյ. որոյ ամենայն ճանա-
պարհք երեւալ ըստ թատուածայ-
նոյ մարգարէին՝ ողորմութի և ճշշ-
մարտութիւն : Իսկ երջանիկն երիս
խաչս ընդ դեղօրեայսն ընդգէմ երե-
սաց ծովուն կառուցանելով՝ զձեռս
իւր յերկինս տարածեաց. և կացոյց
զսպառնալիսն, և եհատ զխստու-
թիւնն, և զգուշագոյն կացոյց նոցա
զհանդերձեալն :

Ապա չուեաց անտի 'ի գիշերի ընդ

Վերադարձան. Կանապարհն. գաղտնի
 ասացուց զնալ, և նաևաւ 'ի Կիպրոս
 վերադինելով հասանէր: Իբրեւ նա
 ւեալ լինէին ընդ Մալեան, աւաղա-
 կաց նաւք գալին հասանել նոցա, և
 ամենեցուն ընթացեալ երկիւղիւ առ
 դուրն զեկուցանելին զայն, և հա-
 լեալ զստիցս մեքենայս խնդրելին
 զխորդ կարասցեն փախչել 'ի վտան,
 գէն: Իսկ երանելին հեղ քնչ և
 զուարթ ժամեալ, Միթէ սորա քա-
 ղմա՛մ են քան զկառան փարաւոնի
 ոյք աստուածային աննարկութիւն
 ընկզմեցան: Մինչքեւ ոչ ևս հա-
 տարել քանից նորա, ահա հափն
 աւաղակքն. իսկ սուրբն առեալ 'ի
 նառէն քար ինչ ընկեց ընդ մեջ նա-
 ւաւ կառաւաղացն, և որպէս պարփաթ
 եղև նոցունց քարն. և զգնացան ցան,
 կեաց զնոցուն. ևս իսկ որքան ուժ
 զնակի գիւմէին առ նաւն, մանաւանդ
 յետս գառնային. և պնայեա որք ընդ
 սրբոյն էին անկիրս մեռացին 'ի լա-
 րեաց:

Եւ պար առեալ նաւելցին և եկին
 'ի Կիպրոս 'ի քաղաքն Պափոն, որ

էր: ըմբռնեալ 'ի շարժէ . և զքակ. առանն վերժուց վաճառեալ զամ. պարշտութեանցն, և անապատ էր 'ի մարգկանէ որ էին բացափախու. ցեալք 'ի շարժին: Ապա աստուա. ծայինն իջարիսն իջեալ 'ի նաւէն և տեճեալ զանապատութիւն քաղա. քին, թէ որպէս տնի առնուլ աջու. զակ առ լռութի, ուրախանայր բա. լականս և զայն ինքեանն լինել որպէս ըզձայր ասելով՝ զքահանայական գեղերանս 'ի նմա առնելով. նա իմն ըստ սովորութեան գարձեալ լինէր. և զոր սիրէրն փափկանալ ոչ զմայ. լէր. զի զխորդ իակ թէ զմարմին իմն աշխատել հարկ էր և յանցանաց և ցաւոց մարգկան ապաստւորել: Իակ նա բժշկէր անվարձ և մարդասէր, և վեհագոյն ամենայն ախտաժտու. թեանց, եթէ 'ի գիւաց լկեղոյ և թէ յայլոց թշուառութեանց և ախտից նեղելոց մատչէին առ նա, և իակոյն զթշուառութիւն ախտից 'ի բաց գը. նէին. և ոմանց առեալ ամրագոյն զբժշկութիւն, վերստին դառնային. իակ այլք գարձեալ նմա որպէս յա.

ջարդ մերձէին, յորոց և այլք և ընդ նոսա այլք. իբրև գիւրաւ առ նմա զջարջարիւն 'ի բաց գնելով, ասկայն ամենեցուն գաանել:

Արդ ամ մի նորա 'ի Պափոս գե. գերեալ, և յերկրորդումն 'ի բաց կա. ցեալ, անտի 'ի լեառն մի բարձր և զժուարանց 'ի մարդկանէ ելանէր. ընդ այլս իսկ և ջուրս բղխելով և ծառս ունելով, և 'ի բանջարոց ար. գաւանդ աջողակ երևեալ. ունէր և մօտ մեհեան կոոց շինեալ և բա. զումն 'ի գիւաց 'ի նմա անկարկեալ: Յայնժամ աստուածայինն Իլարիոն տեսեալ զժուարութի գաւառին, ևս իսկ և զոր առ 'ի գիւացն մերձ շինելոյ զակնկալութիւն միասուց զմտու ածեալ, անգ զգիտիտառ 'ի մատուցելոց ամբոխելոյ պարտ հա. մարեցաւ, իբրու զի գիւացն հայ. թայթանս արհամարհելով, մանա. ւանգ յարչաւանացն խտորելով, որպէս մարթացաւ զպատշաճնը նմա զլռասիրութիւն: Այնուհետեւ բան. ջար անկէր 'ի նմա և պարտեզ գոր. ծէր, և ինքնագործող իւրական կե. րակրոյն լինի:

Երբեմն եկն 'ի պարտէզն և տեսանէ զոմն զքեալ կալով առ գուրան և տեղեկանայր յաշակերանն Իսիքոսէ թէ ով է նա և յովմ շորհուկս այսրէն և ուստի ածաւ լքեպն : Իսկ նա լսէ ցնա այսպէս . Տէր ազաւրակիս այսմիկ յոր բնակիմքս կոչի , և ածաւ այսր յովմմէնէ բժշկութեհատանել : Յայնցանէ ծանեաւ Իլարիոն թէ յայտնի եղև և որոց անգ բնակին . թերևս սքանչանալ ոչ է 'ի քէսզ զսքանչելին թէ յետ այսքան առաքինութեանց լրատոյ դնալով յայտ եղև որոց մերձ կային . և զայս գիւրաւ այսպէս . և իբրև 'ի վերայ կարգաց զօրութեանց ելանել բժըշկութեանն միայն 'ի մերձենալն նմա և 'ի կոչելն զանուն Յիսուսի Քրիստոսի . այնպէս առելովն առժամայն ողջ զնա 'ի վեր յարուցանէր :

Ապա այց առնելով իսկ և եղբարցն որոց 'ի Պալեստինի , զի ցաւագնէր յանձն երանելին վասն ամենեցուն որով և զաստուածայինն Իսիքիոս առաքէ այց առնել նոցա , և պատուիրանաց և խորհրդածութեանց զգաւ .

շանալ . և ինքն 'ի լերինն ժառանգալեալ, ծանրացեալ տխրէր յորոց տնտանէր սրտառուեալ զինք 'ի բազմաց թախանձելով . սակո այսմիկ և անտի փախուստն խոչայր , համայն մնացր 'ի ըսութեան զերստին շաւիղ . տխրէր իսկ և զսչ լինելն ումիք բեռն . ինք ձեռամբ իւրով գարի սերմանէր , ունել ինքեան զկերակուրն յոյժ ազնուական և յազատութեանց :

Ի յայտոսիկ ելանէր յեթանասուն տնո հասակ նորա , փափագէր 'ի բաց դնալ առ տէնչալին իւր Յիսուս խնդալով 'ի յինքեան , իբրու թէ և փառի ձեռամբ իւր գրէր և ժառանգորդ աշակերտացն զԻսիքոս ունել . և ահա վախճանելով նմա , մերձ գտնով աշակերտն իւր Նազաբիոն , և յերանելի յայն մերձելով առ Առտուած ճանապարհորդութիւնն . և էր ժառանգութիւն աւետարանն զոր քահանայական ձեռք Եղարիոնի գրեցին մինչ առկաւին ևս մանուկ էր , և փիլոն սաթիսարին , և կուկուլն մազեզէն , զոր կրօնաւորքն այսպէս անուանել սովոր են :

Այնուհետև ժառանգորդին նմա
Իսկընաթի ոչ գեա եւ 'ի Պաշխատինէ
եկեալ վերստին հիւանդանայր իմն
մեծն Իշարիան զվախճանականն . և
գան առ նա բազումք 'ի Պափոսէ .
ընդ որս էր և յառաքինութիւն երա-
նուհին Ասատանգիւ . զորոյ զգուսար
և զփեսայն օծեալ ձիթով և միայն
շօշափմամբ ձեռին արտոյն 'ի դժըն-
գակ անասածեաութեանցն ետես
փարատեալ : Արդ սորա 'ի Պափոսէ
մերձ եղեալք զվախճանականն տայր
նոցին զպատուէր . և առժամայն առ
կոչնատերն զհոգին իւր տւանգէր ,
և 'ի նոյն պարտեղն թաղել զմարմինն
ասէր , յորմէ ինքն զիւրն կերակուր
մշակէր . զի յորմէ տեղւոյ կերակրէր
ինք , և 'ի բաժանել հոգւոյն ընդ աւ-
նիցն զմարմինն կերակրողն նորա .
Թաղել ընդ նմա և սին զոր ինքն
կազմեաց , ցուցանելով զի յոյժ ող-
ջունէր . և համբարէր զայն յորում
զգնողական քիբան ինքն կրէր :

Իբրեւ հանգերձեալ էր նուազել
հսկեր և բազումս բերեալ զհանգար-
սութիւն և զքաջակարգութիւն ե :

րենցուցանելով և ճառելով խնդրան
զայապիսիս . Եւ արատաքս , հոգի , ըն-
գէ՞ր երկնչիս , ընգէ՞ր երկմտես .
եօթանասուն ամ ծառայելոյնս Բրիտ-
տանի , և 'ի մահուանէ ևս երկնչիս :
Նա այժմ կոչէ զքեզ , երբն առ նա
խնդուեմեամբ : Այսպէս ասէր և բո-
լոր զինքն նշանաւ խաչին վնքեալ ,
նա իմն փախարերաւ առ աննկալ
'ի նմա յարկան , և զմարմինն սրբա-
պէս պարտէզն ընկալաւ : Երկու-
ցեալք կիսորոցիք զէ մի ոք գաղա 'ի
պաշտասինացեացն առցէ զնա , և ին-
քեանք վատպնեացին յայնպիսի առ-
գանս , պահապանս կացուցեալ ամե-
նայնիւ պահէին :

Այլ աշակերտ նորա Իսիդորոս
մինչդեռ 'ի Պաշտասինի զգեղերանան
առնէր , լուաւ զվախճան վարդապե-
տին . վաղվաղակի իբրեւ թեզք թառ-
ցեալ 'ի Կիսորոս հասանէր : Ապա
տեսեալ զբազում զգուշութի կիս-
որացւոցն զոր ունէին վասն մար-
մնոցն , և 'ի հայրենեացն զվերջա-
ցումն նշխարացն ոչ բերէր . իմաս-
տասիրական ինչ մտածէր , և կեր-

պարանէր զինք մնալ մինչև ցվաթ-
ճախ առ գերեզմանի վարդապետին ,
և իբր թէ վասն այնմից , [Թողեալ
զՊալեստինի եկն անդ , որով և եկաց
զամիսս տասն առ գերեզմանաւն . և
յանկարծիս լեալ 'ի գիշերի գո-
ղացաւ զամենայն մշանջենապէս , և
երեր զնշխարան 'ի Պալեստինի 'ի
վանան Մայիուամա , և բերեալ զայն
տայր յանկարծակի պալեստինա-
ցոց :

Իսկ նոքա ամենայն ուստեք խըռ-
նեալ զմիմեամբք՝ գային 'ի տեսանել
զԻշարիոն այնպէս ողջանդամ և ամ-
բողջ , և զգեստան պայծառ , և յերե-
սացն որպէս շառաւիղ հանգերձ բնա-
կան ծաղիկս բաց փայլէր : Անդանօր
և երգս քահանայական երգեալք 'ի
վերայ նորա , և լամբարս պատուա-
սիրաբար լուցեալք , և զհետևամն
գերեզմանական կատարելով գերեզ-
մանեցին զորդին լուսոյ և զժառան-
գորդն . և զայն ամենայն զոր պատ-
շաճ էր քրիստոնէից պայծառաբար
իսկ և մեծվայելաւթեամբք 'ի նոյն
վանան Մայիուամա ստորեպին : Իսկ

'ի Կիպրոս 'ի առեգանս նշխարացն
 վշտագնէր և անբառնալի 'ի միջոց
 սրտից իւրեանց վարանալ զքոց, և
 առաւել Կոստանդնույ յոյժ ջնջմաւ
 թիւն ունելով յազադս սրբոյն, և
 բոլորովիմբ զի առ նմա հաւատով և
 սիրով կախեալ կայր ոչ սոսկ բերե-
 լով զգառն զայն համբաւն, այլ իբրեւ
 լուսւղ զբարձուամն նշխարացն զայն՝
 լաւագոյն համարէր զմահ անձին
 իւր, քան զկեալն յետ գողանալոյն
 զնա: Այսպէս ուր եկաց աստուա-
 ծայինն Իլարիոն, և ուր երթեալ
 գնաց բազումս ցօղեաց յիւրաքան-
 ջիւրսն որոց ցանկային և որոց փա-
 փագէին. և արդ Պալեստինի համայն
 և Կիպրոս աննախանձ բերեն 'ի
 նմանէ զփափկուծիւն շնորհաց,
 յուլովակի յերկաքանջիւրսն կատա-
 րելով զպքանջելիս. և մանաւանդ 'ի
 պարտէզն յորմէ կերակրեցաւ, և որ
 զմարմինն յետ վախճանին ընկալաւ,
 և յալլ ևս տեղիսն յորս ճգնեցաւ,
 և առանձինն լինել սիրելեաց 'ի գե-
 դերիլ 'ի փառս Հօր և Որդւոյ և ա-
 մենասուրբ Հոգւոյն, որում վայե-

ըէ պատիւ և կարողութիւն մեծութիւն իսկ և մեծվայեցութիւն այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից :

ՎԱՐՔ

Ս . Ի Գ Ն Ա Տ Ի Ո Ս Ի

ԱՆՏԻՈՒԲԱՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ս . Ի Գ Ն Ա Տ Ի Ո Ս Ի

ԱՆՏԻՈՒԳԱՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

Այն ինչ զիջեանալթիւն հռովմայեցւոյ տուալ Տրայիանոսի կայսեր՝ հալածանս յարուցանէր եկեղեցւոյ, յորում ժամանակի Իգնատիոս եպիսկոպոս աշակերտ Յովհաննու առաքելոյ և աւետարանչի հովուէր զեկեղեցին անտիոքացւոյ, երկրորդ եղեալ յետ առաքելոցն։ Քանզի Ղևոգիսս յաջորդեաց զայր առաքելական որ զբաղում ծփանս հալածանաց Դոմնտիանոսի կայսեր անցոյց զինքեամբ իբրեւ զիմաստուն նաւավար զեկօք ազօթից և պնդութեամբ պտհոց, և ստէպ վարդապետ-

տուութեամբ և երգովք հազարօք ընդ-
 դէմ կայր մըրկին , երկուցեալ թէ
 գուցէ զոք յանմեղացն և ՚ի կարճա-
 մտաց արաքոյ բանակին Քրիստոսի
 ընկեցէ . և տակաւ մի վազարեալ
 հալածանացն , անշարժ մնալոյ ՚ի վե-
 րայ եկեղեցւոյ երանելին Իգնատիոս
 ահա ուրախ էր , բայց ինքն ընդ ին-
 քեան զոգայր , իբրտ թէ չեցէ
 բուռն հարեալ զսիրոյն Քրիստոսի
 և ոչ յաշտիճան կատարեալ աշա-
 կերտի հասեալ . քանզի զմտաւ ա-
 ծէր եթէ մարտիրոսութիւն խոս-
 տովանութեանն առուել ընտանե-
 ցուցանէ զնա Տեառն , ուստի յեռ-
 սակաւ ամաց մինչցեռ ևս մնայր յե-
 կեղեցին և զօրէն աստուածեղէն
 ճրագի զամենեցուն սգիս լուսաւո-
 րէր վարդապետութեամբ ցրոց սղբ-
 րոց , և հաս ըզձանալոյն : Քանզի
 Տրայիանոսի կայսեր յետ այնորիկ
 յիններորդի ամի Թագաւորութեն
 իւրոյ հպարտացեալ յազմութիւն
 զոր յազմեաց սկիւթացւոցն և Դա-
 կաց և այլոց ազգաց , և զմտաւ ա-
 ծեալ եթէ կատարեալ չէ յազմու-

Թիւնն եթէ ոչ զառաւածապաշտ
 ժողովուրդն 'ի գիւտկան պաշտօնն
 բռնադատիցէ, և միարանիցէ ընդ
 այլ ազգս, հաշածանա յարուցանէր
 այնուհետեւ, հրաման տուեալ զամե-
 նայն բարեպաշտ քրիստոնեայս կամ
 զոհել և կամ մահու մեռանել: Յայն
 ժամ առաքինի զօրականն Քրիստո-
 սի Իգնատիոս երկուցեալ ընդ եկե-
 ղեցւոյն անտիոքացւոց, հասանէր
 առ Տրայիանոս Թագաւոր, քանզի
 ընդ այն ժամանակս յանտիոքացւոց
 քաղաքին էր, վասն առաջիկայ ճա-
 նապարհին որ 'ի Հայս և 'ի Պար-
 թեա: Եւ իբրեւ եկաց առաջի Տրայ-
 իանոսի և սինկղիստոսին, հարցա-
 նէր զնա Թագաւորն և ասէր. Այ
 չարագեւ, ո՞վ ես դու որ զհրամանօք
 մերովք քամահեա, և զայլս հրա-
 պուրես չհնազանդել մերոց հրա-
 մանաց, զի չարք չարաւ կորիցեն,
 որ և զանտիոքացւոց քաղաքս խռ-
 վեցուցեր, մինչև յիմ լսելիս հա-
 սանել եթէ զամենայն Ասորիս դար-
 ձուցանէր 'ի հեթանոսութենէ 'ի
 քրիստոնէութիւն:

Իգնատիոս ասէ . Զաստուածազ,
 դեստ այր՝ չարագէ ոչ դք Կոչէ,
 քանզի դէք հեռի են՝ի ծառայից Առ
 տուծոյ . ապա եթէ վասն զի նոցա
 ծանր կմ, չար զիս առ դեսն Կոչես,
 վկայեմ է ես . քանզի զՔրիստոս ըն-
 Կալեալ իմ յիս զերկնաւոր Թագա-
 ւորն , լուծանեմ զամենայն մեղքն,
 նաւոր նենգութիւնս նոցա . ո՛չ եւ
 թէ Կարկի է զքեզ էս , ով Թագաւոր,
 չըջնէ ի Կառաջաւթէ և ընծայել
 ամենեցունցն Արտուծոյ , և սիրելի
 Քրիստոսի Կայուցանել , և հաստա
 տագոյն առնել քեզ զԹագաւորու-
 թիւնդ :

Տրայիանոս ասաց . Եթէ Կամիս
 ընդ սիրելիս իմ համարել , փոխեաց
 յայդպիսի կամաց քոց և զոհեա առ
 տուածացն , և լեր քահանայապետ
 մեծին Արամազդայ , և Թագաւորեա
 ընդ իս : Իգնատիոս ասաց . Ընորհ
 զայն արժան է առնուլ և առաւել
 լուլ ումէք որ ոչ մնասէ , որ ոչ ապաւ
 կանէ ոգւոյ , և ոչ լինի առիթ յա-
 վանեալեան տանջանաց . այլ գոռ
 զոր խոստանաս ինձ՝ ոչ ինչ համա,

բխման ամենին . քանզի ոչ պարզեմ
 զառարկութիւնս որ ոչ գիտեմ . և ոչ զԱ-
 թափաղանքին ուլ որ իցն ընաւ . և ոչ
 թաղաւորութեան երկրի ցանկում .
 քանզի զինչ օրհնեաց իմէ զու-
 խարհս ամենայն շահեցաց և զբա-
 խմ հորութից : Տրայիմնոս ասաց .
 Թոքի քնն հիմէ բաժ իցես'ի զպարու-
 րէն իմաստութիւն , և զտան այնորեւ
 արհարհարէն զխոստումն իմ : Աւո-
 տի եմէ զպարպարանեա զիս , ամե-
 նայն շարաշար հարուածովք բուն-
 ջեցեց անշ , ոչ մեղի երբե զանհոյ-
 զանդ' այլ երբե զպաշտօնս և զմեղ-
 զիմեկաց եղևու համանաց սինկ-
 զիտութիւն , և զզգոնել ատուածոցն :
 Իցն Բաժնարապաց , Արա որ ինչ հաճոյ
 Թուի քեզ , քանզի ես ոչ զոհեմ . և
 զայս ցիտեա իմէ ոչ հուր և ոչ խաչ
 և ոչ երկեւզ զազանաց և ոչ հաշտմն
 անգամեց և ոչ այլ ինչ գծնգան
 ամենայն հաւանեցաւցանել խաղի
 զիս արարածովք յԱստուծոյ կեն-
 դանայ , քանզի ոչ սիրեմ զառա-
 մանակեայ կեանս , այլ զՔրիստոս
 որ զտան իմ ընաւ և յարեաւ :

Սկսեցի ասաց . Մէք գիտեմք եթէ աստուածքն անմահք են , գու գիտորդ ասես թէ մեռաւ : Իգնատիոս ասաց . Վասն մատափարարութեան իրիք մեռաւ և յետ երկոց աւուրց յարեաւ փրկիչն մեր : Իսկ ձեր աստուածքն մեռան իբրեւ զմահեանացու , և ոչ ես յառնել կարեն : Եւ այն ինքն Արամազդ ասանիկ որ 'ի Կրեաէ Թաղեալ կայ . Աւելիպիս զանթիւ սատակեալ , յայլում վայրի անկեալ գնի . Ափրոդիտէս հանգերձ Կիրինեաւ 'ի Պամփոս Թաղեալ կայ . Հերակլէս հրկեղ եղեալ 'ի միւս ես տեղաջ . և արժանի էին այնպիսի պատժոց աստուածքն ձեր , վասն զի տուօք են և անտիք և չարագործք և ազականիչ մարդկան : Իսկ մեր տերն Յիսուս Քրիստոս , թեպէտ և խաչեցու և մեռաւ , այլ եցոյց զիւր զօրութիւնն . քանզի յառաջ քան զխաչելն Նորադէք զահի հարեալ խոստովանէին և թէ գու ես որքի Աստուծոյ կենդանոյ , և առաջի անկեալ աղաչին , զի մի յառաջ քան զժամանակն տան

Զեպէ. զնոսա. ուստի զմեանսդն
 Հարաւցանէր. հրամանաւ, և գծօխք
 սպարտալ. գողցան 'ի նմանէ, և զու
 ցինն զոր ունէր թանկեմեամբ Կառնոյ
 ցաւ. արձանիչ յառաջ քան զցիմնն
 փրկէին մերոյ 'ի գծօխս, զի ինքն
 անպատիւս մնասցէ. Եւ իբրեւ մա
 տակարարեցաւ մահն 'ի ձեռն իա
 ջին, ինչապ 'ի գծօխս՝ զյաւիտենից
 ըմբռնեալ զհոգիան յարուցեալ, և
 Կապեալ զմահ Կապանոք անլու
 ծիւք, եւ 'ի պահէստ յորում աշ
 ևուր գատի զտիկզերս. Եւ զինչ նա
 ասացից, զի ոչ բաւէ ժամանակս
 պատմել զնորս զարանչելիան, զի
 զգնա հալանէր, զքարտառ արբեր,
 զանգամալոյծս հաստատեր, Կուրաց
 պիսաննչ. ապի, զքոսացեալս և զզ
 Կազա ողջացուցանէր, զիսալս բժշը
 կէր. և զայդ ամենայն պարտեալ,
 չտուներ արժանի գանկոյ ասել ար
 ամն և թէ Թող զոր ունիս, այլ զինչ
 անգամալըսնին ասէ, արի առ ըզ
 մահինդքս. և Կուրին զաջս Կառնին
 Ծեփեալ՝ զկաւն 'ի ըստաւորութիւն
 աջացն Գարձուցանէր, և յետ յա

բաժնեան իւրոց զխաչահանաւնս որք
 ոչ հաստատցինն 'ի նս' 'ի ձեռն ձեր
 պատահասեաց : Եւ գործեալ առ-
 տաւածքն ձեր 'ի միջին ճշմարիտն
 Աստուծոց գաղափարական իբրեւ
 զարագարծս : Իսկ տերն մեզ 'ի
 մարդոց շարաց շարշարեցաւ , որք
 ոչ համբերէին նորա յանդիմանա-
 թեանն , և տանեայն բարեաւ լցեալք
 'ի նմանէ՝ անձիբք առ առ-իչն երեւե-
 ցան : Յրայիանոս ասէ . Իբրաւ տամ
 քեզ փախչել 'ի մահաւանէ և ընթա-
 նալ 'ի կեանս : Իդնաւիտս ասաց .
 Բարիոք իբրաւ տաս , ով Թաքաւոր .
 քանզի և ես փախչեմ 'ի յաւիտե-
 նական մահաւանէն , և ընթանամ 'ի
 մշտնջենիւսոր կեանսն :

Յրայիանոս ասաց . Եւ քանի՞ մահ-
 ւն : Իդնաւիտս ասաց . Երկու՝ մի
 ժամանակեայս , և մի յաւիտեանա-
 կանն . նոյնպէս և երկու կեանք , մի
 սակաւ ժամանակեայս և մի մշտնջեն-
 յաւորականն : Յրայիանոս ասաց .
 Աչ եկիր այսր ճարտարաբանել ;
 այլ զոհեա աստուածացն և խորո-
 բել 'ի տանջանայն , զի ոչ շաւ ես

գու ըսն զժերակոյտդ մեր : Իգնա-
տիոս ասաց . Որոյ աստուածոց զո-
հեցից . այնմ որ զամեն շնաւթեան զե-
րեքաստան ամիս 'ի Կարաս արգե-
լեալ կայր , եթէ այնմ որ վրիպեցաւ
յրդմանէ անտի և 'ի մեռելն յաղ-
կեահարեցաւ . կամ այնմ որոյ զաղճ-
զուան ցնեւեալ էր պղծի Կարա-
նոք , և կամ մեամարդոյն որ 'ի Յի-
սամիացն արատարեցաւ : եթէ այնո-
ցիկ որ զՆիւնի պարիսպն շինեցին
և 'ի վարժուցն անամահապ էլին .
եւ ամաչեմ և մարգիկ անուանել
զմասա , թող թէ ասաււածս , այլ
Կաթարոս և ապականիչս մարդկան,
մանկանց և ասոր Կանանց , յարժուի
և 'ի Կարաս և 'ի ցուլ և յսնի և 'ի
վիշտոյ մերդարանեալք , ոչ զամն
բարւոյ թնչ իրի , այլ 'ի ըւծուան օ-
ւածքովմեռանաց , յորոց արժան էր
մեզ ցարչել , և ոչ եթէ երկիր պա-
գանել . առ այնպիսիսն Կանայք մեր
յաղթմա Կան , զի այնպէս զգաստու-
նին պահեցեն առ ձեզ : Տրայիա-
նոս ասաց . Եւ եզէ քեզ պատճառ
զաստուածն թշնամանելոյ . զամն

զի ոչ տանջեցի զքեզ : Իգնատիոս ա-
 սաց . Ասացի զաղ իսկ եթէ արատ-
 րապա եմ յամենայն տանջանա , և
 յոգինսկ ամենայն մահու , զման զի
 զնախնիս առ Աստուած : Տրայիա-
 նոս ասէ . Աստուած ողջն , զի եթէ
 ոչ զլուսացիս և զոհեացես , յետոյ զը-
 ջանալ ունիս . արդ յառաջ քան ըզ-
 չարչարելն խնայեա 'ի քեզ : Իգնա-
 տիոս ասաց . Եթէ ոչ խնայելի յիս ,
 տանելի զհրամայեալս . առ 'ի քեզ :
 Տրայիանոս ասէ յղինուարս . կա-
 արսեայ քնդիւք հարէք զմիկունս
 դորս , և նգրտ տանելն զանգաղակի
 զհրամայեալս 'ի նմանէ : Իգնատիոս
 ասաց . Աճեցուցէք , ով թագաւոր ,
 զիսպագս իմ առ Յէր : Տրայիանոս
 ասաց . Երկամի եղնգամիք զիսպ
 դորս քերեցէք և աղիւ շփեցէք : Իգ-
 նատիոս ասաց . Ամենեկն միտք իմ
 առ Աստուած եմ , և տանջանայ քոյ
 բնաւ չառնեմիցի : Տրայիանոս ա-
 սաց . Ձոհեա աստուածոցն : Իգնա-
 տիոս ասէ . Արոյց աստուածոց .
 կարծեմ եթէ եղիպտացւոցն հրա-
 մայես ինձ զոհել , նղին և քաղի և

կապիկի և քարքի Թունաւորի, զայլ
 քն և շան, կամ կեկորգեզոսի, կամ
 արարակաւանն հրոյ, կամ ծովային ջը-
 րոյ, և կամ սանգարապեալին Պըս-
 տանի (1), կամ Հերմայ գաղաթի-
 մի: Տրայիանոս առաջ. Աստղիքեզ
 եթէ զոհեա աստուածոցն. քանզի
 զայդ ասեւք եւ ոչ ինչ օգուտ: Իդ-
 նատիոս առաջ. Եւ ես աստղիքեզ
 եթէ ոչ զոհեմ, և ոչ 'ի բայց կամ 'ի
 միօջէ միայնոյն Աստուծոյ որ արար
 զերկինս և զերկիր և զամենայն որ
 է 'ի նորա, որ ոռնի իշխանութիւն
 ամենայնի, որ է Աստուած հոգւոյ
 և Թագաւոր ամենայն զգայնոյ և
 մաւաւորի: Տրայիանոս ապաջ. Եւ
 ո՞ր արգելու զքեզ և զնա պաշտել, և
 թէ արգտքեւ է Աստուած, և զսո-
 սա՝ զոր ամենեքին աստուածս խոս-
 տովանիմք:

Իդնատիոս առաջ. Բնական զի-
 տութիւն յորժամ ընակէ 'ի մարդն,
 ոչ համեմատէ ընդ ճշմարտութեանն
 զաստութիւն և ընդ լուսոյ պիաւար
 կամ ընդ քաղցրոյ զքաւնն: Իսկ որ
 ոչն որոշեն զայսոսիկ 'ի միմեանց,

Եւ այն աւարտեալ փոք վայն, քանզի
 զինչ հասարակութիւն է Գրիգորոսի
 ընդ խնդարաց, համ զինչ փոք մասն
 հաւատացելոյ ընդ անհաւատի, և
 համ զինչ զուգահեռութիւն տալեա
 թի Աստուծոց ընդ հուռս. համքն,
 ով թագաւոր, զի առացից բան ճշգ
 մարիտ որ հաւանեցաւցէ զքեզ թէ
 արդարեւ ընդ տանջանքէ որ թողու
 զձեմարիտն Աստուած և առ շատ
 առաւածն ցախոյն. և թէ որ 'ի քոյոց
 զորոգանացք ապրտամբէր 'ի քում
 մէ թագաւորութենէդ, և առ այլ
 որ ընթանայր, զինչ արդեօք առ
 նէիր պիտիւսոյն, հարկ է թէ 'ի
 տանջանս մասնէն զնա, և զոր հա
 կաւածն քեզ անուանէր թագաւոր
 թողեալ զքեզ: Տրայիմնոս առաջ.
 Այդ ճշմարիտ է: Իդնատիոս առաջ.
 Եւ արդ գու զի բանագասնա զիս
 զնչեւ շատահաւոյն. քանզի այգու
 օրիտակաւ և զքեզ պիտիւն ճշմարի
 տն Աստուած, և զիս առաւել և թէ
 անհայցեմ քեզ:

Տրայիմնոս առաջ: Պարզեցէք ըս
 մեռս գորտ և զուռս, և լի արարեք

հրով: Իգնատիոս ասաց. Ոչ հուր
այրելի և ոչ ժանիք գազանաց և
ոչ ցրումն ոսկերաց և ոչ յօշումն
անդամոց և ոչ բռնութիւն սատա-
նայի վարատեսցէ զիս 'ի սիրոյն
Քրիստոսի: Տրայիանոս ասաց. Պըր-
տու իւզով թրջեցէք, և լուցեալ ըզ-
կողս դորա խարշեցէք: Իգնատիոս
ասաց. Կարծեմ թէ մոլորեալ ես,
ով թագաւոր, և ոչ իմանաս եթէ Աս-
տուածն որ յիս կենդանի է, նա զօ-
րացուցանէ զիս. քանզի ես ոչ էի
ատակ համբերել տանջանաց քոց:
Տրայիանոս ասաց. Կարծեմ եթէ
երկաթի իցես և խստացեալ իբրև
զսալ. ապա եթէ ոչ՝ հաւանէիր
արդեօք մորմոքեալ 'ի տանջանացդ:
Իգնատիոս ասաց. Ոչ վասն զի չըզ-
շամ տանջանացդ՝ ժուժկալ լինիմ,
այլ յաղագս սիրոյն Քրիստոսի և
յուսոյ հանդերձեալ բարեացն թե-
թե համարիմ զցաւսս: Քանզի ոչ
հուր կիզիչ և ոչ ջուր ողողիչ շե-
ջուցանել կարէ զսէրն որ առ Աս-
տուած: Տրայիանոս ասաց. Բերէք
հուր և փայտ և լուցէք, և արա-

րեալ կայծակուն հրոյ տարածե-
ցէք, և կացուցէք՝ ի վերայ զԻգնա-
տիոս . զի գանեալ այնպէս հաւա-
նեալ զոհեացէ աստուածոցն : Իգնա-
տիոս ասաց . Հուր քո այրելի՝ ի գի-
տութիւն ձգէ զքե յաւիտենական
հրոյն , և ժամանակեայդ այդ յուշ
տանէ մի անկանիլ ի յաւիտենական
՝ ի հուրն : Տրայիանոս ասաց . Կար-
ծեմ եմէ կախարդ ես , և վասն այնո-
րիկ արհամարհես զտանջանադ . ա-
պա թէ ոչ՝ անսացեալ եք քո մեզ ,
այգչապի՝ ի մինջ չարչարեալ : Իգնա-
տիոս ասաց . Արք ի գիւաց փախչին
իրեւ ի Թշնամեաց Աստուծոյ և բզ-
կաւոս գարշելիս համարին , զիւրդ
իցեն կախարդք . ուստի ոչ մեք ,
այլ գուք որ զնոսա պաշտէք՝ անկ
էք այնպիսի իրաց , այլ մեզ օրէնս
եզեալ և զկախարդս ոչ Թողուլ կեն-
դանիս , և զԹողիւս և զհմայս ոչ
ապրեցուցանել , և զգիրս այրել և
զայնպիսեաց բժժադործացն իրեւ
զապականեալ և զպղծապիցս : Ապա
ուրեմն ոչ ես եմ կախարդ , այլ
դուք որ գիւաց երկիր պագանէք :

Տրայիանոս ասէ • Աստուածովքն ,
 զի վաստակեցայ 'ի քեզ , Իգնատիէ ,
 ոչ գիտեմ որպիսի տանջանօք վը-
 տանգեալ խոշտանգեցից զքեզ , զի
 տուաւել հաւանեացիս կամաց մերոյ :
 Իգնատիոս ասաց • Մի աշխատիր ,
 ով թագաւոր , այլ թէ կամիս 'ի հուր
 մատնեա , կամ սուսերաւ կտրեա ,
 կամ յանգունդս ընկեա , կամ դա-
 զանաց արկ • զի գիտացես եթէ
 ոչինչ յայսցանէ դժնդակ է ինձ
 առ սէրն Քրիստոսի : Տրայիանոս ա-
 սաց • Որ՞հմ յուսոյ սպասես , Իգ-
 նատիէ , մեռանել 'ի չարչարանադ
 որոյ ևս համբերես : Իգնատիոս ա-
 սաց • Որք զԱստուած ոչ գիտեն ,
 անգէտ են և բարեացն որ յԱստու-
 ծոյ պարգևին սրահեալ բարեպաշ-
 տիցն • վասն որոյ համարին եթէ
 աստ է գոյաւորութիւն իբրև զանբան
 անասնոց • և ոչ ինչ լուազոյն յետ
 աստի վախճանելոյ համարին • այլ
 մէք որ գիտեմք զբարեպաշտութիւն ,
 հաւատամք քաջալերութեամբ և
 գիտեմք զի յետ վախճանելոյն մերոյ
 Ֆրեսանգամ յարուցեալք զյաւերժ

կենան ընդունելոց եմք 'ի Վրխ-
տոս Յիսուս 'ի անբարե, անպակաս
և անյարժարգ. յորմէ վախաւցեալ են
ցաւք և արամբութիւնք և զհեռա-
թիւնք :

Յրայիսեոս ասաց. Եւ ըսեա-
նեմ զպաշտօնք մեր, և քառացանեմ
զքառասնաւ, և շինալ հազարաւի
հարանցնաց հրամանաց : Իսկա
սինա ասաց. Եւ մի կարէ ըսեա-
նել զլինարանն Աստուծոց. քանզի
և թէ մեանարկիցե ոչ, ոչ թէ կարէ
մինարել, բայց մայն անթեւանա-
մարա լինի : ոչլ քրիստոնէութիւն
ոչ մայն զի չլուծանի 'ի մարգկանէ,
ոչլ որքան օրին և յաշնաւն և 'ի
մեծութի գոյ զսրութեամբն Վրխ-
տոսի, և նոյնպիսի մեծութեամբ և
արքածութեամբ և պարկեշտա-
թեամբ ըստարեալ Ենտարայ-
թիւք յառաջ ևս նկեացէ. քանզի լը-
ցաւ երկիր ամենայն գիտութեամբ
Յեսուն և ժամութեանն ամին իբրեւ
զըստ բարեմբ որ ծածկն զծառ-
այլ կաւ ոչ բարեք անեն, ոչ թա-
կար, հեղեղաւանս կոչեմ զքրիս-

տոնէութիւնս, վասն զի յոյժ հեր-
ձուած 'ի քրիստոնէութենէ հեռի է.
քանզի քրիստոնէութիւն է գիտու-
թիւն ճշմարտին Աստուծոյ, և միած-
նի նորա, և անճառ ըստ մարմնոյ
տնօրէնութեան նորա, և խորհրդոց
և կրօնից բարեաց ուղղութիւն, որք
նուիրեալ են անշուշտ և գեղեցիկ
պաշտամանն մերոյ. զո՞րք 'ի մէնջ
գիտացեր խռովասէր (2) և պատե-
րազմակամ և ոչ հնազանդեալ իշխա-
նութեանց և պետութեանց. յորմէ
անվտանգ հնազանդութիւն, և միա-
բանեալ խաղաղութեամբ և սիրով.
քանզի հաստուցանեմք իւրաքանչիւր
զպարտս, որում զհարկ զհարկն,
որում զերկիւղ զերկիւղն, որում
զմաքս զմաքսն, որում զպատիւ զպա-
տիւն: Եւ փութամբ չպարտել ինչ
ուամբ, այլ զմիմեանս սիրել, վասն
զի ուսեալ եմք 'ի Տեառնէ մերմէ մի
զմերձաւորսն միայն սիրել, այլ և ըզ-
թշնամիսն, և բարի առնել ատելեաց,
և աղօթս առնել 'ի վերայ բռնադա-
տողացն զմեզ և հալածչաց. զինչ
ընդդիմակաց եղև կարգիս մեր, աղէ

աստ յորմէ քեանք անհատ զգրեալսն
 ունեանք յարողութիւն մեծն զմեր ժողով
 և զեւ, զիսմ իմեզմ իմեզ զմեզմ իմեզ
 հոգեւորականաց իշխանութիւնն՝ մեզ իմեզ
 զստե իշխանութիւնն իմեզ իշխանութիւն
 իմեզ փոխական. և Աստուծոյ Կայսր
 նախնինքն քո, առ որով փրկելն մեր
 ծնաւ ի կուսին և եղև մարդ, որ
 էջն Աստուծոյ լսանք, և վասն մեր
 մարմնացաւ, ոչ յիսուն և եօթն տարե
 և ամիսս եօթն կողաւ զիշխանութիւն
 հոգեւորականաց, որպէս և սչ ալ ոք
 որ յառաջ քան զմայն էին. ոչ ա
 մենայն ազգք հնազանդեցան նմա
 եւ որ յառաջագոյն անխառնաւ
 իմեզն եր արդար և աստ լուծիւն
 առ միմեանք, լուծաւ ի փրկելն մեր
 լոյ զաշտանէ: Երկնիցն արան յառաջ
 Այս, այդ սպարէս և որպէս անար
 ցերդ, իմեզսն. այլ զայն յարա
 ցեալ եմք, զի զպաշտօն աստուծոյ
 ծոցն խաղաղեալ: Իմեզսն անարց
 Ազ երանելի և փառաբարձ իմեզսն
 որպէս զստե իմեզն. հեթանոսաց
 հնազանդեալ ընդ հոգեւորականաց իշ
 խանութեամբ, զոր աստուածն է

բանն գաւազանն երկաթի կոշէ ,
 նոյնպէս զբռնութիւնն շար և մաշէ :
 Կան գիւացն հաղածեալ 'ի մարգկա-
 նէ , և զմողորութիւնն կուտալաշատ-
 թեան խաւփանեալ , զմին և զմիայն
 Առտուած պաշտել որ է 'ի վերայ ա-
 մենեցուն՝ ուսոյց և ոչ միայն զայդ ,
 այլ և 'ի գտնն ծառայութենէ արժան-
 արբու անողորմ հոգւոցն բուժեալ :
 վասն զի միշտ մահուամբ որդւոցն
 ձերոց յօրացան գեղ : Ալէ ասացիք ,
 ոչ ազգային պատերազմաւ շաղա-
 խելին զձեզ . ոչ ամենթալիս լինել
 զձեզ հարկէին , մերկա մեծանել 'ի
 տեսարանն , և զխանդոս այնպէս մեր-
 կացուցանել , իբրեւ 'ի գերութեան
 ցոյցս չբնեցուցանել պատրաստէին .
 ոչ արեամբ շաղախէին զերկիր , և
 զամենեցուն ոգիս հանապազ պղզ-
 ծութեամբք պղատրէին : Ալէ հար-
 ցէք զգիւթացիմն եթէ ոչ Արտե-
 մնայ կոյս զննուին . թերեւ գուք ար-
 դեգք յուրաստ կայցիք ամաչեցեալք
 վասն կուսին զոր զննուիք Կրօնեայ ,
 այլ և այժմ ևս պարծին եղենացիք
 'ի վերայ այնպիսի պղծութեանց և

Դարգազոհութեանց : Տրայիանոս ա-
 սաց . Աստուածովքն , զի զարմա-
 նամ ընդ քո շատուամնութիւնդ ,
 թէպէտ և զկրօնոդ ոչ գովեմ : Իգ-
 նատիոս ասաց . Եւ յիմ իմեք ըստ-
 գտեր զպաշտօնս մեր : Տրայիանոս ա-
 սաց . Ձի տեառն արեգական երկիր
 ոչ պագանէք , և ոչ երկնից և ոչ ա-
 մենաբոյժ (3) լուսնի : Իգնատիոս
 ասաց . Եւ ո՞րք կամեսցի կամօք եր-
 կիր պագանել արեգական , որ 'ի
 կերպարանի է և ընդ տկարութեամբ
 անկեալ , որ 'ի բաց դնէ զձերմու-
 թիւն , և միւսանգամ 'ի ձեռն հրոյ
 անդէն առնու զեղեալն , որ ընդ
 նուազութեամբ անկանի , որ ոչ եր-
 բէք կարէ զիւր կարգաւն անցանել
 առանց այնորիկ որ կարգեաց զըն-
 թացսն կատարել : Եւ երկնից զիմօրդ
 պագանիցէ երկիր , որ ամպով ծած-
 կի , զոր իբրև զփեղկս պրկեաց արա-
 րիչն , և իբրև զկամար կանգնեաց ,
 և իբրև զքուեայ հաստատեաց , և
 կամ լուսնի որ աճէ և մաշի և ընդ
 կարեօք է , զիմօրդ պարտ է երկիր
 պագանել : Այլ ասիցեա՝ եթէ վասն

զից ցոյան պայծառ ունին, այնքա-
զարաւ պարտ է երկիր պարտանել
նոցա. այլ չէ նշանակեալ այս բան,
քանզի ծաղիկ յերկիր առանձնաբո-
կան է ոչ յերկրապարտմիւն առ-
նուշ. 'ի ջեռուցանել և 'ի հասուցա-
նել զպտուղս փարգեցան, 'ի պայ-
ծառացուցանել զտիւ, և լուսառ-
բել զցիւնը. այլ և աստեղք երկնից
'ի նշանա փարգեցան և 'ի ժամանակս
և 'ի շրջանակս և 'ի միմեմարտմիւն.
նաւորգաց որ 'ի ծովու, և ոչ դո-
յախոցանէ երկրապարտմիւնն արծա-
նի մն, ոչ իւր զոր Պիտիգանն փո-
ջէք, ոչ հուր զոր Հեփեսաոսն ա-
նուանէք, ոչ օգ' զոր հերաւ ասացէք,
ոչ երկիր' զոր Գեւմարէ անուանե-
ցէք, ոչ պտուղք քանզի այս ամե-
նայն 'ի դարման մեզ փարգեցան,
ասկայն ապականացուք են և ան-
շունչք: Յրայիւննոս ասաց. Ո՛չ աւա-
նիկ ասացի զառաքինն, նիմէ գու ես
որ հրապուրեցիք զամենայն արեւ-
լեայաւ զպաշտել զաստուածան: Իդ-
նաւիոս ասաց. Եւ ցտաչիս, ով թա-
գաւոր, զի խրատ տամք ոչ երկիր

պատգամներ և ոչ պաշտեղ զնո-
սա, այլ զճշմարիտն Աստուած զկեն-
դանի, զարարիչն երկնի և երկրի, և
զմիանին որդի նորա զՅիսուս Քրիս-
տոս և զՀոգին սուրբ, քանզի այս
է ճշմարիտ գիտութիւն միայն և
ուսումն ստոյգ. խոստովանի և յո-
րանայ և յզրանայ այսպիսի կրօ-
նիւք մեր վարդապետութիւնս: Այլ
հեթանոսայ բազում անաստուած
բազմաստուածութիւն՝ գիւրացայթ
է (4) և տնվկայ, յածեալ յամե-
նայն կողմանց, և յաշնչի վերայ են
հաստատ կացեալ, քանզի խրատ
առանց յանդիմանութեան մղար
չիլի: Զի՞ արդեօք չիցէ ստութիւն,
զի միանգամ ասէք երկատասան աս-
տուածք, և միւսանգամ բազմադոցնս
քան զնոյն ասէք: Տրայիանոս ասաց.
Ոչ ես յանձն անումք քեզ և ոչ
համբերեմք ամբարհաւածութեանդ
քո, զի յոյժ ձաղկես զմեզ ճարտա-
րարանութիւք քո կամեցեալ յազ-
թել մեզ: Արգ. այսուհետեւ զոհեմ,
չատ է քեզ ճարտարախօսութիւնդ
որ վասն մեր, ապա թէ ոչ՝ միւսան.

դամ տանջեացիս, յետոյ դաշանաց
ևս մատուցից: Իդնապիոս ասաց.
Մինչև յե՞րբ արտանագ և ոչ կատա-
րես, ես քրիստոնեայ եմ և գիւաց
չարաց ոչ զոհեմ, այլ երկրպա-
սեմ միայնոյ շքմարտին Աստուծոյ
հօր տեսան մերոյ, Յիսուսի Վրիս-
տոսի, որ շնորհեաց ինձ զոյս գի-
տութեան իւրոյ, որ երաց զաշո-
իմ ի նկատուան պանշեղեաց իւրոյ.
զնա միայն պաշտեմ և պատուեմ.
Քան զի նա է Աստուած և տէր և
Թագաւոր և միայն հզոր:

Յրայիանոս ասաց. Հրեզէն պատ-
գարաբոյժ մնալեմ զքեզ, եթէ ոչ զքե-
զանայցես: Իդնապիոս ասաց. Բար-
ւոք է, ով Թագաւոր, զըջումն որ
վասն չարեաց է, այլ վասն բարեաց
լնդ զպանապանաւ է, քանցի ի լա-
ւարոյնն ընթանալ պատուիրեալ
եմք, և ոչ եթէ վատթարագոյնան.
բարեպաշտութեան ամենեկն զու-
գահան յերկրի ընդ: Յրայիանոս աս-
աի. Քեզեցեցի զքեզ գորա երկաթի
եղնաբանիք, և ասացիք զմա, հաւա-
նեաց ինքնապաշտութեան, և զո-

հետ աստուածոցն , ըստ հրամանի
սինկղեախին : Իգնատիոս ասաց .
Ես 'ի հրամանին Աստուծոյ երկնչիմ ,
որ ասացն եթէ ոչ եղիցին աստուածք
բայց յինէն , և որ զոհեացէ այլոց
աստուածոց սատակեսցի : Սինկղի-
ատսի և Թագաւորի ոչ լսեմ , և ոչ
հաւանիմ եթէ անօրինեւ ինձ հրա-
մայեն . վասն զի օրէնքն մեր ասեն
եթէ ոչ առցես ակն հօրի , և ոչ ե-
ղիցես ընդ բազումս 'ի չարիս : Տրայ-
իանոս ասաց . Քացախ հանդերձ
ազիւ արկէք 'ի վերայ վիրաց դորա :
Իգնատիոս ասաց . Ամենայն որ վասն
Քրիստոսի խոստովանութեանն լի-
նի յիս՝ գիտեմ եթէ վարձուց առիթ
լինի ինձ , վասն զի չարժեն չարչա-
րանք այժմեան ժամանակիս զհան-
դերձեալ փառան որ յայտնեւոց են
'ի մեզ : Տրայիանոս ասաց . Խնայեա
'ի քեզ այր դու և հրամանաց մերոց
հաւանեա , ապա թէ ոչ դառնադոյն
և ու տանջանօք տանջեցից զքեզ : Իգ-
նատիոս ասաց . Եւ ո՞վ մեկնեացէ զմեզ
'ի սիրոյն Քրիստոսի , նեղութիւն
կամ անձկութիւն կամ հաշտութիւն

կամ սով կամ սուր, վիշտք կամ մերկութի: Հաւատամ թէ ոչ կեանք և ոչ մահ մեկնել զիս 'ի բարեպաշտութենէն կարիցէ, զվստահ եղեալս 'ի զօրութիւն Տեառն իմոյ: Տրայիա նոս ասաց. Կարծեա եթէ յաղթես ինձ ժուժկալութեամբդ. քո: Իգնատիոս ասաց. Ոչ կարծեմ, այլ հաւատամ եթէ յաղթեցի և յաղթեմ, զի գիտասցես եթէ քանի ինչ է 'ի մէջ բարեպաշտութեն և ամբարըշտութեան: Տրայիանոս ասաց. Առէք զգա, և շղթայս զդովաւ արկեալ և զոտան 'ի կոճեղ պնդեալ և զգուշութեամբ պահեցէք 'ի ներքնումն բանտին, և մի ոք իշխեսցէ տեսանել զգա ամենեկին, և զերիս տիւս և զերիս գիշերս մի հաց կերիցէ և մի ջուր արբցէ, զի յեա երկց աւուրց ասցէ զվրէժն օրում արժանի է: Սինկլիտոսն ասաց. Եւ մէք միաբանիմք այդմ բանի. վասն զի զմեզ զամենեւեան թշնամանեաց հանդերձ թագաւորան, և ոչ հաւանեցաւ հրամանաց մերոց, այլ և վիճեցաւ զանձն իւր անուանեալ քրիստոնեայ: Իգնատ

տխոս առաջ. Օրհնեալ է Աստուած
և հայր տեսան մերոյ Յիսուսի Քրիս-
տոսի, որ բազում գթութեամբ իւ-
րով արժանի արար զիս հաղորդա-
կից լինել չարչարանացի Քրիստոսի
և վկայ հաւատարիմ շէմարիտ ա-
ստուածութեան փւրոյ :

Եւ յաւուրն երրորդի փռչեցեալ
Տրայիանոսի զօրնեղիտոսն զի առցէ
նմա զվնիսն մահարնր, քանզի փու-
թայր 'ի հայս և 'ի Պարթեա : Եւ իւ-
րեւ ածառ սուրն զառաջեաւ, ասե-
ցեա Տրայիանոս. Ես զարժանամ ընդ
քո եթէ զխորդ կեանս յետ այդչափ
տանջանացդ և ստիպդ. այլ գոնեա
այժմ հաւանեաց ինձ, զի թերեւ
յառաջիկայդ տանջանացդ ապրեա-
ցիս, և մեր սիրելի լինիցիս յայտմ հե-
տե : Ի գնատխոս առաջ. Թուի ինձ և
թէ զկերպարանս մարդոյ առնիս և
զբարս ազուեսու, որ քննի ձեռքն
և նննքէ մտքն, և գու մարդանեք
բանս իմն ստեղծարաննս 'ի լանդիս
իմ, և 'ի ներքոյ խորհիս առողջ և աչ-
իմչ. արդ լուր յայտնեալէս. և թէ
մահու այսուհետեւ փոյթ չառնեմ,

և ոչ զգնեացս զայսցանէ հոգամ-
 Յիսուսի Քրիստոսի ցանկամ, որով
 սիրոյ եւ գիտմանէ եղից : Տրայիա-
 նոս ասաց . Ձխաչեալն առ պոնտա-
 ցւոյ Պփղատափւ ասեա : Իգնատիոս
 ասաց . Ձայն ասեմ որ խաչեաց
 զմեզս և զգտող նորա , և զսմանայն
 շարունակ գիւաց գատապարտեաց
 և հնազանդեաց 'ի ներքոյ ռաից պլ-
 նոցիկ , որք զՔրիստոս ունին բնա-
 կեալ 'ի սիրոս իւրեանց : Տրայ-
 իանոս ասաց . Արգ և գու զՔրիս-
 տոս ընդ քնի շրջեցուցանեա : Իգ-
 նատիոս ասաց . Այո , քանզի գը-
 րեալ է թէ բնակեցայց 'ի նոսա և
 գնացից 'ի նոսա :

Յայնժամ բարկացեալ Տրայիա-
 նոս , զձիւ եւ և ասէ . Ձիգնատիոս՝
 որ ասաց յիւրեան ունել զխաչեալն ,
 հրամայեմք կապել , և այնպէս 'ի
 ձեռն զնուորաց տանել 'ի մեծ քա-
 ղաքն հռոմ , զի անդ առաջի բազ-
 մութեանն 'ի անոխ և 'ի զքօսանս
 նոցա կերակուր լիցի 'ի գազանաց :
 Եւ լուեալ զձիւն զայն սքառչն , մե-
 ծաւ խնդութի ազազակեալ ասեր .

Գահանայնք զքին Տէր Աթուռ, զի
 հրատարեալ պիտի լի արժանի արա,
 ընդ զիս պատուոյ տառքելոյն Պաւ-
 զտի, նոյնպիսի երկաթի կապանք
 կապել և ինձ: Եւ զայս ասացեալ
 հանգերձ մեծաւ ուրախութեամբ
 արկանէր զիւրեաւ զգլխոյն, և
 նախ յաղթն կացեալ յեկեղեցոյն
 և զնա հանգերձ արտասուք յանձն
 արարեալ Տեառն: Իբրեւ զիս նշա-
 նաւոր գեղեցիկ հօտի առաջնորդ 'ի
 գաղանարարոյ և 'ի դժնգակ զինու-
 լոց իբրեւ 'ի գայլոց յափշտակեալ
 լինէր, զի ամցի 'ի մեծն հռոմ գեղ
 գաղանաց լինել: Մեծաւ յօժարու-
 թեամբ այնուհետեւ և ուրախու-
 թեամբ և ցանկութեամբ որ 'ի չոր-
 չարանս՝ իջեալ յԱնտիոքէ 'ի Սեբե-
 կիս, անտի նաւեր. և հասեալ 'ի
 զմիւսնացւոց քաղաքն հանգերձ բա-
 զում տառապանք իջանէր 'ի նաւին
 և մեծաւ ուրախութեամբ փութայր
 առ սուրբն Պաւղիկարազոս եպիսկո-
 պոսն զմիւսնացւոց քաղաքին տեսա-
 նել զնա, բանգի եղեալ էին յառա-
 ջագոյն աշակերտք սրբոյ առաքելոյն

Յոհաննա . առ որ մեռաւ և հազար
 գետը նմա հարեալ շնորհացն , և ազար
 ձեցեալ 'ի հապանան , ազաչէր զնա
 ճգնակից ընեւ 'ի հապանա նմա ա-
 ղովեալ , զի կատարեացին կամբ նա,
 ըստ , առաւել ևս միտքան զամենայն
 եկեղեցիան . ազաչէր զնոյն առնել :
 Ընդունելին զնա այնուհետե եկեղե-
 ցիքն աստուծոց 'ի ձեռն եպիսկո-
 պոսոց և երկցանց և սարկաւազաց ,
 և փութացին ամենեկրեան տեսանել
 զնա , զի Թերևս առցեն 'ի նմանե
 շնորհա ինչ հարեալ , և ազաչէր զա-
 մենեան , առաւել ևս զաւարտ
 Պապիկարպոս զաւամակիցն իւր ա-
 մենեքումք հանգերձ աղօթս առ-
 նել , զի վաղվազակի 'ի ձեռն գաղա-
 նաց աներեւոյթ յաշխարհէս եղեալ
 երևացի առաջի երեսացն Քրիստո-
 սի . և զայս այսպէս ասէր , վկայու-
 թիւն գնելով ամենեցուն այնչափ
 'ի նա զսերն Քրիստոսի օւնեւ՝ մին-
 չև զերկնաւորացն բաւն հարկանել
 'ի ձեռն բարեզր խոստովանութեն և
 աղօթիցն այնոցիկ , որք փութացին
 վասն նորա ճգնութեանն : Տայր և

վարձս եկեղեցեացն որք ընդ առաջ
 գային նմա 'ի ձեռն առաջնորդաց ,
 Թզթովք շնորհակալութիւն , յորս
 գրէր հոգեորութեանս թեամբք և ա-
 ղօթից վարդապետութիւն 'ի ձեռն
 շնորհացն որ բղետին 'ի նմանէ : Եւ
 իբրեւ տեսանէր եթէ ամենեքեան
 մեծաւ սիրով փարէին զնովաւ , եր-
 կընչէր եթէ բազում գութք սիրոյ
 որ 'ի նոցանէ զփոյթ նորա որ 'ի
 Քրիստոս և զյաժարութիւնն լուծա-
 նիցեն , վասն զի գուռն բարի բա-
 ցեալ էր նորա , և զյաժարութիւնն
 մարտիրոսութեան : Գրէր այնուհե-
 տե ազաչելով զամենեանն , զի մի
 նորա բարի առաջարկութեան խա-
 փանիչ ոք լինիցի :

Թէ 'հոգեւ առ եկեղեցին հաւմայեցող
 փրեաց սաւրբն՝ խրճեցաք 'ի ներքոյ :

Խզնաախոս՝ որ և աստուածային
 աստուածազգեստ մեծութիւն հօր
 բարձրելոյ , հօր Յիսուսի Քրիստոսի
 ժառնի որդւոյն իւրոյ , եկեղեցւոյ
 լուսաւորելոյ և սրբեցելոյ կամօք այ :

նորից որ զամենայն կամեցաւ որ քննէ
 ըստ հաւատացն և սիրոյ Յիսուսի
 Քրիստոսի Աստուծոյն մերոյ, որ
 նստի 'ի անդառն վայրից հառվնցե-
 ցաւ, արժանի Աստուծոյ, արժանի
 վայելչութեան, արժանի երանա-
 թեան, արժանի գովութեան, ար-
 ժանի գիտելոյ, արժանի արտա-
 թեան և առաջնորդ սիրոյ, Քրիս-
 տոսորէն հայրանուն, որում և ող-
 լոյն ասեմ յանուն Յիսուսի Քրիս-
 տոսի որդւոյ հօր, և մնացելոյ մար-
 մնով և հոգւով յամենայն պատաս-
 րանս նորա, լցեալ շնորհքն Աս-
 տուծոյ աննրկեանութեամբ և պար-
 զելոյ յամենայն օտար գոանակէ Յի-
 սուսի Քրիստոսի Աստուծով մե-
 րով անարատութեամբ, յոյժ ուրախ
 լինել. վասն զի ազնիւ արարեալ
 առ Արժուած՝ հասի խնդրուածոցն
 առ 'ի անպակել զձեր արժանատիս
 երկագ. որչափ խնդրեցի՝ առասել
 ևս ասի. քանզի կապեալ 'ի Քրիս-
 տոս Յիսուս, յաւամ' ողջոյն առջ-
 ձեղ, եթէ կամէ եւ արժանի լինել
 վախճանի հասանել ինձ, քանզի

սկիզբն աջգրտի էլ յայն, եկե զիս-
 քանին եւ գիտեցայց. զի զմեռանն
 իմ առանց խախտանայց ապից։ Այլ
 երկնքիմ՝ ի սիրտդ ձեռնե եկմի զիս.
 սեպե ինչ ինձ. զի գիտին է զդոս
 կամքս սանկ. այլ ինձ գիտարին է
 միտանգրամ՝ Աստուծոյ հանգիսեւ,
 եկե այժմ ինչպեցեք գուք յիս. ե
 չեղմիմ զմեզ մարգարանոյ լինեւ,
 այլ մանաւանդ աստուածահանոյս
 որպեւ եւ եքք իսկ. քանզի ոչ եւ
 ժամանակ ինչ երբեք դռանեցեւ իմ
 այսպիսի պարզիս Աստուծոյ. ե ոչ
 դուք ըստպէս, գործոյ պատահեւ
 եկե լուիցեք. քանզի եկմե լուիցեք
 յինն, եւ բան եմ, ապա եկե ջան
 կայք մարմնոյս իմի՝ գործեալ եղեց
 սակ ձայն. արդ մի առաւել շնորհի
 ցեք ինձ քան զայս, զի եղեց սարմբ
 մինչդեռ սկզբին պատրաստ էայ, զի
 սիրով բախտեալ ձերեքեցեք Հոր
 ե ասացեք ՚ի ձեռն Յիսուսի Քրիս-
 տոսի, եկե զեպիսկոպոսի Աստուծոյ
 արժանի պարս Աստուած գրանեւ
 յարեմաւս յարեկեց. կոչեցեալ
 բարազ է ինձ մտանեւ յաշխարհեւ

առ Աստուած, զի 'ի նա ծագեցից. ոչ երբէք նախանձեցարուք ընդ ումեք, և ոչ զայլ ուսուցէք: Եւ արդեւ կամիմ զայն հաստատել, զոր ձեր ուսեալն է, և այլոց պատուիրէք, միայն ոյժ խնդրեցէք ինձ ներքոյ և արտաքոյ, զի մի ասացից միայն, այլ և կատարեցից, և ոչ անուանեցայց միայն քրիստոնեայ, այլ և գտայց. զի եթէ գտայց, և անուանել կամիմ և կատարել, և յայնժամ հաւատացեալ կարեմ լինել, յորժամ աշխարհի ոչ երևիմ. ոչ ինչ երևել բարւոք է, քան զի տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ որ 'ի հօրէն է, մանաւանդ երևի. ոչ հրապուրանաց գործ, այլ մեծութիւն քրիստոնէութեան յորժամ ատեսցի յաշխարհէ: Ես գրեմ ամենայն եկեղեցեաց և պատուիրեմ ամենեցուն եթէ յօժարութեմ մեռանիմ վասն Աստուծոյ, միայն եթէ դուք ոչ արգելուցուք. ազաչեմ զձեզ մի ընդ վայրահար (Յ) խնամ ցուցանել յիս, թոյլ տուք ինձ գաղանակուր լինել, որով է պատահել ինձ Աստուծոյ, ցորեան եմ եւ Աստուծոյ և ժանեօք

գազանաց ազատեալ լինիմ, զի հաց
սուրբ գտայց Աստուծոյ : Ողորդեցէք
ղեազանսն, զի գերեզման ինձ լինի-
ցին, և մի ինչ թողցին 'ի մարմնոյ
իմոյ, զի մի ննջեցեալ իմ ծանր ու-
մեք երևեցայց : Յայնժամ եղէց ար-
դար և աշակերտ Յիսուսի Քրիստո-
սի, յորժամ զմարմին իմ աշխարհ
ոչ տեսցէ : Աղաչեցէք զՅէր վասն
իմ, զի 'ի մեան գործոյս պատրիկ
պատարագ գտայց Աստուծոյ . ոչ
եթէ իբրև զՊետրոս և զՊաւլոս
հրաման տամ ձեզ, քանզի նոքա ա-
ռապեալք և ես գատապարտ . նոքա
ազատք, և ես մինչև ցայժմ ծառայ-
այլ եթէ մեռայց, ազատ Յիսուսի
Քրիստոսի, զի յարեայց 'ի մեռելոց,
բայց նմա ազատացեալ : Այնժմ ու-
սանիմ կապանեղս անապ իմեք, յԱ-
ստրուոց մինչև 'ի Հռոմ ընդ գազանս
մարանչիմ յերկրի և 'ի ծովու, ըզ-
ցայր և զցերեկ կապեալ ընդ տասն
ընձու, որ է գառ զինուորաց, արջ
և երախտիս յիննն գտեալ ճարագոյն
ևս լինին, 'ի նոցա անխառնութեանն
ևս առուել ևս ուսանիմ, այլ ոչ եթէ

պատու արգարանում եւս , գիտանալ
 դադանացն՝ որ պատրաստեալ են
 ինձ , զոր և ազնիւ ասնեմ զի արագ
 դողին , և ազնիւսեմ զի վազվազովի
 կերկրեն զիս, զչե երկուցեալ յամանց՝
 ոչ մերձեանն ի նոսա , այլ եւ բռնա-
 դատեցից թէ և նոքա ոչ կամեսցին :
 Թագաւթիւն արարէք ինձ , եւ գի-
 տեմ զօգուտն իմ , այժմ սկսանիմ
 լինել աշակերտ , և կրթիմ շքանկալ
 իմիք , և մի երանել երեւիացա և
 կամ աներեւութից , զի Յիսուսի
 Քրիստոսի հանգիսեցաց , հաւր և
 խաչ , ժողով դադանաց , կտրումն ,
 բաժանումն , ջրումն սակերաց , հա-
 տումն անգամաց , ազումն սակերաց
 և ամենայն մարմնաց , և ամենայն
 չարչարանք եկեացեն ի վերայ իմ ,
 մայն զի Քրիստոսի դիպեցաց . ոչ
 ինչ օգտեցեն զիս ծագք աշխար-
 հի , և ոչ Թագաւորութիւն յափ-
 տենիս այսորիկ . լուս է ինձ մեռա-
 նել ի Քրիստոս Յիսուս , քան ախ-
 րել ծագաց երկրի , զնա խնդրեմ որ
 վասն մեր մեռաւն , զնա կամիմ որ
 վասն մեր յարեաւ : Ծնունդն մեր հա-

տեալ կայ 'ի վերայ . Բողոքութիւն ա-
 րարեք ինձ , եղբայրք : մի խափանե՛ք
 զիս 'ի կէլոյ , կամեցարուք ընդ մե-
 ռանելն իմ . Աստուծոյ կամեցեալ
 եմ լինել , աշխարհի մի զիս շնորհե՛ք ,
 և մի տարերոք իւիք խարիք : Թոյլ
 տուք ինձ զսուրբ լոյսն աանու ,
 այժմ մարդ եմ , այլ անգր երթեալ
 հրեշտակ եղեց . հրամայեցէք ինձ
 նմանող լինել չարչարանաց Աստու-
 ծոյ իմոյ . եթէ ոք կամեսցի զնա յին-
 քեան ունել , խմայցի զոր ասեմա ,
 և չարչարակից լիցի , զխաղեալ
 զմեա իմ . իշխան աշխարհիս այսո-
 րիկ յափշտակել կամի զիս , և զխոր-
 հուրդս իմ որ առ Աստուած՝ ապա-
 կանել ջանայ , արդ մի ոք 'ի ձկնը
 օգնեացէ նմա , այլ մանաւանդ յիմ՝
 կողմ ընրուք , այսինքն յԱստուծոյ .
 մի զՅիսուս Քրիստոս 'ի բերան ու-
 նիք , և ցանկայք աշխարհի . նա-
 խանձ 'ի ձեզ մի բնակեացէ . և եթէ
 ես զձեզ ազաշեմ , մի հաւատացք
 ինձ , այլ մանաւանդ հաւանիլ , ո-
 րով գրեմա առ ձեզ , այլ կենդանի
 գրեմա առ ձեզ և ցանկամ մեռանել :

Իմ ցանկութիւն 'ի Հօրէ եւ և չեք
 յիս հօւր սիրելոյ, Զուր կենդանի և
 խօսուին է յիս, և 'ի ներքոյ իմ ազա-
 րակէ և ասէ, եթէ եկ առ Հայր • ոչ
 ցանկամ ապականտցու կենաց, հա-
 ցին Աստուծոյ տենչամ, որ է մար-
 մինն Յիսուսի Քրիստոսի հղելոյ 'ի
 զաւակէ Դաւթի • և ըմպելոյ արեան
 նորա բաղձամ, որ է սէր անապա-
 կան : Ոչ ևս կամիմ ըստ մարգկան
 կեալ, և այդ եղիցի եթէ գուք կա-
 միք • արդ կամեցարուք, զի և գուք
 օգնութիւն գտանիցէք • զոր 'ի ձե-
 ողն սակաւ նշանագրացս խնդրեմ 'ի
 ձէնջ, շնորհեցէք ինձ • յայտնեացէ
 զայս ձեզ Յիսուս Քրիստոս եթէ
 ճշմարիտ ասեմ, անշուշտ բերանն,
 որով Հայր խօսի • խնդրեցէք վասն
 իմ, զի դիպեցայց : Ըստ մարմնոյ ոչ
 գրեցի ձեզ, այլ ըստ հոգւոյ և ըստ
 կամացն Աստուծոյ • եթէ չարչարե-
 ցայց, յայտ է եթէ կամեցարուք •
 ապա եթէ խոտան գտանիցիմ, յայտ
 է եթէ ատեցէք զիս : Յիշեցէք յա-
 զօթս ձեր զեկեղեցին Ասորւոց, որ
 փոխանակ իմ պսուհեռն Աստու-

ծով հովուի . միայն Յիսուս Քրիստոս պոյ արասցէ նմա և սէր ձեր . այլ ետ ամաչեմ կոչել զիս զորք 'ի նոցանէ , զի չեմ արժանի , վասն զի կրօնք եմ նոցա և արուպ , այլ յուսամ ողորմութիւն գտանել եմէ Սատուծոյ դիպեցայց : Ողջոյն տայ ձեզ հոգի իմ , և սէր ամենայն եկեղեցեաց , որք ընկալան զմեզ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի , ոչ իբրև զուղեօր . քանզի որ չէր ինձ անկ ըստ մարմնաւոր ճանապարհի՝ ըստ քաղաքի քաղաքի յառաջէին : Գրեմ զայո ձեզ 'ի Զմիռնէ 'ի ձեռն եփեսոսացւոց որք և արժանի են մեծի երանութեան : Է ընդ իս Եւկրոփոս ցանկալի ամուսն , հանգերձ աչոյքն որք եկին ընդ իս յԱտրուոց մինչև 'ի Հռոմ'ի փառս Աստուծոյ . հաւատամ եմէ զիտէք գուպ , որոց և ազգ արարէք զմօտաւորութիւնս իմ . քանզի ամենեքեան արժանի էին Աստուծոյ և ձեզ , զորս և արժան է ձեզ ըստ ամենայնի հանգուցանել : Գրեցի ձեզ զայդ յառաջ քան զինն կաղանգացն Ահեկանի ամուսն : Ողջ

լերուք մինչև 'ի վախճան 'ի համբ-
րութիւն Յիսուսի Քրիստոսի . Ա-
մէն :

Պնդակազմեալ այնու օրինակա-
որպէս և կամեր զեղբարան որ 'ի
Հռոմ 'ի ձեռն թղթոյն , թէպէտ և ոչ
կամէին , մտանէր այնուհետև 'ի նաւ
'ի Չմիռնէ և յառաջակայ ուղին խա-
ղար , մանաւանդ զի շտապէին նա
զինուորքն զքրիստոսապաշտոն ժա-
մանել խաղուն 'ի մեծ քաղաքն Հռոմ ,
զի վայրենի գաղանայն կերակուր
եղեալ տրդարութեան պատկացն 'ի
ձեռն պապիսի ճգնութեանցն ար-
ժանատցի : Եւ հասեալ 'ի Տրովզա ,
և իջեալ 'ի Նոր քաղաք , և անտի 'ի
փիլիպեցւոց քաղաքն և ընդ ամենայն
մակեդոնացւոց քաղաքան անցանէր
հետեակ ընդ ցամաք , մինչև անցա-
նել նորա և 'ի հասանել նմա յԵպի-
դոմնոս քաղաք առ ծովեղերօքն , և
անդ դառեալ նաւ մի , նաւեր ընդ Ա-
դրիական համառարածն , հասանէր
'ի Տիւրականն , անցանէր և ընդ
կղզիս բազումս . և իբրև երևեր Պա-

տխուղոս , նա կամէր ելանել և ընդ շաւիղան գնալ Պաւղոսի , այլ անկեալ զնոքօք բռնութիւն ուժգին հողմոյ , ոչ տայր թոյլ նաւին յառաջիկայն խաղալ . այլ անդրէն ընդ կրուկն բերէր : Եւ նորա երանեալ զսէր եղբարցն որ 'ի տեղիսն յայնոսիկ էին , այնպէս անցանէր առ նոքօք : Եւ ապա գիպեալ զօրն ողջոյն և զքիշերն ամենայն աջողակ հողմոյ , զառաջի եղեալ ճանապարհն վճարէին մեզ ակամայ . վասն զի մորմոքեալք էաք զանջատումն սրբոյն 'ի մէնջ , այլ նորա աղօթքն յանդ ելանէին , վասն զի փութայր վազվազակի հրաժարել յաշխարհէս , զի ժամանեցէ առ տէրն զոր սիրէրն : Եւ հասեալ այնուհետեւ 'ի հանգիստն հռոմայեցւոց յօրժամ խաղն մօտ էր 'ի վախճանել , զինուորքն տատամսէին վասն յամելոյն , և շտապ հասուցանէին 'ի վերայ սրբոյն : Իսկ սուրբն յօժարութեամբ լսէր տապնապողացն , և յարուցեալ անտի ընդ առաւօտն 'ի տեղւոջէն որ կոչէր Պրոտոս , ապա տահեալք եղբարց , բանգի լուեալ

էր համբաւ սրբոյն և դային ընդ առաջ մեծաւ երկիւղիւ և ուրախութեամբ ուրախ էին, զի արժանի լինէին տեսանել զքրիստոսազգեացն։ Եւ երկնչէին զի ՚ի մահ եկեալ էր այնպիսի այր, և նա պատուիրէր ՚ի խաղաղութեան կալ ամենեցուն, այլ նոքա յոյժ եռային ջերմութեամբ վասն նորա, և կամէին դարձուցանել զամբոխն, զի մի խնդրեսցեն կորուսանել զսուրբն։ Իսկ նորա գիտացեալ հոգւով զխորհուրդս նոցա, ամենեցուն ողջոյն տուեալ և խնդրէր ՚ի նոցանէ զճշմարիտ սէրն, և առաւելագոյն ևս քան զթղթոցն քանս խօսէր ընդ նոսա՝ և հաւանեցուցեալ թէ չէ նախանձել փութացելոց առ Տէր. այնպէս տպաւորուեցան եկեղեցեացն, և վասն դադարման հալածանացն, և վասն սիրոյ եղբարց որ առ միմեանս։ Փութայր այնուհետեւ մտանել ՚ի տեսարանն, և եկեալ ՚ի մէջ ամբոխին տսէր այսպէս. Արք հռոմայեցիք,

տեսողք հանդիսիս տյսորիկ , ոչ չար
գործոց աղադաւ , և ոչ վասն վնա-
սու իրիք զայս կիրս կրեմ , այլ
վասն բարեպաշտութեան , քանզի
ցորեան եմ Աստուծոյ , և ժանեօք
գազանացն մանրիմ , զի եղէց հաց
սուրբ : Եւ զայս նորա ասացեալ այս-
պէս , գազանացն վայրենեաց արկա-
նէին զնա անաստուած դահիճքն . և
ընթացեալ երկու առիւծք հերձուին
զնա , և ծախեցին զսուրբ մարմին
նորա . և ընոյք ցանկութիւն նորա
ըստ աստուածեղէն գրոյն որ ասէ ,
եթէ Յանկութիւն արգարոց ընդու-
նելի է . քանզի կամէր եթէ ծախեա-
ցի 'ի գազանաց , և ծանր լիցի եղբարց
ամբոստութեան ոսկերաց նորա . որպէս
յառաջագոյն գրեաց 'ի թղթին յայտ-
նի տրարեալ զցանկութիւն իւր ,
նոյնպէս և կտտարեաց Աստուած .
քանզի ծախեալ գազանացն զամե-
նայն մարմին սրբոյն , սակաւ ինչ 'ի
մեծ ոսկերացն թողին . զոր յետ
այնորիկ տարան յԱնտիօք քաղաք ,
գանձ անհամեմատ 'ի վկայութիւն
շնորհաց սրբոյ եկեղեցւոյ մնացեալ :

Բայց 'ի Ժամուն ժողովելոյ եղբարց
սրբոց որ'ի Հռոմ էին, որոց և գրեաց
խակ երանելին, զի մի խափանիչք
լինեցին նորա բարի առաջարկու-
թեանն, բարձին զնշխարս սրբոյն,
եդին տաւանձինն 'ի տեղւոջ միում,
յորում պատահէր ժողովելոց 'ի
միասին օրհնել զԱստուած և զՈր-
դին միածին և զսուրբ Հոգին, 'ի
վախճանի եպիսկոպոսին սրբոյ և
վկայի . քանզի յիշատակ արդարոցն
գովութեամբ է, առակախօսն ա-
սաց . և մինչդեռ մեք զցայգն մեծաւ
տրտասուօք հսկէաք, և ստէպ ստէպ
ծունր եդեալ աղաչէաք զՏէր խըն-
դրուած ուլք, զի մխիթարեսցէ զտկա-
րութիւնս մեր, սակաւիկ մի նիրհե-
ցաք . և ահա ոմանք տեսանէին զե-
րանելին զի փարէրն զմեզ ամենե-
քումբք . և ոմանք դարձեալ տեսա-
նէին զի ընդ մեզ յաղօթս կայր, և
այլք տեսանէին զի կայր առաջի
Տեառն, և զքիրտնն ջնջէր իբրև 'ի
մեծէ աշխատութենէ եկեալ և նմա
յանդիման լինել: Եւ զայն տեսեալ
մեծաւ ուրախութեամբ ընդին ա-

մենեքեան , իմացեալ զսարի և զզարմանալի յայտնութիւնն , և երանէին զամենագով սուրբն :

Գործեցաւ իրս այս յառաջ քան զինն կազանդացն Յունութարի : Գիտէ զնորա վկայութիւնն Երանիոս եպիսկոպոս Ղուկագոն քաղաքի . այլ և զթուղթ նորա յիշէ այսպէս . Ասաց ռմն 'ի մերոց որ վասն վկայութեանն Աստուծոյ դատապարտեցաւ գազանաց՝ թէ ցորեան եմ Աստուծոյ և առամամբք գազանաց աղամ , զի հաց սուրբ գտայց . և Պօղիկարպոս եպիսկոպոս զմիւնացւոց քաղաքին յիշէ զայսոսիկ 'ի թղթին , զոր փիլիպեցւոցն գրեաց : Եւ աղաչեմ զձեզ զամենեսեան հաւանել և ճգնել , և սաանալ զհամբերութիւն զոր տեսէք աչօք ձերովք , ոչ միայն յերանելոյն Իգնատիոսէ , այլ և յայլս ամենեսեան սուրբս որ եղեն 'ի ձեզ , զմտաւ ածեալ թէ ոչ ընդ վայր ինչ ընթացան , և կամ 'ի զուր վաստակեցին , այլ հաւատովք և արդարութեամբ վարեցան , զի հասցեն խոստացելոց բարութեանցն ,

զոր պատրաստեաց նոցա փրկիչն Յիսուս, որում չարչարակից եղեն. քանզի ոչ զայժմու ժամանակի յաւիտեանս, այլ զՔրիստոս սիրեցին, որ վասն նոցա մեռաւ և յարեաւ: Առաքեցաք առ ձեզ և զԹուղթն զոր գրեալ ևս էր երանելոյն առ մեզ Իգնատեայ, որպէս և պատուիրեաց մեզ, զոր և ընթերցեալ ձեր գիտեմքի յոյժ օգտեսցիք: — Այն ինչ որ վասն սրբոյն Իգնատեայ և վկայութեան նորա մինչև ցայս վայր. յաջորդէ զեպիսկոպոսութիւնն նորա Անտիոքոյեա նորա Հերոնէն. և յիշատակ նորա՝ աստուածասիրի և առաքինւոյ նահատակին Իգնատիոսի՝ ի Հրոտից ամսոյ որ օր մուտն է. յայտ արարաք և ձեզ զօրն, զի ի ժամանակի վկայութեանն ժողովեալ հաղորդեսցուք սիրոյ և առաքինւոյ նահատակին և վկային, որ կոխեաց զխայթոցս սատանայի և կատարեաց զքրիստոսասէր և զքանկալի ընթացս իւր Քրիստոսիւ Յիսուսիւ տերամբ մերով, որում փառք հանգերձ հարբ և հոգւովն սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՔ

- 1 Թողի Պղտարանի :
- 2 Միւս օր . պարէրազմանէր կամ խառն
վահան :
- 3 Միւս օր . ամենաբոյժ :
- 4 Միւս օր . շինագայլն :
- 5 Միւս օր . շնորհաբարտար :

Յ Ո Ւ Ց Ա Կ

Պատմութիւն սրբոյն Յակովբայ Մծբնայ հայրապետին .	Յ
Վարդ սրբոյն Իլարիոնի . .	69
Վարդ սրբոյն Իգնատիոսի Անտիոքայ հայրապետին. . .	141

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>